

НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ **Крагујевачке**

Година IV, Број 185

Излазе четвртком

Цена **70** дин.

www.kragujevacke.rs

29. новембар 2012. године

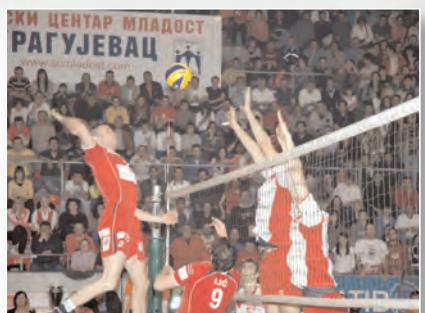
ISSN 1821-1550

9 771821 155019

СУДБИНА ПРЕДУЗЕЋА У РЕСТРУКТУРИРАЊУ

Ко не нађе газду иде у стечај

ФИНАНСИРАЊЕ СПОРТСКИХ КЛУБОВА

Вечити магнет за политичаре и директоре

СТРАНА 8

ВОЈСКА НЕ ДА КАСАРНУ „РАДОМИР ПУТНИК“

Политика или одбрана земље

СТРАНА 11

СЛОБОДАН СТАЛЕТИЋ,
СЕЉАК ИЗ БЕЧЕВИЦЕ

Србин, а грађанин другог реда земље Србије

СТРАНА 14

ОД УГЉЕНОКОПА ДО ЕКО МУЗЕЈА

Нови сјај Сењског рудника

СТРАНА 16

ВОДА ЈЕ ДРАГОЦЕНА
ВК
Крагујевац
ТРОШИТЕ ЈЕ РАЦИОНАЛНО

ФИЛИГРАН
ЗЛАТО - СРЕБРО
ЗАХАТСКО ДВОРИШТЕ - ПЕШАЧКА ЗОНА - КРАГУЈЕВАЦ

SILCA
034/ 33 66 99
ЗАМЕНА СТАРИХ, ДОТРАЈАЛИХ И ОШТЕЋЕНИХ ПЛАСТИКА И ТАСТЕРА
НА СВИМ ВРСТАМА АУТО КЛЈУЧЕВА И ДАЛЖИНАЦА

Reciklaža kertridža i tonera
dobar kertridž
mir u kući
Refilm
Karadordeva 51, www.refilm.com
Tel. (034) 33 77 98 (034) 34 01 03 (064) 287 64 6

W WOBY HAUS
Dobrodošli majstori!
Kopaonička 1, Kragujevac
034/356-722

Карикатура: Горан Миленковић

АНКЕТА: НА ШТА ВАМ ЛИЧЕ ХАПШЕЊА „КРУПНИХ РИБА“ ИЗ КРУГОВА ПОЛИТИЧАРА И БИЗНИСМЕНА?

М. Ићајловић

Драган Дајић, машински техничар:
- Били су ситне рибе док се нису накрали!

Саша Накић, агроном:
- Хапсе по налогу ЕУ.

Мирољуб Копривица, инжењер:
- Мажу очи сиротињи! Хапсе, па их ослобађају.

Марко Лазовић, наставник виолине:
- Промоција правде Европске уније.

Слободан Стефановић, пензионер:
- Изигравање народа.

Живадин Васиљевић, инжењер:
- Сагласан, нека бије, нека бије, тренутак им је!

Никодије Срећковић, трговац:
- На власт дошли људи са мудима.

Снежана Јанковић, економиста:
- Требало је то одавно похапсити.

Гордана Аврамовић, економиста:
- Риба смрди од главе.

ДРУГА СТРАНА

Да се исиробда

Пише Драган Рајичић

Откако сам на бироу за незапослене, дане, а богами и ноћи, углавном проводим крај мог телевизора који чини све што је у његовој моћи да ми бар не буде досадно. Рајалита се, потура ми гологузанке, пева ми на увце, а богами доводи ми свакодневно у госте и представнике нове власти да ме обрадују својим достигнућима. Нису ми, додуше, ни они још нашли неки посао, али зато чине све друго што је у њиховој моћи да ми улепшају дан. Посебно ме узбуђују афере са прислушкивањем у којој још нису по'ватали ко коме ту прави малу децу, а нешто им се побркало и са оним ципом који је пре месец дана пресекао на ауто путу колону у којој је био наш дипломирани председник свих грађана. Зна се да је у питању цип начелника неке полиције, али ко га је возио, е то ни милиција не зна! Да сам ја то урадио са оним мојим кршом, лако би ми се ушло у траг јер ја не бих имао доволно горива ни да се искључим са ауто пута. Ово са полицијским аутом је, међутим, баш компликовано и није искључено да је у том ципу седео лично неки Марсовач кога су вероватно у ову причу убацили наши душмани да нас додатно дестабилизује.

Узбудљиво је, кажем, крај мог телевизора, много узбудљивије него поред електричног шпорета на коме се ништа не дешава, ако из ове опаске изузем дva кувана јаја са којима сваког дана изволим почастити себе у знак солидарности са великим напретком који нам се такође спрема у тамо некој кухињи. На мом телевизору ми, међутим, озбиљно недостаје било каква опозиција. Добро, био ми ту ономад Чеда Јовановић, али не успе, мученик, ни он да ми објани како заради онол'ке паре које му сад звекају по цеповима. А кад ми још рече да он са великим бизнисом нема никакве везе, већ да то тамо негде води његова жена, мој телевизор би животно угрожен. Тачније, имао је луду срећу јер је пепељара коју сам заврљаши ка њему погодила само фрижидер који је, опет срећом, био празан као у оно време када су Николић, Вучић и Дачић једном већ били заједно на власти.

Што се тиче остале опозиције, то до сада није вредело ни по луле дувана, приметио сам чак да је и мом телевизору било помало непријатно што је једна Демократска странка, на пример, толико упустила ствар. Но, сада када је Борис Премилостиви изгубио у овој години и последње изборе које је могао да изгуби, можда ствари са г. Ђиласом демократама крену на боље. Ђилас Челични је показао до сада изузетну постојаност јер је, упркос готово крволучним захтевима појединачних медија да призна свој део власништва у покојном „Пресу“, ту маленку тајну успео да сачува од свих нас, баш као што нам се никад није до краја поверио ни о начину стицања свог, сад већ не баш малецког, богатства. Из, може бити само медијских шпекулација да је пословно повезан и са знаменитим Мишковићем, да се претпоставити да тај зна шта ради, те да ће, трагом те логике, знати да реформише и странку на чије чело је управо дошао. Посебно охрабрује то што је као велики фан свог претходника све што код њега није ваљalo такође сакрио и од њега и од свих нас и то тако вешто да ништа није процурело све док несретни Борис није на председничким изборима добио ногу. Слугим да би највећи заокрет ту могао бити тај што би након следећих избора Челични могао да пригрли Вучића и то можда и снажније него што је Премилостиви ономад ничим изазван грлио Дачића. У том смислу и ја имам једну иницијативу: а што се они не би одмах удружили у Београду, на пример? Како, уосталом, да знају шта је изборна воља народа, ако у првих десетак месеци након избора не испробају све могуће комбинације!

Житопродукт
Крагујевац, Војводе Путника 70
Телефони: 034 370 303
370 215, 370 072, 370 135, 370 192
zitoprodukt@nadlanu.com

Брашно по производачким ценама

Производачке цене, гарантовани квалитет белог, лиснатог, печеног, замрзнутог пецива

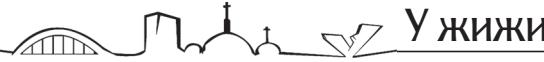
Све врсте хлеба и пецива у нашим објектима: ТЦ Аеродром, Мала пијаца, код улаза у Житопродукт, у кругу Заставе, у Улици Драгослава Срејовића 5

prozori sa imenom
i prezimenom

Da li ćete i ove zime
grejati ulicu?

suncemarinkovic.com 034/ 330 870

КОМПАНИЈА „ДЕЛЕЗ“ ГАСИ ТП „СРБИЈА“

Крај тужне приче или почетак драме

Радници не пристају да остану без посла под условима које им је припремио белгијски власник и траже отпремнине од 300 евра по години стажа, а ако се тај захтев не испуни најављују кривичне пријаве и протесте. На мети им је и Мирослав Мишковић с питањем под којим условима су неки објекти „Србије“ почели да послују под фирмом „Делта макси“, кад се приликом приватизације као власник легитимисала извесна Ана Петковић

Пише Милош Пантић

Iет година после приватизације, од када су се званично измењала три власника, некадашње највеће трговинско предузеће у Шумадији „Србија“, које је имало преко 600 запослених и 70 продајних објеката од 35.000 квадрата, 14. децембра престаје са радом. Такву судбину је овој фирмам наменио актуелни власник, белгијска компанија „Делез“, одлуком да преостале четири продавнице предузета и магацин и Илићеву затвори, а 102 радника као технолошки вишак отпушти са отпремнинама.

Одлука је објављена 22. новембра, уз образложение Давида Вандер Скуренса, генералног директора „Делез Европе“ за Србију, БиХ и Црну Гору, да је није било лако донети „имајући у виду последице по запослене“, али да ће затварање непрофитних продавница, које очигледно не одговарају потребама потрошача, омогућити нормалан раст и развој компаније и донети уштеде из којих ће „Делез Србија“ да инвестира на српском тржишту.

Подсетимо, фирму ТП „Србија“ је у септембру 2007. године на аукцији купила извесна Ана Петковић из Београда за око седам милиона евра, али је од почетка била јавна тајна да иза ове куповине стоји „Делта макси“ Мирослава Мишковића. То се коначно потврдило када је почетком марта прошле године белгијски „Делез“ за 932,5 милиона евра купио „Делта макси“ и када је објављено да је тиме постao власник и крагујевачке „Србије“, иако никада није обелодањено када је власништво ове фирме и званично прешло са Ане Петковић на Мишковића.

■ Изненађени отказом

Драган Марковић, члан Извршног одбора синдиката ТП „Србија“, каже да је од доласка белгијског власника било јасно да се „прете-клим“ радницима у фирмама, од којих је 40 радило у преостале четири продавнице, исто толико у магацинама у Илићеву и око 30 њих у дирек-

ПРОДАВНИЦА У ГЛАВНОЈ УЛИЦИ, ЈЕДНА ОД ЧЕТИРИ ЗА ГАШЕЊЕ

цији предузећа, не спрема ништа добро, упркос обећањима да ће унапредити рад фирмe и подићи је на виши ниво.

- Фирми су још за време Ане и Мишковића остављене четири најгоре продавнице, са очигледном намером да таворе, како би се имао изговор да се на крају и цело предузеће угаси. Боле самопслуге и продавнице пребачене су да раде под фирмом „Делта макси“, преузимајући и одређени број радника, а велики број продавница је продај. Доласком белгијског власника такво стање је преузето и ове четири радње су наставиле да таворе све до одлуке о гашењу, објашњава Марковић.

Он каже да је запосленима било јасно какав исход могу да очекују, јер када продавница има дневни пазар од 15.000 динара, а запошљава десет радника, ничем добром нико не може да се нада. Уз то, Белгијанци су, преузимајући власништво над фирмом, одлучили да раскину уговоре о франшизи под којима су биле продавнице у Белошевцу и Колонији, као и две самопслуге у Багремару. Продавнице су затворене и од тада про-

УПРАВНА ЗГРАДА У ЦЕНТРУ ГРАДА ОД 4.000 КВАДРАТА

падају, док су радници из њих пребачени у магацин, где практично нису имали никаквог посла.

■ Неприхватљива отпремнина

По речима Марковића, преостали радници у фирмама су видели „колико је сати“ и очекивали су одлуку о гашењу предузећа, али се нису надали да ће бити проглашени технолошким вишком, претпостављајући да ће их нови власник пребачити на рад у прдавице „Максија“.

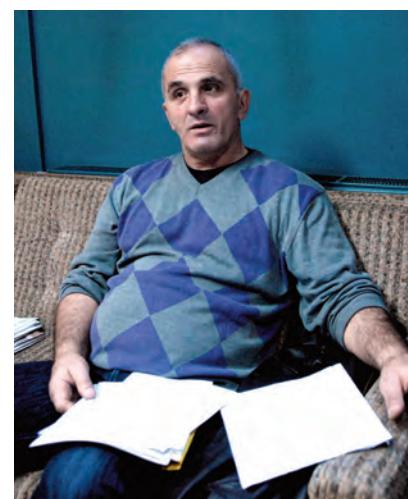
Оваква могућност је из управе предузећа одбијена, уз образложение

писмо управи предузећа, као и Националној служби за запошљавање, иза којег су стали сви запослени.

Садржина тог писма је да се понуда „Делеза“ о законским отпремним обија и захтева се да радници који се проглашавају технолошким вишком добију отпремнине од 300 евра по години стажа. Уз то, радници траже и исплату заосталих испла-та топлог оброка и превоза за више година када су власници били Ана

ном коју ће након гашења фирме распродати, а то су поменуте четири продавнице, али и магацин у Илићеву од 12.000 квадрата и управна зграда у центру града од 4.000 квадрата, плус продавнице које су затворене. Ако садашњим власницима остаје толика имовина, онда није праведно ни прихватљиво да ми напустимо фирму и преселимо се на биро са законским оптремнинама које би испале мање од сто евра по години стажа, закључује Марковић.

Синдикат је надлежним у предузећу, као и компанији која је власник фирмe, дао рок од пет дана да одговори на њихове захтеве, а уколико одговор не стигне, или буде негативан, најављују протесте испред седишта предузећа. И не само то, већ намеравају да упуте кривичне пријаве против предузећа за све оно што се догађао док је власник био Мишковић, кријући се иза имени Ане Петковић. Пријаве би се, по објашњењу Драгана Марковића, односиле на то да се провери да ли је ова фирмa продаја објекте који припадају „Србији“ изнад оног минимума који је одређен Законом о приватизацији и под којим условима су неки објекти „Србије“ у једном моменту почели да послују под фирмом „Делта макси“. Рок за одговор на ове захтеве истиче почетком наредне недеље.

Драган Марковић: Ако садашњим власницима остаје вредна имовина, продавнице, магацин у Илићеву, управна зграда у центру града, онда није праведно да ми одемо на биро са оптремнинама које би испале мање од сто евра по години стажа

да и у тим радњама фирма има вишак запослених, па су им званично, саопштењем генералног директора „Делеза“ за овај део Европе, понуђене законске отпремнине. Неколико дана након такве понуде, Синдикат „Србије“ донео је одлуку да упути

Петковић, односно Мишковић, као и исплату јубиларних награда које им се дугују из тог периода.

- Сви запослени су једногласно стали иза ових захтева. Пошли смо од тога да предузеће које треба да напустимо остаје са великим имови-

МАГАЦИН У ИЛИЋЕВУ ОД 12.000 КВАДРАТНИХ МЕТАРА

РЕСТРИКЦИЈЕ У „ДЕЛЕЗУ“

Отпустили пет хиљада радника

Белгијска компанија „Делез“ објавила је почетком ове године да због пада промета затвара 113 продајних објеката у Сједињеним Америчким Државама, у којима је радило 4.900 запослених, као и 20 продавница у Источној Европи, у Србији, Бугарској и БиХ, у којима је радило сто радника, чиме се број опуштених заокружио на 5.000. Истовремено је у Србији почетком ове године најављено отварање 20 нових и реновирање 40 продавница, чиме би се створили услови да у нашој замљи ова компанија запосли 600 нових радника.

Тада је објављено и затварање по једне „мини - макси“ продавнице у Мрчајевцима, Крагујевцу, Бољевцу, Врању и три у Шапцу, са најавом да ће запосленима у тим радњама, којима не буде омогућен прелазак у друге радње, бити понуђена „најбоља могућа опција“. У саопштењу о гашењу продајнице и магацина ТП „Србија“ компанија „Делез“ објавила је да је ове године у Србији отворила 13 нових продавница и реновирала 16 објеката.

СУДБИНА КРАГУЈЕВАЧКИХ ПРЕДУЗЕЋА У РЕСТРУКТУРИРАЊУ

Ко не нађе газду иде у стечај

Iрема најновијим изменама Закона о приватизацији статус предузећа у реструктурирању од 30. јуна 2014. године биће драстично изменењен. Те фирме више неће бити, као што је сада случај, изузете од принудне наплате дугова, а то практично значи да ће од тада морати да послују по тржишним условима, или их једноставно неће бити на привредној мапи Србије.

Многа предузећа која су у реструктурирању имају тај статус управо због тога што не могу равноправно да се носе са тржишно оријентисаним фирмама. А, то не могу због вишке запослених, застареле технологије и израубоване опреме. Пошто држава нема новца за исплату отпремнина радницима који ће у тим фирмама, као технолошки вишац, остати без посла, у помоћ ће највероватније прискочити Светска банка, чијим ће парама отпремнине бити исплаћене. То опет значи да отприлике за годину и по неће више бити предузећа у реструктурирању.

Иначе, тај помало незграпан појам значи да су предузећа уведена у посебан статус да би се припремила за приватизацију. Она са вишком радника и застарелом опремом и технологијом нису била интересантни ни страним, ни домаћим купцима.

Према подацима Агенције за приватизацију, која је надлежна за ове фирме, у Србији је тренутно у реструктурирању 175 предузећа, у којима је запослено око 55.000 радника.

■ Дугови достигли вредност имовине

Колико ће од њих наћи стратешког партнера до краја јуна 2014. године и избеги стечај и ликвидацију тешко је рећи. Према речима директора Агенције за приватизацију Владислава Цветковића није упутно лицитирати бројевима док се не сачине детаљније анализе. Он каже да највероватније наредне године неће бити већих отпуштања радника, јер у буџету нема новца за отпремнике, али ће се то највероват-

ДОКЛЕ ЂЕ „АУТОСАОБРАЋАЈ“ МОЋИ ДА „ВОЗИ“?

У крагујевачким фирмама у реструктурирању ради око 4.000 радника и крајње је неизвесно да ли ће до краја јуна 2014. године „Аутосаобраћај“, „Застава камиони“, „21. октобар“ и предузећа Групе „Застава возила“ наћи стратешког партнера и бити приватизована, или ће отићи у стечај и ликвидацију. Нешто извеснија судбина чека „Заставу безбедност“ и „Енергетику“ које треба да постану градске фирме

ФИРМЕ У РЕСТРУКТУРИРАЊУ СА НАЈВЕЋИМ БРОЈЕМ ЗАПОСЛЕНИХ

„Аутосаобраћај“	480
„Енергетика“	527
„Застава камиони“	736
„Метал системи“	267
„21. октобар“	290
„Застава безбедност“	85

није десити 2014. године, ако се постигне договор са Светском банком.

Агенција за приватизацију припремила је акциони план и он предвиђа да се већ током наредне године прода један одређени број предузећа или њихових делова. То се односи на фирме за које постоји интересовање купца. У сарадњи са Свет-

ском банком ангажован је саветник који ће анализирати пословање 70 највећих предузећа у реструктурирању и дати предлог на који начин се појединачно предузеће може приватизовати.

Вредност имовине предузећа у реструктурирању, према књиговодственим подацима на крају 2010. године, износила је око 338 милијарди динара. У истом тренутку њихове обавезе су достигле 325 милијарди динара.

Велики број фирм у реструктурирању добијао је директне или индиректне субвенције од државе. Наредне године и то ће се променити. Према речима државног секретара у Министарству финансија и привреде Александра Љубића у буџету за наредну годину за субвенционисање привреде наћи ће се много мање новца, па ће и предузећа добијати мање него до сада.

Иначе, треба знати и то да, према сада важећим законима, предузећа у реструктурирању не плаћају никакве обавезе према држави, а да многа од њих нису исплаћивала ни минималне зараде запосленима. Ако би се строго примењивао закон и ако би се посматрало само из економског угла већина тих предузећа су одавно била зрела за стечај.

Но, зарад мира у кући и великог броја запослених држава им је гледају кроз прсте.

Интересантно је и то да су се међу фирмама у реструктурирању нашле и оне које су приватизоване по старом Закону о приватизацији, али и оне чија је приватизација поништена. Ту је и не мали број предузећа за које је неколико пута расписан тендери или одлагана лиценција, јер није било заинтересованих купаца.

■ „Безбедност“ и „Енергетика“ постају градске

У Крагујевцу у фирмама у реструктурирању, којих има девет, ради око 4.000 радника и њихова судбина крајње је неизвесна. У реструктурирању су „Аутосаобраћај“, „Енергетика“, „21. октобар“, „Метал системи“, „Застава безбедност“ и предузећа ко-

на основу споразума са Дирекцијом за имовину Влада Србије дошла је закључак о отпису дела дугова, односно свих сем за социјалном и здравствено осигурање и заостале плате запослених. Слично би могло да се уради и са „Енергетиком“ са 527 запослених, која је некада пословала у систему „Застава“, али је у време декомпоновања постала самостално предузеће. Ова фирма је изузета од приватизације и већ седам година је у реструктурирању.

■ Најтеже у „Аутосаобраћају“

„Застава безбедност“ и „Енергетика“ ће, по свему судећи, свој статус решити и пре истека крајњег рока за укидање реструктурирања, али да ли ће то бити случај и са осталим крагујевачким фирмама са овим статусом тешко је рећи. У овом тренутку у најтежој позицији је превозничко предузеће „Аутосаобраћај“, које упошљава око 480 радника. Један од могућих излаза је у социјалном програму за око 300 запослених, који би добили отпремнине и напустили предузеће.

Проблем је у томе што је ова фирма и раније конкурисала за социјални програм за око 200 људи, али држава није одрешила кесу, па је фирма остала са вишком радника који умногоме отежавају пословање. Плате су минималне, али и тако мале касне по неколико месеци. Поред тога радници ове фирме не могу да се лече, јер им нису оверене здравствене књижице.

„Аутосаобраћај“ је имао шансу да нађе стратешког партнера, али су својевремено синдикати, пословодство и Управни одбор одбили појну београдске „Ласте“ као неприхватљиву и непријестојну. Иначе, фирма је приватизована по старом Закону о приватизацији, а позната је и по афери поклањања акција бившем директору.

У тешкој ситуацији је и предузеће „Метал системи“ са 267 радника, где је приватизација поништена. Фирма је подржављена и сада у њој држава има већински пакет од 57 одсто акција. Некадашњем власнику „Метал система“ Драгољубу Радуловићу остало је 33, док је запосленима припало 10 одсто акција предузећа. Подржавању су претходили вишемесечни протести радника који су тражили поништење приватизације. Дугови фирме износе око 17 милиона евра.

Део предузећа, који је настао куповином некадашње „Заставине“ фабрике „Процесна опрема“, успесно сарађује са фирмама из Италије и Америке за које израђује машине. Проблем је упошљавање радника и покраћање веће и стабилније производње у фабрици ланаца.

Предузеће „21. октобар“ са 290 запосленим производи делове за словеначку фирму „Горење“. Судбина радника ове фирме и поред сарадње са словеначком компанијом је

ПРОТЕСТ У „МЕТАЛ СИСТЕМИМА“ ПРЕ ПОНИШТЕЊА ПРИВАТИЗАЦИЈЕ

„21. ОКТОБАР“ ПРОИЗВОДИ ДЕЛОВЕ ЗА „ГОРЕЊЕ“

И РАДНИЦИ „КАМИОНА“ ЧЕСТО СУ ИЗЛАЗИЛИ НА УЛИЦЕ

неизвесна, јер је тешко поворовати да ће „Горење“, које је у Србији већ изградило две фабрике, приватизовати и ову крагујевачку фирму. Проблем је у недостатку новца за набавку нове савремене опреме и машине. Фирма је у финансијским тешкоћама, па запослени примају минималне плате. Агенција за приватизацију организовала је четри аукције за продају 70 одсто капитала предузећа, али није било заинтересованих купаца. Ова фабрика гашењем домаћег програма у Фабрици аутомобила изгубила је сигурног купца за своје производе.

■ Много заинтересованих, нема купаца

У незавидном положају је и фабрика „Застава Камиони“, која запошљава 736 радника, а у сличној ситуацији су и друга предузећа Групе „Застава возила“ чија су дуговања више стотина милиона динара. За „Заставу камione“, бар према информацијама из саме фабрике и врха некадашње „Заставе“, било је и превише заинтересованих, али се прави купац ипак није појавио.

Италијански „Ивеко“, иако и даље има удела у капиталу ове фирме, одустао је од стратешког партнериства, а одлучио је и да прода свој део акција. За „Камионе“ су својевремено били заинтересовани аутомобилски концерни из Индије „Тата моторс“ и „Ашок лејланд“, а као озбиљан стратешки партнери помињао се и словеначки „Вијатор вектор“. Та фирма, која је приватизовала део мариборског ТАМ-а, намеравала је у Крагујевцу да направи фабрику аутобуса. Од тога није било ништа.

ЛИЧНИ СТАВ: ДЕПАРТИЗАЦИЈА НА ДЕЛУ

Период замрзавања

Нови закон предвиђа да директор јавног предузећа не може бити партијска личност, али и може – ако замрзне страначко чланство. Значи, добићемо на стотине, можда и хиљаде, замрзнутих директора, хоћемо ли бити у стању да поднесемо толику хладноћу

Много различитих обећања чули смо у изборној кампањи. Обећања која су давали губитници мало ко и памти. Међутим, она која су дали тренутно владајући и те како се памте. Јед-

но обећање, које је током читаве кампање понављано, наишло је на опште одобравање грађана. То је департизација јавних предузећа и установа. Дуго у овој земљи важи правило да партијска књижица обезбеђује привилегије какве се никад другим не могу стечи, од добијања радног места, па до свега што уз то иде. У различитим варијантама то правило овде важи још од далеке, а по много чему познате, 1945. године. Появила се нада да ће се то после октобарских промена 2000. године не променити. Међутим, илузије су брзо разбијене, наставило се по старом и дан данас овде имамо партијску државу на делу.

Ако су наивни и поверили да ће нова Влада, сходно обећањима из изборне кампање, то променити, владајући су се постарали

да веома брзо покажу шта они под департизацијом подразумевају. Припремили су нови закон о јавним предузећима у коме предвиђају да директор јавног предузећа више не може бити партијска личност. За лаковерне веома добра вест и коначно једно испуњено предизборно обећање. Али, даље се у закону предвиђа да ако је неко које је за директора изабран члан странке, мора замрзнути чланство. Замислите каква жртва, какав напор, какво одрицање! Али, пре свега, какво лицемерје!

После замрзнутог председника државе, замрзнутог гувернера, добићемо на стотине, а можда и хиљаде, замрзнутих директора. Хоћемо ли бити у стању да толику хладноћу поднесемо, с обзиром да наступају и хладни зимски дани? Шалу на страну, али ето како нова Влада види департизацију и како покушава да грађанима прода рог за свећу. Срећа је њена што је наше јавно мњење до те мере служђено разним обећањима и обманама власти, да више и није у стању да адекватно реагује.

Зато је и могуће да ових дана министар, који је у предизборној кампањи највише обећава департизацију, поносно образлаже нови закон о јавним предузећима и не трепнувши каже да убудуће партијски људи неће моћи да буду на челу јавних предузећа. Алал вера, министре!

Из овог примера јасно је шта од ове Владе убудуће можемо очекивати. Сама њена структура са министрима из предходне Владе, министрима из Милошевићеве и Шешељева власти и новим министрима, чија је највећа одлика некомпетентност, упућује на закључак да ће ова земља још четири године тумарати не налазећи пут за толико потребан опоравак.

Наравно, грађани су на изборима ускратили поверење ондашњој власти, која није била у стању да им обезбеди бољи живот и гласали за промене. Ништа нормалније од тога. Али питање је да ли ће доћи до промена на боље или на горе? Одговор на то питање изгледа да нећemo дуго чекати.

Боривоје Радић

ОТКРИВАЊЕ НОВИХ ОБВЕЗНИКА ПОРЕЗА НА ИМОВИНУ

Уручивање пријава на кућну адресу

Многи станари у нових зградама у поједином градски насељима били су прилично изненађени када су им неколико месеци после уселења на врата закуцали порезници, уручујући им два примерка пореских пријава. Било да су је попунили одмах или неки дан касније, од тог тренутка постајали су порески обвезнici, на чију адресу сваке године стиже решење за плаћање пореза на имовину.

До пре две године ситуација је била другачија и уколико нису сами пријавили порез на имовину мале су биле шансе да постоје као порески обвезнici у евиденцији Пореске управе. Од 2010. године, међутим, Служба за евиденцију нових пореских обвезнici, која је саставни део Пореског одељења, задужена је да на терену уручује пореске пријаве за непријављене куће, станове или пословне просторије, па је за само две године евидентирано близу 20 хиљада нових пореских обвезнici.

- Запослени у овој служби готово свакодневно добијају спискове са називима улица и бројевима објекта који не постоје у пореској евиденцији. Са одговарајућом легитимацијом и овлашћењем, они имају задужење да оду на одређене адресе и уруче позив или две пореске пријаве, које обвезнici одмах треба да попуни, објашњава Мирјана Јевђић Станарчић, начелница у Пореском одељењу. Она напомиње да је ово један од најбољих и најефикаснијих

Служба за евиденцију нових пореских обвезнici, која је саставни део Пореског одељења, задужена је да на терену уручује пореске пријаве за непријављене куће, станове или пословне просторије. За само две године њеног постојања евидентирано је близу 20 хиљада нових пореских обвезнici

начина отварања непријављених пореских обвезнici и да су већ „прочешљане“ две трећине градских улица. Исто тако, нови обвезнici могу бити евидентирати и на основу купопродајних уговора оверених у суду, као и приликом плаћања пореза

на пренос апсолутних права. Наме, државни органи дужни су да достављају оверене примерке уговора Пореском одељењу, који на основу тога могу евидентирати нове пореске обвезнici и донети решење о висини пореза.

Тренутно, у пореској евиденцији има 53 хиљаде обвезнici пореза на имовину, а годишњи приход износи око 160 милиона динара, при чему је до сада наплаћено 124 милиона или 80 одсто. Највиши износ пореза је 285 динара, док највиши износи 680 хиљада динара и само један обвезнik у Крагујевцу.

јевцу задужен је овим износом. Иначе, порез на имовину од преко сто хиљада динара плаћа још 18 Крагујевчана.

Када је реч о истинитости података који су наведени у пореској пријави, начелница Пореског одељења каже да грађани под материјалном и кривичном одговорношћу гарантују да су унети подаци тачни.

- Само у изузетним ситуацијама проверава се тачност унетих података, иначе, углавном, узима се у обзир оно што је наведено у пореској пријави. У случају где постоје велики пословни простори у поступку канцеларијске контроле повремено се врши провера података, објашњава наша саговорница.

Иначе, ове године пореска решења остала су иста као прошлогодишња, али је још увек неизвесно колики порез на имовину ће плаћати грађани у наредној години. Мада је известно да ће бити задржана највиша пореска стопа од 0,2 одсто, питање је колико ће износити тржишна вредност квадратног метра стамбеног простора, који утврђује и доставља Савезни завод за статистику.

Порез на имовину, подсетимо, плаћа се квартално, а порески обвезнici дужни су да плате исти износ као и претходне године док не добију ново пореско решење. Износ прве рате пореза за 2013. као и годинама пре, израчунаће сами обвезнici тако што ће износ пореза из претходне године поделити на четири дела. Рок за уплату првог дела је 15. фебруар, друга рата плаћа се до 15. маја, трећа до 15. августа, а последња до половине новембра.

Камата за кашњење у плаћању тече већ од 17. фебруара, а да свако ко закасни са плаћањем прве рате ризикује да плати затезну камату од чак 23 одсто. Из Пореског одељења упозоравају да грађани који не уплаћују редовно порезе морају рачунати са тим да ће им бити обрачуната камата, која није замарљива и знатно увећава основни износ пореза.

Г. БОЖИЋ

„ЕНЕРГЕТИКА“ ТРЕБА ДА ПОСТАНЕ ЈАВНО ГРАДСКО ПРЕДУЗЕЋЕ

Када је у Крагујевац дошао „Фијат“ било је говора да ће компанија „Мањети Марели“ своју опрему и машине смести у неку од производних хала „Застава камиона“, али се и од тога одустало. У јеку предизборне кампање навелико се причало да ће у „Камионе“ доћи велика америчка компанија која производи „хамере“ не само за америчку војску. До сада се, међутим, нису појавили.

Радници и пословодство фабрике сваке године добијају чврста уверавања да ће државна јавна предузећа почети да купују производе ове фабрике, али и то се дешава на кашичицу.

У фабрици су ипак оптимисти, јер, како кажу, без обзира на кризу која траје скоро две деценије и вишегодишње технолошко заостајање, спремни дочекују стратешког партнера. Али, не зна се и да ли ће га дочекати, јер њега једноставно још увек нема. Иначе, фабрика је недавно прославила 72 године рада. Добра вест је да ће „Камиони“ почетком децембра Јавном комуналном предузећу „авно осветљење“ из Београда испоручити 15 возила.

Предузеће „Застава хортикултура“, које послује у саставу Групе „Застава возила“, у време декомпоновања требало је да постане самостално, али је закључено да није спремно за такав потез, па је остало у саставу Групе. Оно тренутно ради за „Фијат аутомобиле Србија“. Посао у „Фијату“ представљају једнички наступајући „Заставе хортикултура“ и италијанске Групе „Фебдо“ из Пескаре, које су потписале уговор о пословно-техничкој сарадњи, а очекује се да она прерасте у стратешко партнерство.

Шта ће бити са предузећем „Застава резервни делови“ и да ли ће ова фирма наћи купца, не зна се.

Милутин ЂЕВИЋ

Пише Слободан Џупаріћ

УХрватској тријумфализам, обновљени хвалоспеви ратној победи и славолуци за генерале ослобођене оптужби за ратне злочине у Олуји. У Србији пљување по Хашком трибуналу и међународној правди. Држе се опела страдалима у „Олуји“ и спаљују хрватске заставе. Обнављају се националистички речник и ритуали, отказују званичне посете високих државних функционера и срља у стваре ирационализам...

У таквој политичкој узварелој атмосferи ослобађајућа пресуда хрватским генералима Готовини и Маркачу, која се овде квалификује као сраман судски акт, без преседана у досадашњој историји модерног судства, сигурно ће негативно утицати на ионако све слабију подршку грађана Србије уласку земље у Европску унију, а истовремено ће у неизгодну ситуацију ставити и све актере политичке сцене који се залажу за даље европнтеграције – без обзира на то да ли су у власти или опозицији.

Враћа ли се Србија у деведесете године, пошто ће ојачати оне снаге које се противе ЕУ и порасти ксенофобија и еврофобија?

- Хашака пресуда сигурно је удаџац европским снагама у Србији, а осокољава оне који су били против европнтеграција, што је чињеница и што се од првог дана види према томе како је овде јавност реаговала, каже за „Крагујевачке“ Боривоје Радић, председник овдашњег Форума за регионализам. – Искоришћена је просто прилика да они који су на известан начин већ били у другом плану и који су својом националистичком реториком на овим просторима од двејуладите године ипак ублажили тон и само повремено се јављали – сада су добили на замаху, пробудили се и до те мере користе ову пресуду да ситуација у Србији у многоме подсећа на ону из деведесетих година.

Соња Бисерко, председница Хелсиншког одбора, у свему види немоћ наше политичке елите да направи увид у садашњу ситуацију и да прихвати реалност – чиме се, наравно, одлаже и ход Србије ка ЕУ, а спиновањем кроз медије покушава добити симпатије грађана Србије за ту причу. Тако да је то једна прилично вештачки створена атмосфера. Грађани ове земље немају разлога да буду против ЕУ, јер она, у ствари, дугоочно решава проблеме Србије.

- Мислим да морамо водити рачуна о томе шта нам вреди чинити са становишта рационалности, а не са становишта повратка на популарну политику, потенцира социолог Ратко Божовић. - Овде се мора довести у питање популарна политика и укључити резон рационалности у оно што је политички живот и препознавање оног што је за нас вредно пажње. Не морамо туђу грешку и, можда, грех ставити као елеменат који нас толико „обавезује“ да радимо против себе самих.

ШТА СМО МИ УЧИНИЛИ И СЕБИ И ДРУГИМА: РАТКО БОЖОВИЋ

пут исправан и жели да се развија онако како се развијају најмодерније земље Европе и Запада.

Соња Бисерко тврди да је ДСС најконзервативнија партија на политичкој сцени и у овом моменту је идеолог целог овог блока – укључујући и напредњаке. У свакој ситуацији када се пред Србију постави неки задатак од стране ЕУ, ова странка ступа на сцену са свим својим антиевропским и антizападним ставовима. Наравно да се овде, тврди Бисерко, не ради ни о каквим уценама од стране ЕУ, пошто је она клуб који функционише по одређеним критеријумима, нормама и вредностима, и то је оно што се ставља пред Србију ако хоће да буде члан тог клуба – ништа више.

■ Политика прошlosti

ДСС је минулих дана позвала грађане да потпишу њен проглаšај којим се од власти тражи одустајање од даљег пута у ЕУ и проглаšавање политичке неутралности земље. Лидер ове странке Војислав Коштуница је у једном интервјуу упитао докле ће Европа да нас понижава, да се безобзирно меша у сва питања у нашој земљи, да буде препрека нормалног развоја земље... Насупрот европскога присталице европских интеграција тврде да је Србија европска земља и њени грађани ће још дugo преферирати да живе у заједници у којој се налази Немачка, Аустрија, Италија... Да ли грађани жеље на ту страну или у Кину или Русију?

- Коштуница и његова странка до следни су у томе да се залажу да Ср

РЕФЛЕКСИ ХАШКЕ ПРЕСУДЕ У СРБИЈИ

Уметници смо да радимо против себе самих

Реакције на ослобађање одговорности за ратне злочине хрватских генерала подграјале су старе сукобе на Балкану и очигледно повећале антиевропско расположење у Србији. Социолог Ратко Божовић тим поводом каже: „Не морамо туђу грешку и, можда, грех опет узимати као елемент који нас толико обавезује да радимо против себе самих“

Бија не иде путем ЕУ, каже Боривоје Радић. - Тешко је објаснити због чега је то тако, али разлози које истичу апсолутно не стоје. На известан начин, то је политика прошлости, политика која онемогућава Србији напредак и право је чудо како Коштуница и његова странка нису у стању да се прилагоде садашњим политичким условима у Европи. Верујем да народ у овој земљи види који је

- Ако грађани имају мозга, морaju ићи ка ономе што је нама ближе – ближе по ономе што је систем вредности, тржиште и што је сама култура, резонује Ратко Божовић. - Нећемо се, ваљда, измештати да будемо тамо где не припадамо. Да-кле, морамо припадати прво себи, па онда Европи и свету. А то што су нас понижавали, што је потпуно тачно, морамо се присетити шта смо ми учинили и себи и другима. Према томе, немојмо мислiti да је та ствар дошла из чиста мира. Она се догодила, а ово су само последице тога што се већ догодило са нама и у на- ма.

■ Одговорно понашање

Пресуда Хашког трибунала ипак није увод у помирење на Балкану, на против. Она, према речима поједи-ничких аналитичара, не би смела дугорочно да угрози добросуседске односе јер морамо да сарађујемо и да по- кушамо да постигнемо сагласност за сада бар о будућности – ако не можемо о прошlosti.

По речима Соње Бисерко, на Србији је одзбијено поради на томе да се суочи са оним у чему је учествовала и прихвати реалност каква јесте, а не да оваквим спиновањем око сваке могуће ствари, која указује на њену одговорност, заправо блокира своје кретање према ЕУ и на неки начин трује атмосферу у самој држави.

- Наравно да свако помирење, дугорочно гледано, мора да пође од некакве истине, а не од неких селективних приступа, као што Србија има у виду. Значи, то је ипак један општи контекст: поли-

НЕМА ПОМАКА БЕЗ ДОБРОСУСЕДСКИХ ОДНОСА: БОРИВОЈЕ РАДИЋ

тички, историјски, деведесете – када је Србија одлучила да неће да живи у конфедералној Југославији, него је кренула путем којим је кренула, па је и данас тамо где је пошла пре 20 година, оцењује Бисерко.

Ратку Божовиљу се чини да нам логика није увек боља страна, а није нам ни култура памћења, оно чиме помажемо себи да савладамо садашњи тренутак у путу до будућности.

- Не можемо оно, што је коначно суднија у Хагу, сматрати оним што може да спречи наше националне, државне и сваке друге интересе. Мислим да се морамо понашати кајреја одговорно у односу на оног шта вреди нама чинити, а да при томе не чинимо ништа што би нам по- горшавало и иначе не нарочито сјајну позицију, каже Божовић.

Боривоје Радић тврди да без добросуседских односа нема ни правог развоја земље, јер не можемо преко скочити суседе и ићи у Европу, не можемо остваривати добре односе са

СТАЛНО ОВУ ЗЕМЉУ ОКРЕЂЕМО У ДРУГОМ ПРАВЦУ: СОЊА БИСЕРКО

другим земљама, а занемарити комшије у непосредном окружењу.

- Узмимо само каква је робна размена с нашим суседима, колико наша земља учествује у њој и колико је за нашу привреду неопходно да се она и даље повећава, негује, одржава... Видели смо колико је опасно да се политички ствара клима и атмосфера у којој ћемо прекидати односе са суседима. Нису ли ових дана у еуфорији познати боровници из деведесетих година поменули и бокјотовање хрватске robe, пита Радић.

■ Балкански наук

Једини ефикасан лек за излечење Србије и српског народа од осећаја поражености, неправде и другога-зредности је, како кажу добри познаваоци овдашњих (не)прилика, пошто и радикално напуштање националистичке политике која произвodi огромну штету. Грешкама у прошlosti она није нанета само генерацијама које су већ довољно страдале, него ће ће осетити и будуће.

- Држим да немамо више времена за мржњу и мрзотворство, за нетolerанцију према другима и другости, поручује Ратко Божовић. - Морамо коначно у самоодређењу и сучавању са сопственом истином иницијативом што је наша унутрашња промена, па и промена тога како ми гледамо на ствари, како видимо и друге, а како видимо себе у тој читавој ствари. Према томе, призовимо се памети и истини, па ће све бити како ваља. Другачије сигурно не ваља, тврди Божовић.

Боривоје Радић опомиње да смо националистичку политику овде добро осетили и искусили деведесетих година, да је она уназадила земљу за две-три деценије сигурно... Увек је, подсећа, опасна – а посебно овде на Балкану, где све врви од етничких напетости, пошто је слика овог полуострова етнички веома шаролика и где је свака националистичка политика велики ризик да дође до варница, сукоба...

- Сви који политички делују у балканским државама морају да буду свесни ове чињенице, тврди Боривоје Радић. - Наук треба да нам буде да се клонимо свих националистичких настности, не само у Србији, него и у осталим балканским државама, да уважавамо чињеницу да живимо једни поред других и да та етничка мешавина народа на Балкану треба да нам послужи као предност, а не да нам буде повод за скобе.

Соња Бисерко сматра да је суштина целог нашег проблема напуштање програма који је Милошевић започео, а други наставили. Значи, Србија мора на поразу да тражи нову енергију и да креира нову визију европске државе.

- Усталом, и многе друге државе су прошли кроз слична искуства, на пример Немачка, која је данас једна од најразвијенијих и најдемократских земаља у Европи, тврди Соња Бисерко. - Управо то избегавање сучовцања са собом и са својом прошlostiју троши енергију и супстанцу Србије на начин који ће, уколико се тако настави, неповратно ову земљу окренуту у другом правцу. Све ово што се сад дешава део је тога.

Да ли је стварно неко у Србији могао да помисли да би избором актуелне власти наша земља могла да напредује у европским интеграцијама и да појавом било којег иоле озбиљнијег проблема изнедри адекватна политичка и економска решења – скептични су поједини критичари. Други ову неверицу образлажу тврђњом да ова власт, са онима који су земљу увели у катастрофу деведесетих година, то никако не може. Јесу, кажу, дошли неки други људи, али то је само други ешалон исте катастрофичне политike деведесетих.

Одмах по усвајању Закона о амнистiji, који је имо за циљ растрећење затвора, на адресе судова од новембра почели су да стижу спискови са именима лица на мале казне, која имају основа за оправштање читаве казне или само само једног њеног дела. То није ствар добре воље власти, него нужда да се превазиђу пренатрпани затворски капацитети, који нису у стању да отпрате динамику још од раније изречених казни. Није ни чин милосрђа, него смањење огромних трошкова које држава трпи затварањем тако великог броја људи који су на различите начине дошли у сукоб са законом.

По оцени Министарства правде, у овом тренутку има око 3.600 осуђеника за блажа кривилна дела, од укупно осуђених 8.000 особа из целе државе, који подлежу амнистiji, од чега 1.100 осуђених на најблаже казне, који могу бити потпуно ослобођени кривичне одговорности. Затворски капацитети су лимитирани, има нешто више од 7.000 места, а у апсанама тренутно борави преко 10.000 затвореника. Рачуна се да ће овим смањењем дужине затворских санкција држава уштедети преко 127 милиона динара. Уз то, створиће се бољи конфор осуђеницима, као и већа контрола над лицима лишених слободе. Међутим, овај потез државе многи оцењују и као непромишљен чин, јер се очекује да ће битим много повратника међу онима којима је оправштена робија. Стручњаци упозоравају да за амнистиране није организована никаква рехабилитација, а професор београдског Правног факултета Горан Илић сматра да проблем пренатрпаних затвора мора да се решава системски, а не амнистијом.

■ Први затвореници пуштени на слободу

Кривично Веће овдашњег Основног суда је у заседању за одлучивање о примени закона о амнистiji. Рад је започет тако што је одмах по доношењу закона управа затвора обавестила суд која лица се налазе на издржавању казне затвора, за које постоји вероватноћа да треба да се примени амнистija.

- Према подацима које сада имамо, по пресудама Основног суда у Крагујевцу, кућни затвор је изречен у 12 случајева, а у заводима за извршење заводских санкција налазе се осуђеници по пресудима нашег суда и то: У Окружном затвору у Ђуприји десет, у Окружном затвору у Крагујевцу 19, у Пожаревцу их је 63... И даље нам пристижу извештаји о броју, поред тога добијамо обавештења и од других затвора месно надлежних за извршење кривичних санкција као што је, рецимо, у Панчеву један случај по пресуди овог суда, која се тамо извршава и очекујемо да ћемо бити обавештени од стране других установа где се казна издржава по пресудама овог суда, каже Мирослав Лепојевић, судија Основног суда.

АМНЕСИЈА ОСУЂЕНИКА ЗБОГ ПРЕТРПАНИХ ЗАТВОРА

Помиловање из нужде

Закон о амнистiji иницирао је пуштање на слободу осуђених на казну затвора до три месеца, као и умањење затворске казне за 10 до 50 одсто правоснажно осуђенима за тежа кривична дела. Амнистијом је обухваћено око 3.600 од укупно 8.000 осуђеника у Србији, од чега ће 1.100 осуђених на најниже казне бити потпуно ослобођени. У Крагујевцу су већ четири затвореника отпуштена на слободу

У питању су различне дужине изречених казни и веома мали број потпада у прву категорију изречених казни до три месеца, где је осуђеник ту казну већ издржао и где се ослобађа од даљег издржавања. Има и таквих случајева, али веома мало, напомиње наш саговорник. Највише има затворских казни до шест месеци, које су сада преполовљене, а када ће ко, у овом случају, изаћи из затвора зависи колико је до сада казне издржао. Такође, има и осуђених лица за које се примењује амнистija за једну четвртину, па им се то умањује, и онда се утврђује који део се смањује и који остатак треба да издржи.

Од 79 примљених захтева за амнистiju, 27. новембра, једно лице је отпуштено из затвора по правоснажности решења, а у Вишем суду њих троје од осамдесет осуђеника у судској процедуре, с тим што се у наредним неколико дана очекује још таквих исхода. Од тог броја, 80 одсто се односи на особе која се већ налазе на издржавању казне, а остатак су појединачни захтеви осуђених лица, која тек треба да ступе у затворе.

Од Вишег суда њих четворо је

затражило амнистiju из Окружног затвора у Крагујевцу, по троје из панчевачког затвора из Ђуприје, исто толико и из Казнено-поправног завода из Ваљева за млађа пунолетна лица. Највише захтева стиже из Пожаревца. Управа за извршење заводских санкција, Одељења за алтернативне санкције, за седам лица поднела је захтев Вишем суду за електронско праћење - наруквицу. Од тога је троје већ у кућном притвору, док се остало четири лица тек одлучује.

- Од ступања на снагу новог закона у Вишем суду је већ одрађено 40 предмета. Три решења су већ постала правоснажна и они ће бити отпуштени са издржавања казни. То су осуђена лица на веће затворске казне, који су их скоро издржали или су стекли услов, каже Зорица Ђурић, в.д председника Вишег суда.

■ Само технички обрачун

Она каже да им дневно стиже између пет и десет захтева за амнистiju. У првом таласу стизали су читави спискови из затвора, а сада је све више појединачних захтева, па чак и оних лица против којих је била расписана потерница, јер се нису одазивали позивима суда да ступе на издржавање казне. Против 31 лица су издате потернице, то значи да они ни у ком случају не могу потпадати амнистiji, иако имају услова за то, јер су у моменту доношења закона били под потерницом. Интересантно је напоменути и то да су се, када је закон ушао у процедуру, лица која су имала потерницу добровољно јавила да одлаже казне, очекујући ослобођење, али ни они не могу бити амнистирани, упркос доброј вољи коју су показали на крају.

која су по прописима осуђена за организовни криминал, корупцију и друга тешка кривична дела, као и ратне злочине, каже председница Ђурић, додајући да се код осталих кривичних дела умањење креће у распону од 10-50 одсто.

За која кривична дела је затражена амнистija од Основног и Вишег суду не може да се види по структури, а суд то и не занима, пошто се и не упушта у тај део, него је аутоматски дужан да примени одредбе о амнистiji. Она се спроводи делом по службеној дужности, а делом по захтевима осуђених лица. Не може се ни знати ни ко је имао среће да буде помилован, због тајности личних података.

Иначе, већ су донета нека решења о превременом отпусту, а амнистирано лице биће отпуштено са издржавања по правноснажности тог решења, ако се јавни тужилац не жали, протоком рока од три дана или може да се жали и окривљени уколико сматра да је неправилно примењен закон и да није довољно усвојена његова молба за амнистiju у том обиму.

Број лица која подлежу амнистiji је променљив, јер неко и даје ступи на издржавање казне и затражи помиловање у једном делу. Ово што је пристигло до сада је интервентно, да неком не би било ограничено право. Тако да доје обимнија одлука за сва осуђена лица која тек треба да ступе на издржавање казне затвора и да се обрачуна колико им се део казне оправша и колико морају ипак да издрже. То сада није хитно, јер се не ради о ограничењу њиховог степена слободе. Одмах после прве серије, узеће се у разматрање кроз редовни поступак свака изречена казна затвора.

- Само се технички обрачунава дужина трајања казне, ни на који други начин се не преиспитује, не упушта се у мериторно, доноси се решење, не доноси се пресуда него се обавља само техничка радња рачунања, објашњава Мирослав Лепојевић, судија Основног суда.

Иначе, претходна амнистija у Србији спроведена је 2001. године и укључила је више затвореника него ова последња. Иза решетака је тада било око 6.000 затвореника, а казна је била умањена за њих 4.200.

Елизабета ЈОВАНОВИЋ

ПРИВРЕДНО ДРУШТВО
ЗА ДИСТРИБУЦИЈУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ
ЦЕНТАР до Крагујевац

Радно време од 7 – 15 сати

Благајна у центру:
7 – 18 сати – радним данима
7 – 13 сати – суботом

ПОСЛОВНИЦЕ:

- Кнић 510 – 197
- Рача 751 – 262
- Баточина 842 – 311
- Лапово 853 – 710

ЕД Електрошумадија Крагујевац

Централа 307 – 200
Дежурна служба 335 – 195
Приклучци 307 – 368
Пријава стања и рекламија 307 – 233 и 307 – 234

Бесплатан телефонски број за пријаву крађе струје 0800/360-330

ЗАТВОРИ СА НАЈВИШЕ АМНЕСИРАНИХ

Воде Митровица и Забела

На основу дужине казне и опасности кривичног дела које је неко починио опредељавала се установа у коју ће свако од кажњених бити упућен на њено издржавање. Отуда постоје установе затвореног и отвореног типа, попут Окружног затвора у Крагујевцу, где се служи казна само до годину и по дана, или уколико из Управе за извршење заводских санкција некога је осуђен и на дужу казну из неких разлога ту не упути или премести за време, као што је то био случај за време побуна по затворима, када су се у Петровцу нашли и осуђени за двострука убиства.

Како тренутно стvari стоје, највише ће бити амнистираних у затвору Сремска Митровица – 1.100, из Забеле 870, Нишког затвора 670, Падинске Скеле и Новосадског затвора по 170, Окружног затвора у Београду 96 и Окружног затвора из Сmedereva 48.

ФИНАНСИРАЊЕ КРАГУЈЕВАЧКИХ СПОРТСКИХ КЛУБОВА (3)

Вечити магнет за политичар

Пише Никола Стефановић

Мако су, како смо у претходном броју навели, клубови извесним критеријумима подељени на оне од „изузетног значаја“ за град и остale који су по јавном позиву и одлукама Градског већа добили извесну финансијску помоћ, међу свима који се у Крагујевцу баве спортом или га прате важи још једно, незванично начело које се тиче исплате средстава. Наime, као што је већ помоћник градоначелника за област спорта Јован Павловић Бојаџић објаснио, да ли ће сва предвиђена средства лећи на рачуне клубова, зависи и од интензитета пуњења градског буџета, али се по спортским кулоарима „шушка“ да то у великој мери зависи и од тога да ли одређени клуб има „неког иза себе“.

Трагом тих гласина истражили смо ко све седи у управама поједињих клубова, посебно кад је реч о онима који спадају у 20 „приоритетних“, тачније, онима којима је намењено и највише новца.

Листа је, наравно, подужа, па уколико смо у таксативном навођењу свих тих имена неког заборавили или услед више функција које врши једна личност списак на моменте делује конфузно, овом приликом упућујемо извиђење.

■ Спортско-функционерске ведете

Списак, свакако, треба започети на основу висине суме које су намењене клубовима, па отуд је први кошаркашки клуб „Раднички“ за кога је све, мање-више, познато. Почасни председник је Млађан Динкић, актуелни министар финансија. Што се тиче фудбалског клуба „Раднички“ имник је нешто дужи. На челу управе, пре долaska приватних финансијера и финансијско-организације пирујете у виду формирања ФК „Шумадија Раднички 1923“, измењао се несвакидашњи назив политичара. У јулу 2009. године, настанком хибридног клуба, у управном одбору нашли су се Ивица Самаиловић, високи функционер „Заједно за Шумадију“ и садашњи директор „Шумадија сајма“, као и Небојша Васиљевић, члан Градског већа за инвестиције. У Надзорном одбору место је добио и Ђорђе Ђелић, некада руководилац „Шумадија сајма“, данас помоћник директора Предузећа за изградњу града. У Скупштини клуба учешће су, сем Самаиловића и Васиљевића, узели и Златко Милић, секретар Градског већа, Дејан Искреновић, начелник у Управи за имовину града, Милан Миловановић, тадашњи заменик директора СЦ „Младост“, као и Живорад Филиповић, некадашњи директор истог

Број политичких и јавних функционера који седе у клупским управама готово је фасцинантан - неки су, чак, на челу три или четири спортске организације истовремено. Као последица свега, у финансирање и подношење спортских издатака, на овај или онај начин, укључена су и градска предузећа, а евентуална дуговања која се тако направе доспевају обично на адресу Скупштине града

предузећа и Драга Матић, заменик директора „Градских тржишта“, а бројали су се и гласови неких чувених лица из Милошевићеве ере, попут Зорана Лилића и Душана Матковића.

После турбулентних промена у априлу ове године, на чело је стао најпре сам градоначелник Верољуб Стевановић, да би после неколико недеља, услед сукоба интереса, лидерски палицу преузео Небојши Васиљевићу. Управни одбор је изменjen, а број чланова смањен, па је у управну „једанаесторку“ ушао и Ненад Васиљевић, директор „Паркинг сервиса“, који је, у исто време и председник ФК „Шумадија“ и члан управног одбора одбојкашког

клуба „Раднички“, одбора у ком седи и Дејан Раонић, директор „Чистоће“.

Председник трећег клуба по „вредности“, одбојкашког клуба „Раднички“ је Обрен Ђетковић из СПС и директор „Водовода“, који је истовремено и председник женског одбојкашког клуба „Раднички“. Први човек рукометног клуба „Раднички“ је Никола Петровић, директор „Енергетике“, док у ватерполо клубу „Раднички“ дужност потпредседника врши Борис Радивојевић, директор СЦ „Парк“. Председник женског кошаркашког клуба „Раднички“ је Звонко Огњановић, који је био на оборничкој листи „Заједно“ на мајским изборима ове године. На

челу ФК „Победа“ Белошевац налази се Милан Вуковић, помоћник директора „Шумадија сајма“, предузећа у којем је директор Ивица Самаиловић. Овај двојац је пре пар месеци крај свог имена додао још по једну функцију, с обзиром да је Самаиловић изабран за председника Фудбалског савеза града Крагујевца, а Вуковић се нашао у Извршном одбору. Самаиловић је до тог избора био потпредседник ове организације, а један од клубова на чији се предлог „попео“ степеницу више је и „Победа“ из Белошевца. Један од потпредседника сада је и Јарко Биорац, донедавно в.д. директора „Нискоградње“, који је иначе активан у ФК „Корићани“.

У руководству клуба америчког фудбала „Дивљи

вепрови“ били су (или су још увек) Душан Обрадовић, лидер крагујевачког ДС, сада републички посланик, као и Немања Чалија, заменик директора СЦ „Парк“. По подацима Агенције за привредне регистре, заступник боксерског клуба „Раднички“ је Јован Рвовић, доскорашњи в.д. директора „Аутосаобраћаја“ из „Заједно за Шумадију“, док је председник Аутомобилског спортског клуба „Крагујевац“, основаног пре две године, члан Градског већа за комуналну привреду Зоран Јовановић. Овде треба још поменути да је директор „Водовода“ Обрен Ђетковић управљачки лидер каратае клуба „Раднички“ и шаховског клуба „Водовод“, а да је први човек куглашког клуба „Водовод“ Томислав Вукадиновић, такође истакнути члан СПС и заменик директора овог предузећа.

■ Ко је у сукобу интереса?

Као што је већ поменуто, у врло кратком периоду након именовања градоначелника Стевановића на место председника УО ФК „Раднички“ из Агенције за борбу против корупције стигао је став да се градоначелник налази у сукобу интереса. Недуго потом, са тог места се пову-

као, а ту дужност преузео је члан Градског већа за инвестиције Небојша Васиљевић. Међутим, иако члан највишег извршног тела градске власти као и сам Стевановић, Васиљевић је на тој позицији остао приближно шест месеци. Тако је практично у Градском већу имао могућност предлагања и гласања о новчаним давањима из градске касе и клубу на чијем се челу нашао.

Услед тога, затражили смо мишљење Агенције за борбу против корупције да ли се, ако се по Закону о агенцији за борбу против корупције на челу неког клуба не може налазити градоначелник, исти став односи и на чланове Градског већа.

„Сукоб интереса постоји, како и код градоначелника тако и код чланова Општинског (Градског) већа, ако обављају и неку од функција у спортским клубовима који се фи-

ОБРЕН ЂЕТКОВИЋ, ПРЕДСЕДНИК ШАХОВСКОГ, КАРАТЕ КЛУБА, МУШКОГ И ЖЕНСКОГ ОДБОЈКАШКОГ КЛУБА „РАДНИЧКИ“

МЛАЂАН ДИНКИЋ, ВЕРОЉУБ СТЕВАНОВИЋ, ИВИЦА САМАИЛОВИЋ И ЗЛАТКО МИЛИЋ НА КОШАРКАШКОЈ УТАКМИЦИ РАДНИЧКИ – ПАРТИЗАН

е и директоре

ПРИХОД ОД ПРОДАТИХ УЛАЗНИЦА У ХАЛИ „ЈЕЗЕРО“ ИДЕ НА РАЧУН КЛУБОВА

нансирају из буџета општине, односно града. Ово стога што чланови Већа предлажу буџет у оквиру кога се одређују и средства за рад тих клубова", истиче се у објашњењу Агенције.

Судећи по томе, и Васиљевић, или и сви чланови Градског већа који имају наведене ингеренције налазе се у сукобу интереса, па је тако у истом положају и Зоран Јовановић, као членни човек аутомобилског спортског клуба „Крагујевац", те и Златко Милић, који је члан склопштине ФК „Раднички". Разлог зашто је Агенција реаговала поводом именовања Стевановића, а не и Васиљевића или Јовановића, вероватно треба тражити у „чувењу", с обзиром да целокупна српска јавност добро зна које градоначелник Крагујевца, али не и ко су чланови Градског већа.

Неколико дана пре него што ће поднети оставку на место председника ФК „Раднички", питали смо Небојшу Васиљевића за мишљење да ли се, како тумачи Агенција, налази у сукобу интереса.

- Не мислим да сам у тој врсти сукоба. Битно је у тој цели причи да град који финансира неки клуб мора да има своје чланове у управном одбору да би заштитио градска средства и ми интензивно радимо на томе да дођемо до одређеног партнериства како би ушли људи који могу финансиски и спортски да направе одређени искорак. Дакле, ми смо ту да бисмо стабилизовали и одрадили једну прелазну варијанту. Колико је њих на триста функција,

а само су чланови Градског већа и посланици у сукобу и са самим собом!?

И поред поднете оставке, судећи по Закону о агенцији за борбу против корупције, Васиљевић се и даље налази у извесном сукобу интереса, с обзиром да члан 2. овог закона помиње и „повезано лице", које се односи на сродство. У овом случају, брат Небојша Васиљевић, Ненад Васиљевић налази се на челу ФК „Шумадија" која такође добија средства из буџета града као клуб од „изузетног значаја", а на основу више пута помињаних одлука Градског већа у којем је члан Небојша Васиљевић.

И када су у питању градска предузећа, сукоб интереса је присутан у одређеним случајевима.

„Агенција указује да директори градских предузећа могу обављати послове у управама спортских клубова, међутим, ако се клубови финансирају из прихода тих предузећа, онда не могу, јер би то била ситуација у којој функционер има приватни интерес који утиче, може да утиче или изгледа као да утиче на поступање функционера у вршењу јавне функције на начин који угрожава јавни интерес", гласи тумачење Агенције за борбу против корупције.

Речено народским говором, сукоб интереса постаје активан оног тренутка када директор предузећа и истовремено члан управе неког клуба ради на штету једне организације у корист друге са позиција на којима се налази. Примера ради, најава секретара Градског већа Златка Милића у претходном броју да постоји могућност да ће бити потписан спонзорски уговор између СЦ „Парк" и ватерполо клуба „Раднички", на основу ког би клуб користио термине на базену по нижој ценi, практично би ишла на штету СЦ „Парк", којим руководи Борис Радивојевић, у исто време и потпредседник ватерполо клуба.

Колика су улагања у клубове градских предузећа у којима су директори или заменици директора паралелно и у управи одређених клубова, те да ли их уопште и име, тешко је утврдити јер је реч о интерним подацима предузећа. Када смо на тему финансирања и организације рукометног клуба „Раднички" желели да уговоримо разговор са директором „Енергетике" Николом Петровићем, који је и председник рукометног клуба, комуникација се свела на безуспешне преговоре са секретаријатом, иако смо потенцијали да се тема тиче лично њега.

■ Ђетковић председник четири клуба

С друге стране, директор „Водовода", Обрен Ђетковић, био је отворен за сарадњу. Ђетковић, иначе познат као дугогодишњи спортски радник и функционер, сада је председник шаховског клуба „Водовод", мушки и женски одбојкашки клуба „Раднички" и карате клуба „Раднички", као и УО карате савеза Крагујевца. Како сам каже, у тим клубовима је председник, али „има учешиће свуда".

Спортско-функционерску каријеру започео је у ФК „Застава" још у

осамдесетим и почетком деведесетих година, клуба који је у највећој мери био финансиран од стране тадашњег индустриског гиганта. У руководству фудбалског клуба тада је, сем Ђетковића, био и Слободан Томовић, обојица у то време и руководиоци у одређеним секторима групе „Застава". За разлику од Томовића, Ђетковић је све до данас остао активан и као спортски и као градски функционер.

ФК „Застава" некада је наступала у савезном рангу, другој лиги, међутим, након финансијског колапса који је наступио већ почетком деведесетих и пресушивања извора финансирања, клуб је данас ударио о дно и тавори на зачелу треће градске лиге. Са недостатком новца, осула се и управа, а сам Ђетковић најави да, иако је у клубу провео много година, није долазио на помија да се поново лати управљањем клубом и покуша да га врати на стазе старе славе.

„Застава" је тада била главни финансијер фудбалског клуба, али је дошло до распада државе и система „Заставе" и један од разлога због ког сам напустио клуб је био и финансирање, али не и одлучујући, други је био јер је дошло до неразумевања у руководству клуба који је настao фузијом ФК „Застава" и ФК „Сушица", а ни касније нисам помињао да поново преуземим ФК „Заставу", можда и због неких који су тада били у руководству ФК „Заставе". Међутим, када год су од мене

НЕБОЈША ВАСИЉЕВИЋ КАЖЕ: ГРАД КОЈИ ФИНАНСИРА НЕКИ КЛУБ МОРА ДА ИМА ЧЛНОВЕ У УПРАВНОМ ОДБОРУ

тражили неку финансијску помоћ, помогао сам.

С обзиром да је новац за клуб тада био из државне фирме, поставља се питање да ли је исти случај и данас, тачније, да ли је пракса и даље иста.

- Уobičajeno je da se funkcija руковођења спортским клубовима поверила људима који су једним, мањим делом, спортски радници, али више онима који су на функцијама, руководећим местима који својим утицајем могу обезбедити средства за функционирање клуба, наводи Ђетковић. - Шаховски и куглашки клубови „Водовод" не налазе се на листи клубова које финансира градска управа, него се то чини путем донација наших пословних партнера. Помаже и „Водовод", али је то зане-

марљиво мало у односу на потребна средства. Занемарљива су и давања за одбојку, уопште нису за спомињање.

По речима Ђетковића, за шах клуб и куглашки клуб на годишњем нивоу потребно је око три милиона, а та занемарљива давања „Водовода" мања су од милион динара.

За функционисање мушких и женских одбојкашких клуба „Раднички", истиче директор „Водовода", неопходно је око 25 милиона динара, а највећи део тог новца потиче од града. Он додаје и да се садашња управа бори са исплатом огромних дугова које је направила претходна управа, па сада половина градских донација практично иде на њихову исплату.

Ђетковић се не двоуми да ли је то оправдано и адекватно трошење градских средстава.

- Ако врх државе каже да „Звезда" и „Партизан" не могу да се приватизују и да из њих стоје град Београд и држава, што и град Крагујевац не би стао иза својих клубова? Само треба разграничити шта су приоритети у финансирању и направити градају. Друго, хоћемо ли ми децу која су надарена препустити улици или им омогућити услове да могу да се баве спортом? Ко се бави спортом? Баве се деца грађана Крагујевца, дакле не дајмо ми нешто што се не враћа. У куглашком клубу „Водовод" имамо јуниорске категорије у којима наступају деца наших радника, и не само наших радника, него грађана Крагујевца.

■ Највећи „данак“ плаћа СЦ „Младост"

Једно од градских предузећа које је платило највиши данак титули „спорктог града", без према СЦ „Младост". Неколико година на рачун овог предузећа спортисти су, практично, бесплатно тренирали и користили термине, али се и хранили у ресторану „Језеро", који више не постоји у овој хали. У хали „Језеро", која је у инверзији СЦ „Младост", свакодневно тренира седам клубова, од чега само на кошаркашки клуб „одлази" пет сати сваког дана, па је онда јасно да за све оне који би и хтели да закупе халу за рекреацију термина нема. Ове трошкове требalo је по плану да подмирује град, међутим, исплата тих дугова СЦ „Младост" постала је редовна тек од ове године.

- То је проблем којим се бавимо откако смо почели да радимо и жељимо да СЦ „Младост" не буде само сервис врхунског спорта, него свих грађана Крагујевца. Ако знамо да је хала „Језеро" грађена средствима из самодоприноса, логично је да би требало да буде доступна и грађанима, истиче Мирољуб Новаковић, новоименовани директор предузећа. - Евидентно је да дугови свих клубова постоје и чињеница је да би нам била покривена сва та дуговања ми бисмо пословали позитивно, а то треба да рефундира град.

Иако су те исплате, по Новаковићевим речима, сада редовне, тренутно се ради на томе да се одређени клубови изместе из хале „Језеро", с обзиром на непрофитабилност и чисте губитке које због тога има град.

- Струја, грејање, вода, обезбеђење, више коштају него што је приход када на неку утакмицу дође 100 гледалаца, поготово сада у зимском периоду. Приход од продатих улазница у хали „Језеро" такође иде на рачун клубова, са изузетком кошарка-

шког клуба с којим имамо споразум да пет посто од продаје карата припадне спортском центру.

На све ово треба додати да СЦ „Младост" води бригу и о градском стадиону „Чика Дача", а при том се стадион не издаје у закуп, од чега би предузеће имало приход, због потребе ФК „Раднички".

- Горе тренирају све селекције „Радничког" и први тим. Атлетску стазу изнајмујемо, али не и стадион, јер знамо колико се терен годишње може користити, а да не дође до пропадања, објашњава Новаковић.

Готово све режије плаћа СЦ „Младост", као и целокупно одржавање терена, почев од шишања, поливања, припреме терена за утакмицу до одржавања ограде. ФК „Раднички" не плаћа закуп нити практично било шта друго, сем потрошene електричне енергије евидентиране на једном бројилу.

Један од начина да ово предузеће издаје из „минуса" садашње руководство видело је у продаји реклами ног простора у хали „Језеро", од чега је за три месеца на рачун легло око десет милиона динара. Међу онима који плаћају реклами су и градска предузећа „Водовод", „Енергетика" и „Паркинг сервис", тачније она чији су чланици у управама клубова који наступају у хали (одбојкашких и рукометашког).

Директор „Водовода" Обрен Ђетковић појашњава да је реч о солидарној помоћи, али и да постоји објективан интерес да се лого предузећа појави на националним телевизијама током преноса утакмица:

- Ми дугујемо за струју око 400 милиона, али су наша потраживања, односно дуговања грађана и привреде према нама 900 милиона. Рекламирање у хали „Језеро" је из намере да се помогне СЦ „Младост" да исплива из дугова и кризе у којој се налази, јер и ту раде грађани Крагујевца, али су ефекти тог рекламирања много већи, не само због нашег пословља већ и због наших пословних партнера.

Када се свим овим потраживањима од града дода и да град, по речима Јована Павловића Бојаџића, покрива 90 одсто свих путовања на утакмице и такмичења разних клубова, а за клубове од „изузетног значаја" 100 одсто, званична цифра од око 250 милиона коју град опредељује за спортске клубове расте у непознатом обиму. Један од расположивих података је да се за гостовање неке наше екипе у Београду издаваја око 300 евра, ако се као руту узима цена коју нуди „Аутосаобраћај" - 115 динара по километру.

Упадање спортских клубова у дугове и избегавање да ти дугови најављују доју граду на намирење могу се избегнути, ако се има у виду да се Законом о спорту предвиђа да се исплата дугова гарантује имовином клуба, али и имовином његових чланица, који би тиме били натерани да озбиљно и одговорно воде клуб. Овде свакако као пример опет треба поменuti ФК „Раднички" који је угаšен, па поново створен под називом ФК „Шумадија Раднички 1923", а милионски дугови које је претходни клуб направио напрости су испарили. Посебно је питање да ли би се залагањем и својим имовинама разни функционери и политичари одважили на вођство било ког клуба.

Напоследку, свака прича у Србији о финансирању спорта да ли на државном нивоу или на нивоу локалне самоуправе, било званична или незванична, сведе се најчешће на, од употребе излизане, флоскуле да се у спорт улаже и треба да се улаже зарад „општег интереса" и „деце". Када је спорт у питању, то су два сасвим сигурно најексплатирана термина. Управо стога, по следњи део овог серијала биће посвећен њима.

У наредном броју: „ОПШТИ ИНТЕРЕС" КАО СИГУРАН НАЧИН ЗА ЗАУПМПАВАЊЕ ГРАДСКОГ НОВЦА У СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ. „ДЕЦА" - СИНОНИМ ЗА СИГУРАН ИЗВОР КЛУПСКИХ ПРИХОДА

РЕАГОВАЊЕ

ФК Шумадија 1903 не може се поредити са другима

(„Како се стиже до изузетног значаја" - „Крагујевачке" бр. 184)

ГРАТИС ШТАНД ЗА ДОМАЋЕ АГЕНЦИЈЕ

Дошло десет излагача

Финансијска криза условила је скромнију опрему инфо пултова, а многи излагачи узимали су најмање штандове од девет квадрата само да би се појавили на овогодишњем Сајму туризма. Такав „необрађени“ штанд (закуп места) коштао је 15 евра по квадрату, док се цена о премљеног простора кретала од 25 до 30 евра за луксузнију опрему. Ове године град је омогућио туристичким агенцијама из Крагујевца да бесплатно учествују на заједничком штанду, а овакву прилику искористило је десет агенција.

- Добили смо простор и мислим да је то био одличан појез Скупштине града. Иначе, овогодишњи Сајам одлично је организован, али, ипак, треба размишљати о проширењу, јер очигледно је да је ова хала превише мала да одговори потребама заинтересованих, каже Биљана Планић, власница Туристичке агенције „Атос“.

осле Сајма пољопривреде који је за кратко време постао један од најпознатијих у Србији, иза новосадског, и крагујевачки Сајам туризма не вероватном брзином нашао је своје место. Мада је прошлогодињи, трећи по реду, добио „Туристички цвет“, најпрестижније признање у области туризма у земљи, овогодишњи сајам је отишао за степеницу даље. Оставио је далеко бољи утисак него претходни и када је реч о броју излагача, којих је ове године било око стотину, али и по квалиитету презентација.

Излагачи су, овом приликом, направили велики искорак у квалитету, а презентације су биле далеко озбиљније и много боље припремљене него раније, прокоментарисала је Четврти међународни сајам туризма и сеоског туризма Санја Стаменковић Рашевић, руководилац службе маркетинга на крагујевачком „Шумадија сајму“.

Овај сајам бољи је од претходних и због тога што се, поред богате и разноврсне излагачке понуде, као и

БИЉАНА ПЛАНИЋ

ЈЕЛЕНА ПАВЛОВИЋ, ПРЕДСЕДНИЦА УДРУЖЕЊА ДОБРИХ ДОМАЋИНА

тезијама, агенцијама, које су овај сајам препознале као своју властиту могућност.

На једном месту окупили су се излагачи из Словеније, Босне и Херцеговине, Републике Српске, Црне Горе, Бугарске и других крајева, како

ставници туристичких агенција. Као пример добре праксе наводи се Енглеска, где се овакве манифестације одвијају управо у старим амбијентима, на отвореном, и веома су посвећени. Када би се у амбијенталној целини у било ком делу града, а-

Игром и песмом, онако како је и почeo, завршен је Четврти међународни сајам туризма и сеоског туризма. Оно што је најважније је да је оцењен бољим од претходних

ГОРДАНА МРКАЉ НА ЗАПАЖЕНОМ ШТАНДУ ЛАПОВА

редиле га, тако да ће убудуће бити део сталне поставке лаповачког штанда.

Највећу пажњу, ипак, привукао је стари шпорет „смедеревац“ направљен од дрвета у природној величини, дело једног лаповачког вајара, који ће, такође, бити део сталне поставке овог штанда. Директорка Мркаљ сматра да ранијих година нико није озбиљно схватао потенцијале Општине Лапово.

И крагујевачко Удружење добрих домаћина потрудило се да у мало другачијем амбијенту представије понуду. Јелена Павловић је председница и оснивач овог Удружења, које окупља двадесетак домаћина из крагујевачких села који се баве сеоским туризмом. Завршила је

вим послом. Осим туризма, Удружење у свом делокругу има и домаћу радиност, старе занате, производњу зимнице.

- Овакви сајмови су за наш посао веома значајни. Иако смо релативно младо Удружење, основано почетком ове године, већ смо учествовали на сајмовима у Бору, Ђељини, Лозници. Овај наш је један од најбољих, јер се базира на контактима и промоцији сеоског туризма и сеоских домаћинстава, за разлику од неких других сајмова који су више пијаце него сајмови, каже Јелена и додаје да се њено Удружење бави и едукационом, а у прилог томе иде и чињеницом да је на овом сајму организатор научног скупа о руралном туризму.

■ Стари занати

Зоран Антић из Белушића власник је радионице која производи разне употребне предмете од прућа, а посао је наследио од свог оца, деде и прадеде и на сајму је био једини представник овог заната. Посао добро иде, људи на оваквим сајмовима виде шта он ради, а касније зову телефоном и наручују. Добро би било, каже он, када би туристи могли и уживо да виде како се праве корпе и разни други предмети и да им при томе буде забавно, па би и посета старим занатским радионицама могла да се уврсти у део туристичке понуде.

Своје рукотворине први пут су представили чланови Центра за самостални живот особа са инвалидитетом из Крагујевца. Ово је била прилика да покажу све оно што су урадили током реализације тромесечног пројекта, који је финансирао Балкански фонд за локалне иницијативе. У радионицама Центра настали су предмети израђени техником декупаж, затим ослика-

ЗОРАН АНТИЋ ПРОИЗВОДИ ПРЕДМЕТЕ ОД ПРУЋА

пратећег културно-забавног програма, паралелно одвијао и први стручни скуп о руралном туризму, где је представљено 30 радова из ове области, а потписан је и протокол о сарадњи између Факултета за туризам и хотелијерство из Врњачке бање и Градске туристичке организације из Крагујевца.

■ Проширење сајамског простора

Да је Крагујевац постао занимљива туристичка дестинација сведочи и податак да је ове године забележен за 25 одсто већи број туриста у односу на прошлу годину, а број ноћења повећан је за 50 одсто. Учесници сајма слажу се у оцени да овакви склопови решавају и проблеме у рушевинама баријера када је реч о развоју туризма на просторима бивше СФРЈ, и то не међу институцијама, него међу привредницима, угости-

ћи представили своје туристичке потенцијале. У овом случају није у питању била само забава, већ посао, па је на овом сајму било јако корисних пословних сусрета, а многи су се завршили конкретним уговорима о послу, што је и био крајњи циљ манифестације.

Иако су учесници који су долазили и на претходне манифестације истицали да је ова била најбоља, одмах по завршетку, када су утисици били још „врући“, јавили су се и неки занимљиви предлози о томе како би се он могао још више унапредити. Највише њих мисли да је неопходан већи простор, бар још једна хала, или, пак, да би овакво окупљање могло да се организује у топлије доба године и на отвореном простору.

Можда би већи сајам једним делом могао да се одвија у некој амбијенталној целини, на пример, у Кнежевом arsenalu, сматрају пред-

МИЛЕНА СТОЈАНОВИЋ НА ШТАНДУ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

даптираном у сврху овакве манифестације, поставље, рецимо, радионице за израду предмета од прућа, ткање ћилима или старијске кухиње за спремање зимнице, то би изазвало велику пажњу и уклапало би се у амбијент.

Таквих занимљивих штандова ове године готово да није ни било. Једино су се представници Културно уметничког центра „Стефан Немања“ из Лапова потрудили да свој штанд уреде другачије од осталих, што није остало незапажено, па су, иако први пут учествују, заслужено понели награду за најуспешнију промоцију. За његов изглед побринуле су се директорка Центра Гордана Мркаљ и председница Удружења „Моравска шареница“ Драгица Ђорђевић, код које, кажу, „не може да не може“. Веома атрактиван део штанда био је старијски креденац који су жене пронашли у неком подруму и преу-

мастер студије ловног туризма на ПМФ-у у Новом Саду, а у недостатку послаје са супругом категорисала своје сеоско домаћинство у Влакчи и истовремено основала Удружење, како би употребнила своју понуду и окупила и остале који се баве о

ИЗЕТ НУХАНОВИЋ ПРЕДСТАВИО ПОНУДУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

НОВА НАМЕНА ЗА „КНЕЖЕВ АРСЕНАЛ”

Дом за институције културе и образовања

Члан Градског већа за инвестиције и развој Небојша Васиљевић најавио је да ће се наредне године сигурно кренути са реализацијом пројекта који су планирани за локацију „Кнежевог арсенала”, где је према ранијем договору са Универзитетом било предвиђено смештај Филолошко - уметничког факултета, али и других садржаја културе и образовања.

Према речима Васиљевића, на овом простору биће смештени Завод за заштиту споменика културе, Радио телевизија Крагујевац и Центар за едукацију и стручно усавршавање наставног особља, за чије смештајне капаците су, открива члан Градског већа, Швајцарци изразили спремност да уложе део средстава.

- Току је израда пројекта. Природно је да се ове институције нађу на једном месту, а према ранијем договору са Универзитетом, с обзиром на то да је реч о око 7.000 квадратна, биће довољно простора и за део ФИЛУМ-а, највероватније за одсек графичког дизајна. Али, о томе кончну одлуку треба да донесе Универзитет. Свакако, најротом буџета за наредну 2013. годину предвиђен је почетак ревитализације овог простора, каже Васиљевић.

Колико је новца потребно уложити Васиљевић није желео да се изјашњава, пошто ће се пројекат спроводити фазно, али додаје да град мора имати решење за смештај Завода за заштиту споменика културе, који привремено борави (због великог оштећења њиховог објекта у Великом парку) у згради Радио телевизије Крагујевац у Улици Бранка Радичевића. С обзиром на просторни капацитет „Кнежевог арсенала“ град ће улагањем у пренамену решити и проблем РТК-а, јер, подсећа Васиљевић, студио и редакција телевизије се налазе у другом објекту, у Тргном центру „Раднички“, па ће напонок и Јавни сервис Шумадије бити на једном месту.

Осим тога, поменута зграда у Улици Бранка Радичевића остаће на располагању градској управи, те у будуће неће морати да плаћа закуп као што је данас случај, јер је Управа за имовину смештена одмах у су-

седству, у некадашњој згради „Дуванпромета“.

■ Како другачије сачувати

Не може се порећи да је план оригиналан и да ће једним потезом град побрати више „поена“, а најзначајније је што ће индустријско културно-историјско наслеђе „Кнежевог арсенала“ са пренаменом почети да живи. Помоћник градоначелника за област културне баштине Славица Ђорђевић потврђује да статична конзервација није довољна. Наиме, без обзира на уложене средства, уколико објекти и даље остану напуштени и без садржаја, изнова попадају.

- Такво индустријско наслеђе свуда у свету има одређену намену и живи. Не може другачије да се сачува, а, наравно, то има и своју економску оправданост. Град је одувек имао план да тај простор оживи, за део „Кнежевог арсенала“ урађени су различити пројекти. Подсетићу, градоначелник Верољуб Стевановић је децембра прошле године тадашњем министру културе Предрагу Марковићу уручио писмо о наменама ревитализације старог градског језгра, што је помогнуло да се из овогодишњег буџета обезбеде средства, између остalog, за санацију звоника Старе цркве и реконструкцију Старе скupštine. Тиме смо започели процес ревитализације. Прот-

МАШИНСКА РАДИОНИЦА ПЛАНИРАНА ЗА СМЕШТАЈ ГРАДСКЕ ТЕЛЕВИЗИЈЕ И ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА

шле седмице Крагујевац је посетио актуелни министар културе Братислав Петковић и крајње је време да кренемо у реализацију како бисмо сачували и некадашњи простор Војно техничког завода. Иначе, основан је посебан фонд финансирања обнове културно-историјске баштине на југоистоку Европе, средствима Европске комисије и Већа Европе. Реч је о пројекту под називом „Љубљански процес“, а Сењски рудник који се претвара у туристичку дестинацију је први пројекат у Србији, наводи Ђорђевића.

Ипак, питање је откуд још један обрт, јер је до сада у плану било усвојење ФИЛУМА-а у „Кнежев арсенал“, или и претварање тог великог историјског индустријског комплекса у културно-туристичку дестинацију.

- Не одустаје се од идеје за ФИЛУМ. Универзитет је проговарао са Министарством одбране о уступању Дома војске за потребе смештаја одсека филологије, тако да у „Кнежевом арсеналу“ има довољно простора, јер је то око 7.000 квадратна, за смештај неких других одсека и свих планираних институција, каже Ђорђевић.

■ Биће новца

Неопходна средства се очекују од града и државе, преко Министарства културе, а добро дошло је учешће и разних европских фондова, објашњава помоћница градоначелника Славица Ђорђевић, уз опаску да се

не може изјаснити о новцу, јер су до сада рађене само прелиминарне техничке процене. Она подсећа да је за потребе снимања серије иностране копродукције „Титани - крв и челик“ управо била обновљена Машина радионица, што и јесте објекат „Кнежевог арсенала“ где ће се уселити нове институције. Обновљена је и Чаурница, али је убрзо све уништено.

- То је потврда више да објекти могу имати намену. Наравно, немогуће је да Машина радионица и Чаурница имају некадашњу намену, већ је неопходно интегрисање тог наслеђа у савремене токове и пре-намена, с тим да се не наружи архитектонски изглед, јер ти објекти заједнички служеју да остану какви јесу. Такође, значајно је што ће у „Кнежевом арсеналу“ бити установе које по свом концепту и раду не руше концепт те културно-историјске целине, закључује Ђорђевић.

Сазнајemo да је Министарство културе, на основу поменог протокола са краја прошле године, финансирао пројекат постојећег стања Машина радионице, што је основа за даље потезе. Такође, у тој је израда пројекта за проглашење Милошевог венца за просторну културно-историјску целину.

Осим удомљавања својих установа у Машина радионици, очекивања су да Музеј Стара ливница припадне граду (припада Војној фабрици), и да се унапреди рад по принципу савремене музеологије.

Међутим, градска власт не одустаје од аргумента да је „Аеродром“ недовршено насеље. Према Урбанистичком плану ревитализације насеља „Аеродром“ који је усвојен још 2003. године дата је могућност градње на још 18.000 квадратних метара, а на спорној парцели гради се тек око 2.300 квадрата. Отуда Васиљевић и сумња да је политика у све умешала прсте.

- Тренутни степен изграђености на површини која захвата 16,6 хектара на „Аеродрому“ износи свега 0,86 одсто, иако је према урбанистичким параметрима из Генералног урбанистичког плана индекс заузетости четири пута већи. Све ово значи да је „Аеродром“ тренутно достигао коефицијенте сеоског насеља и ако желимо да поштујемо урбанистичке матрице треба изградити најмање још 200.000 квадратних метара. Ово није атак на право грађана на окупљање, већ жеља локалне самоуправе да прати цивилизацијски развој и поштује права инвеститора, каже Васиљевић.

Стамбена изградња на „Аеродрому“ ће, према његовим речима, бити настављена, јер је у складу са ГУП Крагујевац 2015. али и планом детаљне регулације овог насеља.

- Град ће убрзо издати нову локацијску дозволу инвеститору, мада, у дилеми смо да ли да Градско веће иницира израду нове планске документације, која би предвидела дозвољених 200.000 квадратних метара. Не могу се инвеститори стално доводити у проблем иако су све излицитирали по закону, тврди Васиљевић.

А. ЈОКИЋЕВИЋ

План града је да се некадашњи простор Војно техничког завода, познатији као „Кнежев арсенал“, обнови и сачува променом намене и уселењем културно-образовних институција - Завода за заштиту споменика културе, Радио телевизије Креагујевац и дела Филолошко уметничког факултета

КАКВА ЈЕ СУДБИНА НОВЕ СТАНОГРАДЊЕ НА „АЕРОДРОМУ“

Пријавом на поништење дозволе

Због насеља „Аеродром“ градске власти одлучије су да поднесу прекрајну пријаву против републичких урбанистичких инспектора. Наиме, републички урбанистички инспектор наложио је поништење решења о локацијској дозволи за изградњу стамбено пословног објекта у насељу „Аеродром“, што је, тврде представници града, стигло са закашњењем од четири месеца, чиме је инвеститор доведен у стање правне несигурности.

- Решење Урбанистичке инспекције стигло је са недопустивим закашњењем од четири месеца, чиме је инвеститор доведен у стање правне несигурности. Законски рок је осам дана. Другим речима, политиканство и незајмане не смеју да угрожавају интересе грађа-

на и инвеститора, јер је, иначе, локацијска дозвола издата у складу са важећим прописима, категоричан је члан Градског већа за инвестиције и развој Небојша Васиљевић.

Републички урбанистички инспектор наложио је поништење решења о локацијској дозволи за изградњу стамбено пословног објекта у насељу „Аеродром“, што је, тврде представници града, стигло са закашњењем од четири месеца, чиме је инвеститор доведен у стање правне несигурности

на и инвеститора, јер је, иначе, локацијска дозвола издата у складу са законом, као и да збор близине вишеспратници нема довољно простора за неопходну удаљеност нових објеката.

ПСИХИЈАТРИЈСКИ БОЛЕСНИЦИ ПРЕПУШТЕНИ СЕБИ И - ОКРУЖЕЊУ

И нормални су у дилемама

Станари једне зграде у Улици Спасеније Цане Бабовић имају озбиљне проблеме са својом комшиницом, која им упућеје псовке, пресреће их ножевима и виљушкама, гађа посушем и флашама са терасе, звони на врата, лупа у радијаторе... Највише их брине што се тако понаша и према деци. Шта у таквим ситуацијама могу (и не могу) да учине медицинске установе, Центар за социјално, полиција, суд?

Пише Јаворка Станојевић

ЗГРАДЕ У
СПАСЕНИЈЕ ЦАНЕ БАБОВИЋ
ЧИЈИ СТАНАРИ
ИМАЈУ ПРОБЛЕМЕ СА
КОМШИНИЦОМ

Дилема да ли је особе са менталним сметњама нужно лечити у специјализованим институцијама или је хуманије помоћи им да, уз адекватну здравствену и друштвену помоћ, остану у свом окружењу није ни нова, ни једноставна. Јер, ово етичко питање готово увек задире у проблеме спремности заједнице да их трпи и толерише. Није реткост да овакви случајеви, због занемаривања од стране породице и сродника и незаинтересованости средине, ос-

ама, без сродника и подршке институција, живи жена чије понашање указује на озбиљан поремећај менталног здравља. Према ономе што причају комшије, због тога што нико не брине да се ова жена адекватно лечи, 120 станара је изложено, како кажу, свакодневно тортури. Иако им не недостају ни хуманост, ни толеранција житељи ове зграде су на ивици стрпења, јер страхују за своју безбедност и имовину.

Да разлога за страх има потврђују причама о насртањима

лекове, уместо да пије, сади и полива испред зграде, један од станара је, после неколико непријатности које је доживела његова ћерка, решио да покуша да помогне и њој и комшијама. Пошто у згради није нашио на подршку суседа, који су сматрали да је моралније, или можда лакше, оставити болесну жену на миру и склонити јој се са пута, кренуо је ка институцијама које би требало да се позбаве овим проблемом. Најпре се обратио службеницима МУП-а, али су му тамо тражили пријаву за конкретно кривично дело. Ни подношење пријаве, међутим, није дало резултате, јер су га, како тврди, упутили на суд. Пошто није спреман да се вуче по судовима, а нема ни новац за покретање спора, покушао је, по савету полиције, да се обрати Хитној помоћи и Центру за социјални рад. Једино што је после свакодневног „бомбардовања“ мејловима институција и медија постигао је обећања Центра - да ће предузети предубрнне мере.

■ Суд дају лекари, а не окружење

Поред најбоље намере, овај човек није постигао много. А питање је да ли институције могу више, јер се проблеми који настају због занемаривања особа са менталним сметњама лако могу затурити у компликованој процедуре коју регулише неколико различитих закона.

Јер, без обзира што је готово сигурно да ова жена, и многи њој слични, имају озбиљан ментални поремећај, за полицију, која мора поштовати слово закона, она је само „лице које угрожава јавни ред и мир“. Због тога они могу реаговати једино у случају када процене да се ради о особи која својим понашањем доводи у опасност себе или околину и то тако што ће је, без одлагања, одвести у најближу здравствену установу.

Онда случај прелази у надлежност медицинске струке која одређује даље кораке. Први је слање у здравствену установу специјализовану за лечење менталних поремећаја. Директор Клинике за психијатрију Клиничког центра Крагујеваца проф. др Горан Михајловић објашњава да неуропсихијатри, на основу стручних и законских норми, водећи пре свега рачуна о лечењу и интересу пацијената, процењују да ли је неопходна присилна хос-

тају институционално невидљиви. Препуштени себи, без снаге и помоћи да се носе са болешћу и животом, обично постају они којима се, због страха и предрасуда, склањамо са пута.

Понекад, међутим, није могуће окренuti главу и утећи мешу себи сличне које, због тога што поштују општеприхваћене културне и социјалне норме, сматрамо нормалним. Људи које обележава и дефинише ментални поремећај често озбиљно угрожавају мир и безбедност околине.

■ И деца изложена насртајима

Примери, на жалост, нису ретки, јер смо сви у комшију, на улици, у радњи сретали несрећнике који вичу, прете, гађају пролазнике...

Видети их, склонити се и проћи једно, а живети поред њих годинама је нешто што може озбиљно да вам отежа живот. Тежину тог проблема већ десет година осећају станари једне зграде у Улици Спасеније Цане Бабовић у којој

на суседе ножевима, маказама и виљушкама. Кажу да су пресретања, која прате псовке и претње, свакодневна појава, баш као и малтретирања у лифту, ноћно лупања у цеви радијатора и звоњење на вратим, гађање паркираних аутомобила и станара посушем и стакленим флашама, поливања водом са терасе...

Највише их, међутим, брине што болесна комшиница показује велику нетрпљивост према деци, на коју такође насрће ножем и маказама и коју, док се играју, са терасе гађа стакленим флашама. Понекад им, кажу, препречи пут и не дозвољава да прођу, некада им брани да уђу у лифт, а није реткост и да их јури по ходницима, претећи да јој не могу побећи. Како причају, њена агресивност није ограничена само на житеље зграде у којој станује, па често вербално напада пролазнике и муштерије у радњијама у крају.

Уверен да је реч о особи којој треба помоћи, јер по томе што

из Улице Спасеније Цане Бабовић нису раније чули. Социјална радница Центра Снежана Стевановић каже да ће мере које намеравају да предузму, као и у другим сличним случајевима, најпре бити усмерене на проналажење сродника који би могли да преузму обавезу одговорног стања о жени која није у стању да брине о свом здрављу.

- Ако има сродника, направимо са њим споразум и редовно проверавамо да ли извршава прихваћене обавезе. Бринемо, такође, о заштити имовине, јер се може доћити да неко злоупотреби њихово психичко стање. Уколико, пак, не нађемо рођаке, или они не жеље да прихвате одговорност, онда ми преузимамо улогу стања. Наше стручне службе процењују каква помоћ би била најсврсисходнија и, ако је потребно, предлажемо смештање у специјализовану установу отвореног или затвореног

„**Др Гран Михајловић:** Научно је потврђено да особе са душевним поремећајима не чине више кривичних дела него оне које називамо нормалним, па је важно избеги предрасуде и обезбедити им лечење у најмање рестриктивним условима

типа. То, наравно, можемо спровести једино ако особа којој је помоћ потребна да пристанак, или у случају да то, на основу налаза лекара, одобри суд. Ако услови за смештање у установу нису испуњени, користимо ресурсе који су нам на располагању, а у које спадају медицинска нега, помоћ герантодомаћица и редовно надгледање од стране наших стручних служби, каже социјална радница Снежана Стевановић.

Овде се исцрпљује оно што држава кроз своје институције може да учини. Колико ће мере бити ефикасне зависи ипак од наше спремности да преуземо свој део грађанске и људске одговорности помажући да они који имају проблем постану видљиви. А да бисмо помогли њима прво морамо преиспитати своје ставове о нормалности. Ако сматрамо да је нормално окренuti главу, ако се бојимо да ћемо се огрешити, мислим ли да то мора меко други да реши, вероватно ћемо добити уверења да смо здрави, али је питање ко ће онда да брине о онима који нису те среће. Препустимо ли их само државном стању готово јер сигурно да већина неће добити потребну помоћ баш као што је могуће да последице, које понекад знају да буду драстичне, могу стићи до нашег прага.

СЛОБОДАН СТАЛЕТИЋ, СЕЉАК ИЗ БЕЧЕВИЦЕ КОЈИ ЈЕ ЦЕЛОГ ЖИВОТА „НА'ЕБАВАО”

Србин, а грађанин другог реда земље Србије

Улази у редакцију омањи, набијен човек, са шајкачом и у вуненом штриканом цемперу. Још с врата се представља: Ја сам Слободан Сталетић, сељак из Бечевице. Чим му је узвраћен поздрав, саопштава намеру:

- Има л' ко гођ воде да ме слика и напише о мене само два реда?

- Сликање може, а шта да напишемо у два реда?

Он задиже цемпер до под гушу и откри мајицу на којој је, белим крупним словима, наштампан текст.

- Еве, вод ти је све написано. Читај, ниси ћорав! 'Онеш ја да ти кажем: „Србин, а грађанин другог реда земље Србије”.

■ Отказ у „Србији”, превара с деоницама

Да све разјаснимо, договарамо виђење у Бечевици. Она припада горњогруженским селима. Слободан живи са женом Миленом, родом из Борча, у скромној кући у којој је и рођен пре тачно седамдесет година. У браку су 46 година, имају три ћерке и све су уunate, једна је инжењер и живи у Крагујевцу, друге две су у селу.

- Ово што сад живим то ми је чиста вересија. Ударио ме пре некол'ко година инфакт, еве, пијем неке траве и корење и запатио сам козе, те узимам суртуку, сваки дан 'место воде, почиње Слободан свој животопис.

Али, ниси због болести Србин другог реда, како ти пише на мајици.

- Ма, јок, ко ти је то рек'о. Болес' је дошла 'нако како иде, а ја цео живот на'ебавам к'о жути. Ош да почнемо отсад, ил' откад сам рођен?

Ајде отсад.

Слободан се придиже са кревета на коме је седео и приђе столу где стоје све „артичине које нису отишле у шпорет”. Нешто је и написао на парчићима папира, каже, „стаће ми мозак кад почнеш да ме пропитујеш”, али и сам се тешко сналази у свом рђавом рукопису. Заједно, некако, ипак успесмо да срачунамо да је Слободан 23 године радио у Трговинском предузећу „Србија” („мало имање, није могло да се живи само од њега”), де-

Детињство и младост провео је у муци и немаштини јер му је отац тамновао у затвору зато што је одбио да ради у сељачкој радној задрузи, па су Сталетићи и дан данас под белегом „разбијача” и „државног непријатеља”. Под старе дане проглашен је вишком у „Србији”, иста судбина снашла му је ћерку, слична унуку... Кад подвуче црту, просто закључује: „Цео живот на'ебавам к'о жути”

сетину година у Рибешу „као прос' радник”, па после у Крагујевцу. Пребацили га у одржавање јер „цео живот, успут, петља са гвожђуријом”. И све се некако котрљало док „Србија” није продата.

- Уз'о је овај, и семе му и племе, Мишковић, бајаги да нам буде боље. Које црно боље. Одма' ја поста вишак, не само ја, више нас. Напујдаше ме, кажу, имаш о'премнину. Ја, рек'о, биће вајдице од те о'премнине, кад дадоше ми неке бонове, мог'о сам с њима да пазарим само у робној кући у Книћу. А тамо не-

ма ништа, неке ситнице и 'артија за дупе. Јеби га у дупе, оста ја без посла.

После три године, 2006, Слободан је стекао право на пензију. „Била је 11.550, сад ми попели на дван'ес иљада”. Међутим, од Мишковићеве „Србије” доживео је још неправди.

- Кад нас је купио овај пробиј свет, дали ми 276 деоница, свака по 'иљаду динара. Ево, вод ти је до-кумент, читај – показује Слободан папир на коме стварно пише оно што прича. – Онда ме питали „о-

ћеш да продаш деонице?” Што да нећу, за који кривак ми стоје у асталу. Однесьем тамо и они кажу – добићеш паре пре-ко банке. Добро, ве-лим ја, 276 деоница по 'иљаду динара, поткриће ме. Кад стигоше паре, они исплатили само 77 деоница, по 400 динара. Нису за'ебали само мене, него све нас. Питам, шта је, бре ово? Они кажу – иди кући, нема више. Ја 'де ћу, не мож' шут с рогатим.

Међу папирима Слободан налази и уплатницу за вредност свог удела у приватизованој „Србији”: 39.778 динара.

- Прође који дан, кад поштар ми носи писмо из банке. Читам, кажу скинули ми и они провизију. Скидајте, јебем вам све по списку, да видим докле можете да скидате.

Сви ударили на голу, а гледам на телевизору оног Мишковића, шептури се к'о ћуран. Што не допадне мене у шаке...

Таман да кренемо у другу причу, кад Слободан подиже глас.

- Стани, бре! Има још о „Србији”. Није само ово моје зло и ћерка ми је тамо остала без посла.

Значи опет Мишковић?

СЛОБОДАН У РЕДАЦИЈИ „КРАГУЈЕВАЧКИХ“ ПОКАЗУЈЕ МАЈИЦУ СА ТЕКСТОМ КОЈИ ОПИСУЈЕ ЊЕГОВ „СТАТУС“

„ЖИВОТНИ ПРИНЦИПИ“ ПРИКУЦАНИ НА КАЧАРИ СТАЛЕТИЋА

НОЋНИ ПИЈАЦ У ТОПОНИЦИ

Кад треба да је наградиш, ти је насадиш

Како Слободан себе пореди са кокошком? Да би то објаснио, прво опију кокину судбину.

- Она годишње снесе 236 јаја, то су људи срачунали, а у неко доба се расквоче. Она је насаде, туре под њу петнестину јаја, она лежи, нема куд. Чим се изведу пилићи, одма' се покупе, па у кутију, а под квочку се тури нови насад. Она, јадна, опет лежи још три недеље, до се изведе и друга турска пилади. Е, кад и то одради, онда је пусте у авлију, а она сва раскочена и намучена не мож' на ноге. Само је да је бациши у поток. Кад треба да је наградиш, ти је опет насадиш.

Так'е сам ти и ја судбине. Кад сам радио у „Србији“, воде у Рибешу, таман се навршило десет година, треб'о сам да добијем ручни сат, они ме премеште у Крагујевац. Нису ме наградили, него ме насадили.

Прође још десет година, опет ми следовала нека награда, они ме опет премеште на друго место и – пиши пропало. Опет насадиен, 'место награђен.

- Јес', да му... Радила је к'о трговац, премештали је стално, била у Брњици, Борчу, у робној кући у Книћу, у Крагујевцу... Ондак, одједном, вишак радне снаге. У Книћу примили друге, а она напоље. Сад се претуца, ради овде-онде, коно-барише кад је зовну... Живи у Драгушици, има двоје деце, муж јој је болес'ан, ене лежи на ВМА, са тешком сетом прича Слободан.

Он и Милена од три ћерке имају седмору унучади, петоро женских и двојицу мушких. Све су, кажу, добра деца, али и њих стижу муке. Најстарија је завршила медицинску школу, радила је у књићанској Дому здравља, али је и она осталла без посла.

- Добила је отказ због нечега, не зна због чега, бајаги је вишак. Ка-ко вишак кад на њено место сад ради друга, пита се Слободан?

Он има и одговор, тврди да је за све крива „пишљива политика“.

Гледај 'вако. Кад су били они избори пре четири године, ми смо вод гласали за Бусарац (Демократска странка - прим. аут.). И ја сам јео нека говна, агитов'о за њега, велим, учиниће што гођ вљатно за нас. Прође тол'ко година, он нас не виде к'о буву у три 'ектара. Кад би сад ово гласање, рекнем да ми окренемо за социјалисте, за Драгану...

Окренули сте, а какве то везе има што је унука остала без посла?

Стани, бре, све ћемо редом. Драгана добила један'ес оних одборника, али се Бусарац уортчио с некима и надвали'о је, он је опет влас'. Кад су узели узде, они и његови ортаци у'ватили па запошљавају само своје. То ти је сад велика мућка. Терају ове који нису били за њи', тако ти и моја унука поста вишак.

Баш због гласања?

- Јашта. Иш'о сам код Драгане да се буним, жена каже - види све, ал' не мож' ништа. Ја јој велим - ови с твоје стране сви остају без посла, а ови други ашикују. Прича се да ће можда да се изокрене. Ником ја више не верујем. Ене је моја унука седи и пије таблете за живице, упропастиће се јадно дијете, очајан је Слободан.

■ Оцу Миладину шест година робије

Сталетићи у Бечевици имају петнаестак оваца, четири козе и јарац, два прасета и само три кокошке.

- Било је шес'ет, ал' све по'ватао кобац. Ја сам био ловац, имам пушку, но не смем да пушам, пријавиће ме неко да бијем 'тице, то је забрањено. Јебеш га, кобац мож' да ми однесе сву пилад, а ја да седим и гледам, љут је Слободан.

Од земље има хектар идвадесет ари. Од тога је осам ари шуме и седамдесет под ливадама. Мало за једно сеоско домаћинство.

- Е, то ти је нова прича о мом на'ебавању. Мој отац Миладин имаје после рата четири 'ектара и два'ес ари. Дође 49. закон да сво имање мора да се упише у сељачку радну задругу, да се ради две године, а треће да се бајаги врати онима чије је. Кад прође те две године, људи почели да пишу молбе за испис из СРЗ. Мој отац рек'о да неће даље тамо да ради, враћа се Слободан у време када је био дечак од десетак година.

Зато што је отац хтео да изађе из задруге, за породицу су настали црни дани.

- Баш у'чи Божића, бануше удбаш и још нека сила и отераše мог оца у затвор у Крагујевац. Покупили су 56 људи из Бечевице. Све су после пуштили, само њих седам дали на суд, за пример свима другима у Шумадији. Међу њима је био и мој Миладин. Суђење је било од-

ма', у фебруару, и сви су добили од шес' до дванаест година робије.

Слободан показује оригинал пресуде Окружног суда из Крагујевца из фебруара 1952. године по којој су осуђена седморица домаћина из Бечевице. Међу њима и Миладин Сталетић. У оптужници је наведено следеће:

„За време вршаја августа прошле године на економском дворишту СРЗ у Бечевици говорио је пред неколико чланова СРЗ да не треба радити од Нове године у задрузи. Рекао је да се овако више не може издржати у задрузи и ако ми не извучемо реп, остаћемо да радимо вечно у задрузи.. Онај ко остане, никад неће добити земљу натраг“.

Миладин је осуђен на казну строгог затвора у трајању од шест година, као главну, и споредну казну - конфискацију целокупне имовине. Из истражног затвора у Крагујевцу одмах је пребачен на издржавање у Забелу.

- У јесен 52. дошла јуба у униформи, председник задруге и три мештанина да ко'фискују имовину. Изнели астали воде у авлију, турили машину и само куцају. Нешто им рече моја покојна мајка, они је везаши за ценерику. Ја почнем да бегам, кад ме сустиче један од њих и потеже гвозденим вилама. Заби ми се један шиљак у слабину, еве још стоји ожиљак, сећа се и показује Слободан где је погођен као дете од једанаест година.

Већ 1953. године, сељачке радне задруге су расформиране, у Бечевици је раствурана међу последњима, па су осуђеници писали молбу да их пусте из затвора.. Молба им је услышана и после осамнаест месеци тамновања на слободи су се нашли и сељаци из Бечевице, њих седморица, међу њима и Миладин Сталетић.

- Прич'о ми је отац, позв'о их неки главешина затвора и каже: идеће кући! Пит'о их имају ли своју одећу? Они нису имали ништа, откуд им. Онда им дадну нека стара, попечена радничка одела и кажу - бриши! 'Оћеш, нико није смео да мрди, плашили се да није нека варка, да они пођу, а онда им кажу да беже и да их поскидају к'о голубове, јер нису им дали никакву 'артију да су пуштени. Тек кад им је управник затвора рек'о да су слободни, они су изашли кроз капију, прича Слободан.

■ Захтев за очеву рехабилитацију

Отац Миладин вратио се Бечевици, али му није скинут епитет народног непријатеља и разбијача сељачке радне задруге, па му је и конфискована земља само делнично враћена.

- Вратили му 'ектар и два'ес ари да ради и да на то плаћа порез, ал' да не мож' да отуђи или трампи. Остатак је припао Задрузи у Топоници или отишо у четврте руке, да не мож' никад да ти се врати. Водио отац спор са државом, пис'о Миладку Тодоровићу, он је био воде из Драгушице, пис'о Скупшти-

не, у фебруару, и сви су добили од шес' до дванаест година робије.

НОЋНИ ПИЈАЦ У ТОПОНИЦИ

Одоше коза и јарац за две 'ильаде

Ово мораш да туриш у новине. То ти је сточни пијац у Топоници. Дивљачки пијац, 'де су мложи настрадали од шверцера и криминалаца. И ја на'ебо, опељешише ме за трен ока, почиње још једну невеселу причу Слободан из свог живота.

Опет каже - „да идемо редом“.

- Најприје, кад је поч'о овај пијац, био је недељом у шес' изјутра, онда се помер'о, све уназад, и сад је суботом у шест'. Још мало па ће да пређе у петак. Ал' све је по ноћу, по мраку, тако долазе шверцери и прекупци и стално све раније и раније.

МИЛЕНА И СЛОБОДАН САМИ У КУЋИ ПОСЛЕ 46 ГОДИНА БРАКА

ни, у Републику и увек одбијен. Умро је 69. године као државни непријатељ, а поради чега? Што је био крив, те су целе породицу начинили скоро у беземљаше, пита Слободан, а одговора нема ни до дана данашњег.

После очеве смрти Слободан је наставио судски спор са државом, али је и он изгубио. Суд је 1971. пресудио да њихова земља „остаје при држави“ јер се отац Миладин

и даље „води као разбијач задруге и државни непријатељ“.

- Онда ништа нисам учинио, са-мо сам дао краву с телетом да ис-платим адвоката. Он потегне па у-мре и све ми пусуле остану код ње-га. И тај ме је добро издржид'о, лаг о ме само да повећа рачун.

Међутим, Слободан није одуста-јао од истерија права. Писао је, каже, у Це-Ка и отишао на разговор да им све потанко разјасни.

Решим ја пролетос да отерам козу и јарца да продам. Дођем с трактором рано, још ноћ, приђе ми један шверцер и одма' се погодисмо, десет 'ильада ћутуре за обадва, мада су, брат брату, били за много више. Дадне он мене две 'ильаде капаре и каже - ајд да се мало макнешмо, има воде осветљења, видиће нас милиција и и спектори. Него, ја ћу с камионом напред, ти ајд за мном.

Одосмо у неку помрачину, претоварисмо козу и јарца са мојег трактора на његов камион, а он каже - да се мрднем још који метар, опет нас виде милицијаци. То ре-че, упали камион и оде у пичку материну. Јон, и, ко-за, и јарац... Ја доби само две 'ильаде.

Нису само мене преварили. Зна то и милиција и и спектори, ал' праве се ћорави. Ваљда и они нешто уши-ћаре, што их не би 'ватали, кад им је то пос'о.

- Сијем са аутобуса, уз-нем такси и кажем - терју у Це-Ка. Он ме пита да л' да ме чека? Ајде, бре, и ти решио да ме гулиш. Јавим се портиру, он каже - иди на седми спрат. Прими ме један, онако културан, каже - пријај шта имаш. Ја поч-нем, па ти се раскочопе-рим, па почнем да ударам по овоме, по ономе, те по-бију, поклаћу... Дошло ми да се истресем, па шта буде. Он ме, бре, слуша, слу-ша, не проговара, кад одједаред скочи, тури руке на гузицу, па дрекну: „Знаш да можеш више да не видиш ни сунца, ни месеца“.

Мене паде мрак на очи, не морам више ни да гле-дам ни сунце, ни месец, је-бем ти 'ваки живот кад те сви дрнадају, па се залетим према прозору, он био отворен, скочићу, да прекратим муке. Он јурну за мном, щепча ме за леђа, каже - јеси луд! Кажем, нисам луд, но сви ме јебете у здрав мозак, ни живи-наче не би све ово издржало.

Смири ме он, седосмо опет, на-ручи ми каву и ратлук и каже 'вако: „Иди сад кући, да будеш миран и да ником не причаш 'де си био!“ И још ми рече: „Шта ће тебе земља? Ово је сад добро, биће још го-ре“ и, да ти кажем, све је потревио, закључује Слободан.

Њему сада више и није до земље. Болестан он, болесна жена, обоеу у годинама, нема ко да оре и копа. Међутим, каже, неће да умире а да не скине лагу са оца Миладина и са целе породице. Био је честит човек, сељак, а отишао је у гроб као „разбијач“ и „непријатељ“. Зато Слободан, откад важи нови закон о рехабилитацији, поново покушава да с државом истера правду за оца, себе, Сталетиће...

- Подн'о сам папире суду у Крагујевцу. Летос. Враћали ме и они сто пута, те немаш ово, те донеси оно, да ми не би ове ћерке у Крагујевцу, ништа не би постиг'о. Сад чекам. Ваљда ће једаред решити то за оца. Опраше се и убице, и које-какви лопови, и криминаци, а мој Миладин нит је ког убио, нит шта украда. Само се побунио против сељачке радне задруге - још пре шес'ет година.

На изласку из Слободанове куће, док се пролази поред штала за овце о козе, пада у очи текст извучен на штампачу и залепљен на зиду једне помоћне просторије:

Не кажи све што знаш,
не чини све што можеш,
не веруј све што чујеш,
не гаји све што имаш,
не жели све што немаш.

- То је напис'о неки школован, а к'о да је мене пит'о, кратко је објаснио Слободан Сталетић, сељак из Бечевице, „Србин, а грађанин другог реда земље Србије“.

Мирслав ЈОВАНОВИЋ

ДЕО ПРЕСУДЕ КОЈОМ ЈЕ ОТАЦ МИЛАДИН ОСУЂЕН НА КАЗНУ ЗАТВОРА И КОНФИСКАЦИЈУ ИМОВИНЕ

megabelt
Kneza Mihaila 106, Kragujevac

radno vreme od 8h do 19h

SVE VRSTE REMENJA (Optibelt, Borovo, Good Year, Sava, Unibelt...)

klašničko klinasto remenje, nazubljenje, polu-v P/V PH remenje, transportno remenje, sintetičko remenje, zupčasto remenje, varijatorsko remenje, šestougaono remenje, okruglo remenje, extremultusi...

SVE VRSTE GUMA (Michelin, BF Goodrich, Tigar, Kleber, Continental, Barum, ...)

Ulica, auto delovi i autokozmetika...

Telefon 325-236

ОД РУДНИКА УГЉА ДО ЕКО МУЗЕЈА

Нови сјај Сењског рудника

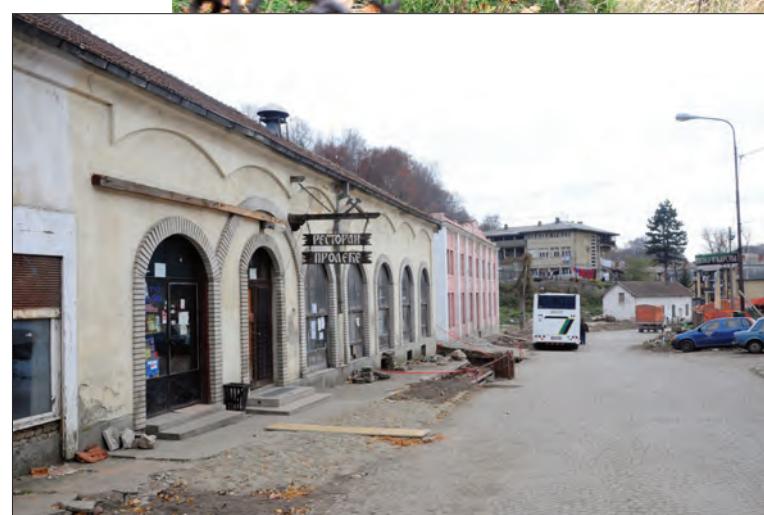
Пише Зоран Мишић

Већ на први поглед место Сењски рудник делује сабласно, опустело и напуштено. Становници, по причи мештана, сада нема више од 250, мада се на бирачким списковима води њих око 460, с тим што је већина само званично ту пријављена, а срећу је одавно потражила у Деспотовцу, Свиланцу, Ђуприји, Параћину и још даље.

Место на реци Раваници, осамдесетак километара удаљено од Крагујевца, најстарији је спрски рудник угља у савременој историји и овај енергент се без прекида из његове јаме води пуних 160 година. На питање шта ће се са насељем, већ поодавно у „не баш најбољој форми“, десити за деценију-две, када угља нестане, одговор покушава да нађе Министарство културе, уз савете и финансијску помоћ Делегације Европске уније у Србији.

Њихова замисао, у коју су били укључени студенти бројних факултета Београдског универзитета са својим идејама, подразумева трансформацију Сењског рудника у туристичку атракцију и прерастање у регионални центар културне индустријске баштине. Само место са околном још много тога може да понуди као атрактивна туристичка локација, од чисте природе, шума, река, ваздуха, до историјских споменика од изузетног значаја – манастири Раваница, Сисојевац и Манастира, природни феномени и лепоте попут Ресавске пећине, водопад Лисине, рибњаци, ловишта, узгајање и брање вргања...

Место које је у широј јавности постало познато по култном роману и истоименом филму „Петријин венац“ као рођено је за тако нешто. Чувена реченица из филма: „Нисам ја крив што нико неће да купује угља и што овде нема нафт“, која је у филму означила крај Сењског рудника шездесетих година, драматуршка је и филмацијска фора, јер рудник никада није утешен и у њему се производња најквалитетнијег, висококалоричног марког угља одвија и данас, несмашњеним интензитетом. Прошло године из његове јаме 200 запослених рудара, који раде у све три смене, ископало је 35.000 тона угља. Иако експерти тврде да најбоље сагрева, не оставља пуно пепела и мириш сумпора за собом, ипак није

ДЕО БУДУЋЕГ ГРАДА МУЗЕЈА

кућевну употребу, већ је искључиво индустријски енергент.

■ Рудник - град музеј

Иако прва фаза овог пројекта трансформације рудника угља у еко музеј и чувара културне баштине званично треба да отпочне наредне године радови већ увек трају на неким од јединствених рударских објеката.

Пре свега ту је „Александров Поткоп“, са некадашњим улазом у јаму, административном зградицом над њим и низом просторија попут столарске, ковачке и машинске радионице, у којима ће се налазити будућа стална поставка „Музеја угљарства“. Радове обавља грчка фирма „Диатас“, која је овај посао добила на тендру ЕУ која и

финансира ову идеју да би житељи овога краја ново ухљебљење нашли као ку-

стоси, куратори, туристички водичи, угоститељи, промотори еко и осталих тура, са обиласком природних лепота и историјске баштине.

Водич туре за бројне новинаре из читаве Србије, који су позвани да на лицу места присуствују промоцији овакве идеје, је Мирослав Мића Николић, кујуст сада затвореног „Музеја угљарства“, који ову „материју“ и историјат рудника и читавог краја зна буквално „у прст“. Од њега сазнајемо да рудник ради од 1853. године, а да је управна зграда над старим уласком у јamu најстарији објекат у месту и њена изградња почела је за време кнеза Александра Карађорђевића. По њему је и добила име и када је тај део 1860. године пуштен у рад, иако су тада поново на власти били Обреновићи.

Сав угља излазио је из овог поткопа све до 1960. године. На почетку се радило са дрвеним колиџцима, па су вагонете вукли коњи, а тек касније су прешли на вучу помоћу акомулаторских станица. Угље је тада одвозен пругом уског колосека до Ђуприје, а отворен је и нови улаз у јаму, објављава Мића, додајући да Сењски рудник никада није био приватна фирма, већ увек у власништву државе, јер је овај калорични енергент био неопходан за рад крагујевачке „Тополовице“ (види антрефиле).

- Због тога сви мештани здушно учествују у овом пројекту, да за деценију-две када угља нестане не доживимо судбину осталих рударских места, која је тужна и ружна. Други део пројекта, после грађевинских захвата обнове и изградње, подразумева адекватну обуку становника за делатности које ће бити потребне у еко музеју и регионалном центру, каже Мића.

У „Александровом Прокопу“ предвиђена је и стална рударска поставка у подземном музеју дуж 530 метара, које су некада рудари пролазили улазећи у јаму. Фасаде радионица које се већ реновирају урађене су као потпуне реплике некадашњих вратата, прозора са решеткама и у њима ће касније бити израђивани сувенири по знаменитостима овог краја.

Мића као из топа набраја да је баш овде 1892. године зајивела прва српска пруга у ског колосека, 1903. године покренут први рударски штрапјик у Србији, 1905. године основан први раднички савет у тадашњој социјалистичкој Србији...

Из златног

добра Сењског рудника, тридесетих година прошлог века, потиче и репрезентативни Соколски дом подигнут 1930. године на брду изнад града, а мештани са поносом истичу да су њихови соколи учествовали на чуvenом свесоколском слету у Прагу 1934. године. Соколски дом, у којем су се одржавале пројекције филмова, био је у употреби до пре десетак година, када је због запуштености затворен, а није на одмет поменуту чињеницу да је баш на његовој сцени своју прву рецитацију изговорила позната глумица и певачица Оливера Марковић, чи-

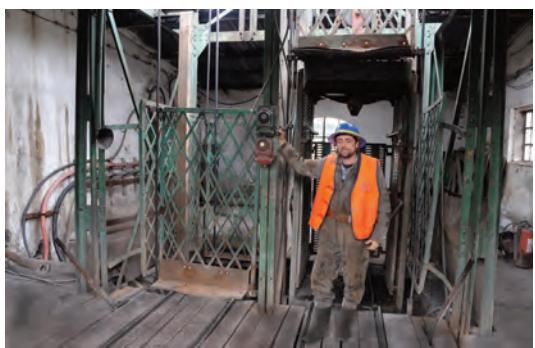
ЗГРАДА СОКОЛСКОГ ДОМА И ЦРКВА СВЕТОГ ПРОКОПИЈА

„АЛЕКСАНДРОВ ПОТКОП“, НАЈСТАРИЈЕ ЗДАЊЕ И СИМБОЛ РУДНИКА

Пројекти

ЛИФТ ЗА СПУШТАЊЕ РУДАРА У ЈАМУ И ПАРНА МАШИНА СТАРА ВЕК И ПО, КОЈА ГА И ДАНАС ПОКРЕЋЕ

ЈЕДИНСТВЕНИ ЛИБАНСКИ КЕДАР ПОПА МИХАИЛО

ји је отац у то време радио у руднику. На истом врдашцу изнад града налази се мала црквица подигнута у част Светог Прокопија, заштитника рудара.

■ Раритети из златног доба рудника

Наш водич каже да је црква подигнута око 1900. године у знак сећања на читаву рударску смешту трагично настрадалу у окну званом „Цигански поткоп”, баш на дан Светог Прокопија, 21. јула 1893. године. После одрона наступио је пожар и тела 26 рудара никада нису пронађена.

До 1955. године Свети Прокопије је слављен као рударска слава, а онда је „празнички шњур” преузет 6. август као званични Дан рудара Србије. Од 1988. године обновљено је прослављање Светог Прокопија, тако да данас рудари обележавају оба датума. Црква ради и опслужује је свештеник из Ресавице.

Први део туре по Сењском руднику завршава се обиласком Радничке улице (једне од три у насељу, а остale две су Централна и Чиновничка), последњима из 19. века у којима су живели и дан данас живе рудари.

- Некада у овим становима није било воде, па је постојало правило да се жене и деца петком купају у купатилу у Управној згради. Данас, иако свака кућа има своје купатило, овај обичај је опстао као нека традиција, па се мештани налазе сваког петка на заједничком купању у управи рудника, информише нас наш водич.

Из Радничке улице спуштамо се до рударског торња и просторије са лифтом који и данас вози рударе у јаму. Лифт на пару је прави раритет, најстарији такве врсте у свету и пун погодак као будућа туристичка атракција. У Сењском руднику монтиран је 1922. године, али је произведен још давне 1872. године у аустријском Грацу. Првих пола века радио је у Врднику, одакле је пресећен у овај рудник. И данас је у функцији 24 сата и спушта рударе на дубину од 150 метара, одакле они крећу на своје радне затратке, а од 2005. године проглашен је за трајно културно добро од изузетног значаја.

■ У центру пројекта - људи

У Управној згради рудника представљен нам је пројекат трансформације рудника у еко музеј. О споју културне, индустриске баштине и околних природних лепота испред Министарства културе говорила је Крагујевчанка Славица Трифуновић, а обратили су се и Дарко Петровић, представник општине Деспотовац и Владан Милошевић, директор Јавног предузећа „Ресавица“. Као тим лидер пројекта који финансира ЕУ и спроводи

НАСТАНАК СЕЊСКОГ РУДНИКА

Легенда о нездравом камену

Постоји више теорија о проналаску рудника угља и почецима његове експлоатације. По првој легенди рудник су пронашле ћумурије, по другој сељани из суседних Паљана, или верзија са Лазаром Пандуровићем и „нездравим каменом“, како су некада „крстили“ висококалорични мрки угља, заснована је и на неким историјским чињеницима.

Елем, прича каже да је Лазар Пандуровић био чобанин из оближњег села Сења који је у околину данашњег рудника, због обиља букове и храстове шуме, доводио свиње на жирење. Једне ноћи, седећи уз логорски пламен, играјући се комадом угља, убацио га је у ватру и са чуђењем контстатовао како се грумен претворио у ужарену лоптицу која је само и лепо грежала. Пандуровић се од осталих сељана разликовао по томе што је знао да чита и пише, па је као тако учен човек, упркос упозорењу сељана да се „мане“ тог „нездравог ка-

мена“, он груменове угља око 1849. године однео врху локалне власти у тадашњој Ђупријској нахији, на чијем челу је био Татар Богдан, познати поштоноша из периода устанака. У Ђуприји нису нашли у чему је ствар, па су узорци послати на анализу у Београд. Ни тамо се нису „прославили“, а тајну су разрешили тек експери из Панчева (тадашње Аустоугарске), који су проценили да је реч о веома квалитетном, висококалоричном мрком угљу. Ти налази остали су упамћени а производња је активирана већ само неколико година касније, када је са радом кренула крагујевачка Тополовница. Пошто се радило о војној индустрији, ни једна сировина није смела бити из увоза. Угља се десеценијама до Крагујевца превозио воловским колима, преко скеле на Великој Морави и Црног врха и тај пут је у зависности од временских услова трајао од шест до десет дана. Тек 1. децембра 1892. године почела је да ради пруга уског колосека, када се сама железница заинтересовала за ову врсту енергента за сопствене потребе.

ЈАМСКИ РУДАРСКИ ТОРАЊ

вани дају изјаве и фоткају се као прави будући туристичко-културни посленици.

Пауза за локални специјалитет, „рударски ракију“ (обична, само се служи у чашама од два деси) и заједничко фотографисање свих актера и промотора пројекта, па друга тура обиласка места.

■ Чиновничком улицом до либанског кедра

У насељу 95 постоји становника живи буквално од „јаме“, а у напуштеним јамама „Сава“ и „Раваница“ узгајали су се вргањи. Имају основну школу, али је она од прошле године само четворогодишња, јер нема много деце, кажу мештани, који не заборављају да поброје све своје славне земљаке, од већ помињане Оливере Марковић, композитора Дарка Краљевића, академика Александра Деспића, фудбалера Бојана Кркића, генерала Павловића... Због тога што су разасути по читавом свету Сењској рудничани од 1972. године одржавају свакога лета сусрете у оквиру свог завичајног „Братинског удружења“. На игралишту ФК „Рудара“, вршањака нашег „Радничког“, сваке године на трибинама игралишта поставе спомен плочу са именима преминулих између два „братинска“ сусретања.

Од историјско-туристичких знаменитости ту је и кућа у којој је сниман филм „Петријин венац“, у будућој туристичкој понуди већ назvana „Петријина кућа“. Она на свој начин најбоље говори о положају рударских жена. Због запуштености делује као погодна за хорор филм, само се очекује сабљани звук Мисиног ћеманета и да Каменче задупа на прозор и узвикне: „Петријо, Петријо, сместе се обукуј! Зове те главни инжињер.“, а Калина и Мурца одавно су већ цркви.

У Чиновничкој улици налазе се презентативни или запуштени објекти, попут базенских резервоара за рад термоелектране из 1921. године, инжењерска кућа, вила у којој је становао управник рудника, учитељска кућа и чувени либански кедар, јединствено дрво на овим просторима, чије семе са Свете горе 1903. године донео поп Михаило.

На крају, како не завршили пророчким речима већ толико помињане Петрије, која на крају филма визионарски, давне 1960. године, каже: „Туризам ће сад код нас да бидне. Све ће, кажу, ново да направе...“. Срећно!

ПРОМОТЕРИ ИДЕЈЕ О ЕКО МУЗЕЈУ ИСПРЕД УПРАВНЕ ЗГРАДЕ РУДНИКА

РАДНИЧКА УЛИЦА

ЧУВЕНА „ПЕТРИЋИНА КУЋА“

Агенција „ПЕМ консалтинг“, идеје студенских радова (види антрефиле) најавио је и образложио Франциско Монтањес испред Делегације ЕУ у Србији.

- Људи који живе од, са и око рудника у самом су центру пројекта. Наш циљ је да заједно са њима обновимо подручје Сењског рудника кроз развој локалитета, од руд-

ника угља до туристичке атракције. За то је потребно предузети конкретне кораке: отварање еко музеја, и локалитета индустриског наслеђа, пружање могућности и обуку за запошљавање локалног становништву, успостављање регионалног центра за дугорочно управљање културном баштином и стварање атрактивне дестинације за посетиоце кроз повезивање са другим локалитетима културне баштине у региону, појаснио је он.

У сали изнад главе заступника идеје за говорништвом велики мурал са рударским мотивима и мотом „срећно“. И, требаће им, јер иако рударски хлеб има девет кора, није ни онај културњачки и музејски ништа меши.

Из јаме излазе уз звук сирене рудари из прве смене. Богте, већ кустоско-кураторски сасвим потко-

РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ

Од Александровог Џошкоја до кружне туре

Група од 16 студената различитих дисциплина (архитектура, социологија, туризмолоџија, антропологија, историја уметности...) са београдског Универзитета провео је пет дана у студентском кампу у Сењском руднику и у сарадњи са мештанима понудила четири идеје, опције за промоцију овог места као туристичког и културног центра.

Прва група понудила је идеју „Александровог Поткона“ са административном зградом и радионицама као главни изложбени простор, а такође предложила и про-

јекте изложби на отвореном и организацију јавних до- гађања. Мала административна зграда предложена је за симбол Сењског рудника.

Друга идеја је како да се организује „Центар за посетиоце“ у објектима данас (основан 1980. године) затвореног „Музеја угљарства“ и ресторана „Пролеће“ са услугама делатностима, ресторани, сувенирница, информациони центар, где би се на једном месту добијале све информације о еко музеју и тренутним културним садржајима и туристичкој понуди. Трећи пројекат подразумева музеализацију самог рудника угља и главног окна, док четврти до детаља „распланира“ кружну туру кроз и око Сењског рудника са обиласком свих знаменитости од „Петрићине куће“ до либанског кедара попа Михаила.

ИЗЛОЖБА СРЕДЊОВЕКОВНОГ НАКИТА ИЗ ЗБИРКИ КРАГУЈЕВАЧКОГ НАРОДНОГ МУЗЕЈА

Сјај средњег века

Накит средњег века осликова културна кретања и утицаје, занатску производњу, трговачке везе, дух времена и због тога боље од свих осталих артефаката представља епоху у којој је настао, став је Игора Ђуровића, кустоса археолога, аутора изложбе и књиге о средњевековном накиту са овог подручја. Реч је о експонатима наушница, оглица, привезака, дугмади, наруквица и прстења са локалитета Петровца, Борча, Честина, Сребрнице и Котраже

ПРСТЕН СА МАЛТЕШКИМ КРСТОМ
ИЗ БОРЧА - ЗАШТИТНИ ЗНАК
ИЗЛОЖБЕ

Пише Зоран МИШИЋ

Накит из збирки крагујевачког Народног музеја омогућава нам да на најбољи начин сагледамо средњевековну епоху. Овом идејом се руководио кустос археолог Игор Ђуровић, аутор изложбе

„Средњевековни накит из збирки Народног музеја Крагујевац“ која је у галерији ове установе отворена 20. новембра.

Пред нама су после толико векова заблистали средњевековни предмети у пуном сјају, пронађени на археолошким налазиштима у непосредној околини града, „причајући нам једну ширу“, средњевековну причу.

Изложбу су отворили историчар Мирољуб Бановић и др Дејан Радичевић, доцент на катедри Средњевековне археологије на београдском Филозофском факултету и сам аутор. По Радичевићу, археолошке изложбе, појачано из сопствених збирки у Србији су се значајно проредиле.

- Због тога је ова поставка драгоценна. Она о времену из кога потиче сведочи много речитије него историјски извори, јер када је средњевековни накит у питању јасно нам је да ту није само реч о моди и ношњи, него и културном нивоу и идентитету њихових креатора, као и културним ве-

зама које су настала и развијале се око његовог стварања... Овако конципирана поставка у најлепшем светлу представља пери-

ПРИВЕСЦИ

Крст спасио кнеза Лазара

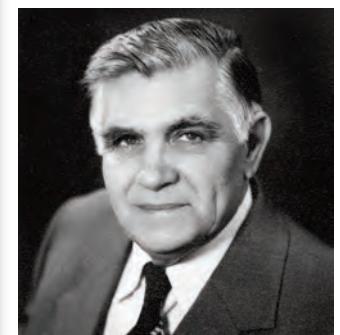
Као део оглица, али и као самосталан средњовековни украс, коришћени су и привесци. На читавом простору Србије овај накит пронађен је у малом броју. Најчешћи привесци били су крст или драги камен. Привесци су израђивани од различитог материјала: драгог и обичног камења, злата, сребра, бронзе и бисера. Археолошки налази у Србији указују да су најчешће употребљавани привесци од метала (као украс) и од обичног камена који су власнику служили и као печат. Врло чест привезак био је крст који су носили владари и кнезеви са пуном ратном опремом и оклопима. Тако је Немања носио крст са делићем „истинитог крста Господњег“ чијој је заштити приписивао све своје успехе. Такође, према неким изворима, такав златни крст је једном приликом спасио кнеза Лазара, а бугарски цар Михаило послao је на дар Андronику челични крст „који су носили његов отац и деда“.

НАСТАНАК ЗБИРКЕ НАРОДНОГ МУЗЕЈА

Неуморни истраживач Драгољуб Петровић

Настанак музејске збирке накита везан је за име Драгољуба Петровића, по струци професора географије, али по духу неуморног истраживача, вредног сакупљача, човека са пијететом према споменицима културе и старинама. Музеј у Крагујевцу основан је 1. јуна 1949. године, а Петровић је био његов први управник. Његовим радом створени су услови за прва ископавања средњевековних локалитета у околини Крагујевца, чиме је постављен темељ ове збирке.

ДРАГОЉУБ ПЕТРОВИЋ
- ПРВИ УПРАВНИК НАРОДНОГ
МУЗЕЈА И ЗАЧЕТНИК ЗБИРКЕ
СРЕДЊЕВЕКОВНОГ НАКИТА

Врло важан сегмент у музејском раду је и прикупљање предмета од становништва. И овде је први директор, по Ђуровићевим речима, урадио много, развијајући мрежу сарадника на територији коју је покривао Музеј. У збирку пристижу примерци средњевековног накита у виду поклона или откупна. По аутору изложбе, ваљан пример свести о значају ове институције је збирка Светомира Поповића, некадашњег вишег саветника банске управе, родом из Гунцата код Кнића, поклоњена 1953. године, која садржи предмете од историјског, археолошког и етнографског значаја, а од средњевековног накита наушнице, привеске, наруквице и прстење.

Поклони и откупни нису престали до данашњег дана, а по следњи примерак накита који је доспео у музеј евидентиран је у етнолошком одељењу пре пет година.

од средњег века на овом простору, рекао је Радичевић.

Он није пропустио прилику да похвали и препоручи публикацију, не каталог него праву књигу „Средњевековни накит из збирки Народног музеја Крагујевац“ којом је Ђуровић пропратио ову изложбу, а чији је он био и рецензент, илустровану сјајним фотографијама Предрага Цијела Михајловића.

ДЕТАЉ ЗМИЈСКЕ ГЛАВЕ НА
ЗАВРШЕТКУ НАРУКВИЦЕ

Овако специјализовану изложбу логично је да прати и одговарајућа публикација у којој је Ђуровић не само стручњацима него и широј читалачкој и музејској публици на одличан начин предочио и приближио ову материју и наставио вишедеценијски рад својих претходника (види антрафиле) који су ову област истраживали и проучавали пре њега.

Аутор изложбе Игор Ђуровић (35) дипломирао је 2004. године археологију на Филозофском факултету у Београду. У крагујевачком музеју ради као кустос археолог од 2009. године и од самог почетка свог радног ангажмана посветио се овој тематици чији је резултат вансеријска стручна публикација (подржана и финансирана на прошлогодишњем конкурсу Министарства културе) и сама изложба која је пред нама.

- Накит као део средњевековне збирке нашег музеја представља најкомплекснију и најзахвалнију целину за проучавање јер о том добу пружа највише података, бидеје се датује и јасно указује на културна кретања, дух времена, уметничке захтеве, трговачке везе, објашњава Ђуровић због чега се определио за ову тематику.

Овакав материјал пружа више података и самим историчарима који проучавају овај период.

- Поставка накита „прича једну ширу причу“ о развоју српске средњовековне државе на овом простору, од 1189. године када Лепеничка жупа

улази у састав српске државе, до њеног краја - деспотовине. Жупа Борач није поменута у Немањиној „Повељи“, што говори да је од раније била у њеном саставу. Сви изложенi предмети пронађени су на налазиштима из те две жупе, дакле, баш у нашем крају. Овај накит прати сва догађања од Немањиних освајања ових простора 1183. године и нешто пре тога. Изложба захвата период од 10. до 16. века. Најстарији примерци од 10. до 12. века потичу из Градца, тада великог центра Лепеничке жупе. Сматра се да га је Немања порушио. За ту тезу, што се тиче овог накита, и има потврда и нема.

Са друге стране, експонати јасно сведоче о блиским везама са Византijом јер су у Градцу живели Византинци пре Немањиних освајања, каже аутор изложбе, дојдајући да је сав наш средњовековни накит под јаким утицајем византijског, да би се од 13. века почeo развијати аутентичан - српски стил.

- То се најбоље огледа у примерцима који се јављају у Добрачи и околини Борча. Процват српске средњовековне израде накита наставља се кроз 14. и 15. век, што потврђују налази у Горњој Гружи, пре свега прстење. Из Комарица имамо, такође, сјајне примерке, као и из Десимировца, што значи из наше најближе околине. На њима се огледа успон и процват српског средњовековља, али и његов нагли пад са доласком Турака на ове просторе, сматра Ђуровић.

У поставци је изложено 108 експоната које је Ђуровић поделио у шест група и врста накита: наушнице, огрилице, привеске, дугмад, наруквице и прстене и сваки од класификованих и изложених експоната детаљно је описано и датовано.

Од изложених наушница он издваја експонате из „српске зоне“

пронађене код Коњуше, у близини Жиче, која је тада била центар наше државе, као и оне пронађене у Добрачи и Поскурицама из 12. и 13. века такозваног „кијевског“ и „волинског“ типа наушница.

Од огрилица издваја се она пронађена у Градцу која јасно говори да је у питљу експонат настao у византijском културном кругу.

Најрепрезентативнији привесци на овом простору пронађени су у околини Кнића. Реч је о такозваним „лунаустим“ привесцима са тролисним завршечима из 10. и 11. века, као и крст са привеском из 11. века, пронађен у Градцу.

Средњовековна дугмад са ових простора најчешће су лоптастог облика и израђивана су од стакла.

Наруквице из те епохе са ових простора веома често имају стилизоване змијске главе као завршетке, попут експоната који су пронађени у Градцу. По тврђи аутора изложбе, ови експонати имају особине сличне као наруквице из овог доба пронађене на тлу Бугарске и Македоније, али и елементе особеног стила. Честе су и наруквице од стакла које опонашају „упредену жицу“.

Прстење је најбројнија врста накита и у збирци нашег музеја има чак 34 и сви су изложени у овој поставци. По Ђуровићу, кроз изложене прстење најбоље се прати ток српске историје на овим просторима од 10. до 16. века. Најрепрезентативнији примерци су они из Градца направљени од сребрног лима са три испупчења, затим веренички прстен са две људске фигуре као и прстен из Добраче са представом Арханђела.

Изложени су и луксузни властелински сребрни прстенови пронађени на локалитету Борча, попут експоната са украсним цветом, крином који се расцветава и малтешком крстом (који је и на плакату изложбе), а два експоната пронађена у Комарицама, један са представом цвета (веренички) и други са урезаним именом власника, око кога се експерти још споре, јер је по једним урезано име Јелена Муjiћ, док по другима на њему пише ознака еснафа - Кујунџић.

По Ђуровићу, баш на примеру средњевековних прстенова највише се уочава развој српских градова јер је израда оваквог накита подразумевала развој трговине (као и тргова - градова), занатства и рударства. На изложби је заступљено више врста и типова прстенова, од оних војних - за лук, преко печатних и свих осталих, различитих типова и намена.

Изложба је отворена до краја јануара 2013. године.

ПРСТЕН ЗА ЛУК

ПРСТЕЊЕ

Лични печат моћи и елеганције

Речитије од осталих врста накита прстење говори о културним кретањима, занатској продукцији украсних предмета, трговачким везама или духу средњовековног добра. Оно је бројије у збирци нашег Музеја од осталих врста и типова накита, а то је случај и са свим сличним збиркама у свим музејима широм Србије, што јасно говори о популарности и наменама ове врсте накита.

Прстење, такође, говори речитије и о самом власнику јер врло често „носи“ неки његов херал-

дички знак, омиљени украс или цитат из „Јеванђеља“, поруку, лично име самог власника...

У раном средњем веку (12. и 13.) Срби су, као и сви остали Словени, прихватили облике византijског (а самим тим и старог римског прстења) и узнатно мери га копирали. Од друге половине 14. века па до средине 15. века ствара се такозвани „домаћи стил“ који је сублимација источних и западних утицаја. Међутим, ипак се запажа јачи утицај византijског прстења како у самом облику, тако и у декоративним мотивима. Утицај романо-готских струјања преко Котора и Дубровника, који се појављује почетком ове епохе у облику хералдичких мотива и фантастичних животиња, доминантан ће постати тек у другој половини 15. века и останти до његовог kraja.

Баштина

НАРУКВИЦЕ

Функционални, а не украсни део одеће

Средњевековне наруквице чиниле су, пре свега, функционални део одела, као завршетак рукава, манжету, па тек онда украс. То показују и документи дубровачког архива где се називају „магнега“, као и наше средњевековне фреске. У овој епохи долази до промене у одевању у односу на античко доба, када су се наруквице носиле на мишици испод лакта, а не око зглоба шаке. Средњевековне наруквице израђиване су од тканине, најчешће у пару, украсене златним и сребрним гајтанима, бисером и разним нашивцима, попут копчи или дугмади. С обзиром на практичну намену, носили су их сви слојеви становништва.

Исту намену имале су врло ретко налажене металне наруквице. Оне су украсаване камењем, плочицама или начињене од плочица, повезане ланчићима или шарниром, а узор њихове израде је у римском наруквицама, чији је извор у старим културама Истока.

Изложене наруквице из збирке крагујевачког Народног музеја рађене су у тој римској традицији од јефтињских материјала (бронза и стакло) и јасно указују на традицију коју је очувало романизовано старобалканско становништво.

ОГРИЛИЦЕ

Скуп накит и украс за манијака

Средњи век је донео промене у одевању, које се огледају у појави оковратника на хаљини који је богато украсаван и називан „манијак“ или „котомадон“. Постојале су и огрилице у виду ланца или ниских перли различитог материјала. Огрилице су у средњем веку биле врло богат и скуп накит и зато су сачуване у веома малом броју. Најређе су рађене од драгог камена, а чешће од бисера, сребра или злата.

Огрилицу је „менјала“ и бисерна парта привршћена за хаљину. На сребрним и златним ланцима најчешће се носио крст или скупочени драги камен. Крст је могао да буде од злата или сребра, али и „обичног“ материјала. На огрилицама су се носиле и кутијице са моштима светаца или друге реликвије и ознаке, попут знака витешког реда или зуба дивљег вепра. За разлику од властелинског накита огрилице се користиле углавном као једини део најстаријих перли које су дуго биле у употреби међу словенским живљем.

ДУГМАД

Низови за бљештаву одећу

Дугмад или пущад, - како су називани у средњем веку код Срба, чинили су део накита који је украсавао и закопчавао одећу. Могла су бити од скупоченог материјала (злата, сребра, бисера) и украсене драгим камењем, златном жицом... Уметнички су обрађивана, а на њима је могао бити угравиран и грб племићке куће као на сачуваној хаљини кнеза Лазара. Постојало је неколико врста дугмади и свака је имала свој посебан назив. Разликовала су се по величини, украсу и материјалу од којег су рађена. Свака врста је имала одређену намену, место на које су пришивана или посебну врсту одеће коју су красила.

У дугмад спадају и копчице за рукаве и наруквице. Дугмад или пущад, нанизана, понекад на веома бројне низове, чинила су одећу бљештавом, што се најбоље види на нашим средњевековним фрескама. По тврђи аутора изложбе Ђуровића, од ове врсте накита и украса у нашем народу развиле су се касније и познате токе.

НАУШНИЦЕ

Обоци најзаступљенији накит

Као женски накит у средњем веку највише су се цениле наушнице чији је назив био „обоци“. Ношene су у ушима, али због своје тежине, често и на капама или повезачима, или су ушиване на украсне траке. У дубровачким архивима се разликују „српске“ од „влашких“, „бугарских“ и „латинских“ Био је то најзаступљенији накит, који се разликује до данашњег по томе што се готово никада није носио самостално.

Уз наушнице су ишле скупочене траке везене златним нитима и украсним камењем (на које су се качиле), а високо су и на различitim ланчићима и верижицама (често од бисера) и сребрним гајтанима. При склапању женидбених уговора уобичајено да се ова и оваква врста накита спомиње као целина.

Барем ми, Крагујевчани, навикили смо се на интернационалне награде, трофеје и успехе. Баш због тога по мало је чудно да је један такав, недавно, остао потпуно незабележен и медијски непропраћен, иако није у питању мало признање. Божидар Рајић, ученик треће године Музичке средње школе, на великим међународним такмичењу у кинеском граду Тјан Цину, одржаном од 1. до 6. Октобра, ујако и великој конкуренцији (у којој су били и такмичари старијих годишта) освојио је изузетно друго место.

Конкуренција је заиста била јака, међународна, а таква је била и комисија која је оцењивала такмичаре.

На овом такмичењу, четвртом по реду, наступило је више од 200 учесника, мањом из читаве Европе и Азије. Кинези, који свим силама промовишу ову своју акордонастичку смотру, потрудили су се да оформе и респектабилни жири, састављен од међународних и домаћих стручњака, врхун-

БОЖИДАР РАЈИЋ У МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

БОЖА НА ПОБЕДНИЧКОМ ПОДИЈУМУ НА ТАКМЧЕЊУ У КИНИ

ских музичара и професора хармонике, као и композотора са оба континента.

По речима Рајићевог професора, магистра Миљана Бјелетића, најтеже је на оваквим смотрама задовољити укусе чланова комисије и жирија, односно „помирити“ такозвану „западну“ и „источну“ школу хармонике.

- То су људи и менталитети који се разилазе у свим фундаменталним и друштвеним питањима, а камоли по укусу приликом концертирања и извођења композиције на музичком такмичењу, тврди Бјелетић.

Очигледно је да то нашем Божи пошло за руком, а далеко од тога да је било лако.

Код Кинеза нема мештарија

За само такмичење он и професор спремали су се пуна три месеца.

- Кинези су направили чудну категоризацију која у Европи не постоји. Овде се такмичари обично сврставају у категорије од 15 и 16 и другу од 17 и 18 година, а Кинези су објединили млађе и старије у јединствену категорију „јуниор“. Самим тим је конкуренција била већа и јача а Божин успех још већи, сматра његов професор.

Божа, онако, скромно, дечачки, слаже се да није било лако, али дођаје да није имао трему. У његовој непоколебљивости помогла су му учешћа на ранијим међународним такмичењима у Грчкој, Хрватској (за акордеонисте престижна Пула) и Словенији, на којима је суверено освајао прва места.

- Само сам променио континент, коментарише он уз смешак.

Такмичење у Кини одвијало се у две етапе. У првој, елиминацијоној, наступило је више од 20 такмичара. Божа се определио за репертоар састављен од дела Баха, Давора Бобића и „Страшног суда“ Виктор-

зграде, прави облакодери које не можете видети не код нас, него никада у Европи. Иако су тамошњи људи јако љубазни и гостољубиви, ипак је то други менталитет. Гужве су неописиве. Место Тјан Цин је 140 километара удаљено од центра Пекинга. То је, уствари, његово предграђе са 12 до 14 милиона становника, као две наше државе, још увек је под јаким импресијама Божа.

У његовој категорији прво место узео је домаћи такмичар, нешто старији од нашег, али његов професор, такође члан комисије, тврди да није реч о, за нас карактеристичним, „домаћим кухињама“.

- Не, он је био изврстан. Кинези су због објективности увели јединствени начин бодовања. Чак сам и ја, као један од петорице европских чланова жирија, био у прилици да оцењујем Божин наступ, али је све реално, јер они имају правило да се од оцене десеточлане комисије одбаце две највеће и две најмање. Тако се добије најправичнија слика, истиче Бјелетић, кога су организатори из

Кине изузетно професионално уважили (види антрејле).

■ „Ватра и лед“ на музичком подијуму

Бјелетић сматра да Рајић још увек није пружио свој музички максимум.

- Гледајући резултате које је постигао још у току основног образовања, он је сигурно један од трофејних ученика на одсеку хармонике. Таленат је доказао резултатима. Као извођач има један, на први поглед прикривен, сензibilitет који временом све више избија на површину током наступа. Што би рекли Скандинавци, добитна комбинација - „ватра и лед“.

ра Власова. У другу фазу такмичења прошло је њих десетак и наш такмичар је оставио утисак на жирија свирајући композиције савременог немачког композитора Розенецког („Фантазија“), Скарлатијевом сонатом и „Каприсом број 16“ највећег виртуоза свих времена, Паганинија.

- Изненадио сам се другим местом у овако јакој конкуренцији. Спремао сам се дugo и вежбали смо за то такмичење пуна три месеца, али нисам очекивао толико добар пласман, млада лачак је искрен наш саговорник.

Не крије да је Кина на њега оставила велики, не само акордеонистички утисак.

- Одушевиле су ме, пре свега,

ТЈАН ЦИН, ПРЕДГРАЂЕ ПЕКИНГА, ИМА 12 МИЛНОНА СТАНОВНИКА

Божидар Рајић, ученик треће године крагујевачке Музичке средње школе, на великим међународним такмичењу у Кини, у јакој конкуренцији, освојио је изузетно друго место. Рајић је и раније побеђивао на интернационалним смотрама а тренутно се спрема за учешће на светском купу (Канада) и светском трофеју (Русија), који ће се одржати наредне године

Не либи се да вежба, учи, напредује, предан је музичи и инструменту. Има намере и амбиције да се и даље усавршава, што ја као његов професор изузетно ценим. Добро се показао на Кини, али су његови домети и капацитети још већи него сада, временом ће доћи до изражaja и самим тим ће постизати још веће успехе, тврди његов педагог, уз опаску да је млади Рајић прави представник „српске школе хармонике“ у музичком свету.

ПРОФЕСОР БЈЕЛЕТИЋ КАО ЧЛАН ЖИРИЈА ДОДЕЉУЈЕ НАГРАДЕ МЛАДИМ КАТЕГОРИЈАМА

Канади (где ће наступити као први представник Србије у јуниорској конкуренцији) и Светски трофеј који ће бити одржан у јесен 2013. године у Русији. То су му пријемни циљеви, као и да упише студије хармонике на музичкој академији у Нишу код свог професора.

Што би рекли, Божа је „музичко колено“. Ген за свирање повукао је по очевој линији. Са поносом воли да каже да је настављач музичарско-породичног низа, јер је његов отац Марин свирао мандолину, деда Мирослав био виолиниста, а прадеда Сава и чукундеда Велимир били су фрулаши на гласу.

Кад смо код породице, и професор Бјелетић и Божа слажу се да ништа од свега овога не било да није било његових родитеља који су препознали његов таленат и рад и омогућили им пут у Кину, пошто за то није било „слуха“ ни на локалном ни на државном нивоу, потпуно сами све финасирајући, као што су и до сада „залегли“ и „покрили“ сва његова досадашња учешћа на међународним такмичењима. И вредело је.

Зоран МИШИЋ

ВАЛИДНЕ МАРКЕ КИНЕ СА ПОРТРЕТОМ ПРОФЕСОРА МИЉАНА БЈЕЛЕТИЋА

вишегодишње педагошке резултате. Добитник је изузетно вредног признања, сертификата „Елита светске хармонике“ 2007. године (награда додељена у Кијеву) за изузетне заслуге и допринос развоју савремене извођачке уметности на хармоници, „Повеља“ за изузетне заслуге и допринос развоју Музичке школе у Крагујевцу.

Покровитељ међународног такмичења са кога се управо вратио, Министарство културе Народне републике Кине, учнило му је је велику част и одало велико професионално признање, као и још четворица колега из Европе који су били чланови жирија одштампавши важеће поштанске марке са њиховим портретима.

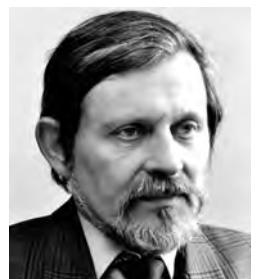

ВИТЕЗОВИ РЕДА ЗМАЈА

ДЕСЕТ МИЛЕНИЈУМА СКРИВЕНЕ ТРАДИЦИЈЕ ЕВРОАЗИЈЕ (26)

Фашистичка деструкција змаја (2)

Пише Живојин Андрејић

Ознаке Браће хрватског змаја (БХЗ) које су биле у употреби од 1937. године добро су се уклапале и у уставку идеологију, тако да нису промењене. У периоду од 1942. до 1945. године одликован је неколико чланова јубиларним спомен-знаком, орденом Златног змаја. Јасно је које су заслуге у питању. На Св. Јурја - Св. Ђорђа, 23. априла (6. маја) 1942. године одликован је Орденом Златног змаја на гримизној врпци војсковођа и дроглавника НДХ Славко Кватерник, змај од Древног Остенјка, оснивач ВРХЗ, дроглавник и војсковођа усташки. (Кватерник се спомиње као члан БХЗ још 1922.

МИРОСЛАВ ТУЂМАН – ЗМАЈ ОД ОЛУЈЕ

године, али је постао редован члан 1939.) Добио је орден који су раније носили Јурица Кумичић, а потом Јосип Побор. Овај знак се данас чува у Повијесном музеју Хрватске, где је доспео из Ратног музеја НДХ. Кватерников знак преузет је у Ратни музеј НДХ, по изричитом захтеву одликованог, Милан Праунспергер, тада кустос музеја.

У току 1943-1944. одликовани су орденом Златног змаја др Младен Дежелић, змај Клокочки четврти (наследио га од оца Велимира који је умро 1940.), др Анте Цвидини (змај Зулумградски, 1936-1941, мештар књиге и умијећа, Аеропагит од 1941.), Алфред Маканец, змај Врхbosanski (умро 28. 1. 1945.). Почасни чланови усташког Витешког реда Змаја били су: Ђуро С. Дежелић, Никола Фалер, Андира Фијан, Марија Ружичка маркиза Строци, др. Зденко Смрекар, кардинал Алојзије Степинац и Иван Зајц.

■ Обнова БХЗ 1990. године

Сачувана је позивница чланови-ма ВРХЗ за редовну скупштину, 22. априла 1945. године, над Камени-тим вратима у Загребу. У дневном реду помиње се и свечани чин од-ликовања јубиларним спомен-зна-

ком. Не зна се да ли је седница одржана и ко је био последњи добитник ордена. Постоји претпоставка да је реч о др Милану Јвишићу, змају Ружичином. До 11. априла 1945. године уписано је у Матицу реда 1.054. члана, а оловком су убележена још четири, вероватно тек предложена члана: Јулије Маканац, министар просвете НДХ, Алојзије Степинац, загребачки надбискуп и војни викар за Хрватску војску именован од Свете Столице(!) Бартол Змајић и професор др Никола Јувић.

Истакнути члан ВРХЗ је и некадашњи члан БХЗ дон Ловре Катић, змај Госпе од Отока, који је говорио на комеморативној академији у спомен „преминулих заслужних Хрвата“ 3. новембра 1943. године. У „Хрватском змају“ објављен је његов рад „Св. Марија де Таурело“ 1944. године. Дубровачка организација БХЗ била је активна и кроз ВРХЗ тако да је промењена управа на чије чело је дошао Ђуро Кречко, змај Св. Михајла на Лападу.

Одлуком Министарства унутрашњих послова Народне Републике Хрватске и Народне Федерativne Републике Југославије од 4. октобра 1946. године, трајно је укинут ВРХЗ, а његова имовина конфи-скована и раздељена. Највећи део документације је доспео у Архив Хрватске, а мањи део у Повијесни музеј Хрватске.

У време распада СФР Југославије, дошло је до општег нарастања национал-шовинизма, а у Хрватској и оживљавања усташтва. У таквој клими обновљено је Друштво Браће хрватског змаја у Загребу, 16. децембра 1990. године, по узору на средњовековни угарски ред који сматрају да је био „хрватско-угарски!“ Шта више, БХЗ је за обновитеље „правни сљедник хрватских витезовских змајских реда хрватско-угарског караља Јигмунда Луксембуршког... у коме су тада већину чинили хрватски племићи!“ Основни задатак и циљ друштва је „као и некада, сачувати Хрватску католичку културу и домовину од невјерника и кривовјераца!“ Усвојен је нов знак у виду полукуружног штита са црвеном шаховницом „повијесним хрватским грбом“ који обавија змај спуштенih крила и репом обмотаним око врата. За заштитника је изабран Св. Јурје (Св. Ђорђе) и ново гесло: „За жртвенике и огњишта, с Божјом милошћу!“

Велики мештар друштве је изјавио да немају никакве везе са масонеријом. За седиште су добили кулу над Каменим вратима средњовековног Загреба која је симбол савременог Загреба.

За велиог мештра је изабран др Антун Бауер, за протонотара Милован Петковић, за ризничара Владимира Шекс, мајордома Дамира

НОВИ ГРБ БХЗ БЕЗ КРСТА

АЛОЈИЈЕ СТЕПИНАЦ, ВОЈНИ ВИКАР НДХ, ПОЧАСНИ ЧЛАН

Мејовшек, капелана др Јурај Коларић и обредничара професор Златко Стакуљак. Мештарски збор чине: др Златко Херков, др Иво Караван, др Јарко Домљан, др Анто Крмптић, др Ђуро Дежелић, др Томислав Шола и загребачки бискуп Ђуро Кокша. У свим својим иступима или свом гласилу „Змајске вијести“ нису се оградили од крвавог деловања усташког реда Змаја, чак га потпуно прећуткују.

Дружба има три врсте чланова: редовну браћу, чланове приноснике и почасне чланове који морају бити старији од 33 и млађи од 70 година. Загребачки градона-членици традиционално постaju редовна браћа, као и председник Хрватске академије знаности и умјетности и председници Сабора. Међу редовном браћом, између осталих, су: Јарко Домијан (Змај

Мосорско-пољички), Недељко Михановић (Змај Пољички) и Владимир Шекс (Змај Дравски).

Убрзо су примљени бројни почасни чланови: др Фрањо Туђман, кардинал Фрањо Куварић, др Маријан Облак, Винко Николић, Драгутин Тадијанић, Живко Стрижић, Герхард Ледић, др Ото фон Хабзбург-Лотринген, др Олга Шојат, др Лела Добронић, Иво Ливаковић, др Звонимир Шепаровић, Златко Томичић, Љубомир Бартолић, председник Академије др Иво Падован, академик др Џандро Мохоровичић, монсињор Ђуро Кокша, др Владимира Рукавина, глумица Нада Абрус.

Усвојен је обред иницијације приликом примања у братство. Након полагања заклетве, Велики мештар узима „калеј братства“ у

коме се налази вино и сребрном кашичицом сипа пепео липе и затим предаје мештру протонотару, који иде од једног приправника до другог. Велики мештар пије последњи и проглашава их змајском браћом.

■ „Легло хрватске психопатије“

За време распада Југославије и покретања хрватског сепаратизма и „Домовинског рата“ морално и материјално су помагали хрватске бранитеље и поставили многе спомен плоче. Пред Каменим вратима Загреба подигли су кип Св. Ђорђа на коњу, иницирали уређење Хрватске груде (Соколска могила) у Максимијиру, споменик Хрватском језику у Вараждинским топлицама, споменик др Анти Старчевићу „оцу домовине“ у Загребу, уредили спомен подручје Хрват-

ској мајци у Великој Ерпињи, обележили годиšњицу смрти Алојзија Степинца – почасног члана из доба НДХ, као и Степинчеву бисту у Госpiћу и споменик бискупу Јосипу Јурју Штросмайеру у Осијеку.

Велики мештар је постао научник и публициста Драгутин Фелетар, професор Природно-математичког факултета, члан ХАЗУ и уредник часописа „Меридијани“. Међу водећим змајевима БХЗ су Дамир Сканси, бивши шеф финасија Хрватске електропривреде и Младен Јежић, члан Надзорног одбора загребачког „Електропромета“ и Надзорног одбора Плињаре Загреб; сликар Иван Лацковић Кроата; граф Јакоб Елтз Вуковарски; Мирко Баришић, председник ФК Динамо; гospијско-сејски бискуп Миле Боговић и Милан Бандић, градоначелник Загреба.

Нови почасни чланови су и професор Јосип Братулић, бивши председник Матице Хрватске и подпредседник ХАЗУ; академик Алиса Балетић; Драгутин Тадијанић, песник; репортер Герхард Ледић; композитор Љубо Кунтарић; некадашњи министар спољних послова Звонимир Шепаровић.

Појава овако националистички устројеног друштва које се није ограничило од злочиначког деловања свог реда за време Другог светског рата изазвала је пажњу и поставила питање и у самој Хрватској - ко су Хрвати окупљени у БХЗ и ко стоји иза њега. Примећено је да највиши хијерархијски положај има Велики мештар који се исто тако зове код масона. Браћа се међу собом зову „Змај од...“ што је истоветна појава у мрачном Кју клус клану у САД: „Велики змај од...“. Постављено је отворено питање: „Јесу ли „Дружба браћа хрватског змаја“ братство зла...“ Неки сумњају на нешто друго: „Једно је сигурно – масони су се увукли у Католичку цркву“.

Други у Хрватској констатују да је у питању „цеховско друштво богатих и моћних припадника политичке сцене“. „Напросто је смијешно да постоје људи који уопће и сумњају или пропиткују сврху овакве психопатке организације... Оно је легло Хрватске... Оно је легло хрватске психопатије, хрватске политичке елите и домаће масонерије... Несумњиво, Дружба хрватског змаја је окултистичко братство зла... поносна 'браћа зла'... схваћамо да све њихове дјелатности заправо служе само њиховим интересима... То су, без изненаде, озбиљно поремећени људи којима друштва служе као принцип међусобног препознавања путем којих имају прилику заједно штovati зле ентитете, у овом случају, змаја.“ (преузето: ХР Свијет)

Против кога ће се борити БХЗ под геслом: „Као и некада сачувати Хрватску католичку културу и домовину од невјерника и кривовјераца“. Коће ли се деструкција змаја наставити и историја Другог светског рата поновити?

(Kraj)

НОВА ЗНАЧКА БХЗ

куме се налази вино и сребрном кашичицом сипа пепео липе и затим предаје мештру протонотару, који иде од једног приправника до другог. Велики мештар пије последњи и проглашава их змајском браћом.

Против кога ће се борити БХЗ под геслом: „Као и некада сачувати Хрватску католичку културу и домовину од невјерника и кривовјераца“. Коће ли се деструкција змаја наставити и историја Другог светског рата поновити?

(Kraj)

УКРАТКО

Први роман Слободана Гавриловића

У Библиотеци, у уторак, 4. децембра, у 19 часова, биће представљен први роман Слободана Гавриловића под називом „Целлат”.

У свим револуцијама, Француској, Октобарској, па и у нашој, биле су нужне жршве. Обрачун с непријатељем је био некомпромисан, укључујући најстороже, смртне казне. Ликвидација осуђених на смрт пријала је мени. Кријун ме је одабрао. Заволео сам шај посao временом и радио сам ћа с волом - речи су Видана, главног јунација романа Слободана Гавриловића, који је објавила издавачка кућа „Албатрос плус”.

Роман је дат у облику засправијуће исповести човека који је, како сам каже, ликвидирао више од 2.000 људи, а све у име наводне правде и идеје. Гавриловић је широј јавности познат као аутор низа студија о политичком тоталитаризму, о жртвама Стаљиновог терора, демократији, активан је учесник на нашој политичкој сцени, а последњих година изузетно је успешан директор „Службеног гласника”.

Поред аутора, Слободана Гавриловића, о књизи ће говорити и Јоко Тешић, уредник и Ристо Тубић, књижевник.

Музика словеначких композитора

Национални савет словеначке националне мањине и овдашњи Музички центар организоваће концерт хорске музике словеначких композитора који су стварали и стварају у Србији, у четвртак, 29. новембра, у Свечаној сали Прве крагујевачке гимназије од 20 часова. У програму под називом „Струне, мило се огласите” учествују Градски камерни хор „Лицеум” са диригентом Милојем Николићем и камерни ансамбл „Шканци”. На програму ће бити дела Ј.П. Галуса, Даворина Јенка, Миховила Логара, Златана Вауде и Анице Сабо.

Чутура у Дому

Након концерта „Краљевског апартмана”, концерти у Дому омладине наставиће се већ у суботу, 1. децембра у 22 часа наступом Николе Чутурила Чутуре. Уједно, биће то и промоција новог, шестог по реду албума овог старог рокера. Након дугогодишње паузе, Чутура, један од најпознатијих српских гитариста, издаје нови албум у издању ПГП РТС-а, под називом „Ту и сад”.

Никола Чутурило (1962) изградио је име, како сам за себе каже „рент-а” гитаристе. Богату музичку каријеру је почeo и пре доласка у „Рибљу чорбу” 1984. године. Од 1981. године професионално се бави музиком као члан група „Силуете”, „Замба”, „Електрични оргазам” и „Рибља чорба”, са којима је одсвирао преко хиљаду концерата у земљи и иностранству. Године 1990. започиње соло каријеру у оквиру које је издао пет самосталних студијских албума.

Цена улазнице за концерт Чутуре је 300 динара.

ЗАВРШЕН КОНКУРС ТЕАТРА

Прва награда Ружици Васић

Књажевско-српски театар, на Дан по зориша, 15. фебруара, расписао је конкурс за драмски текст на српском језику, са циљем указивања на значај који баштина има за идентитет народа и културе.

До септембра је пристигло само девет текстова на тему „Крагујевац у памћењу и изван памћења”

ДРАМА „ХЛАДЊАЧА ЗА СЛАДОЛЕД“ ПРЕМИЈЕРНО ЋЕ БИТИ ИЗВЕДЕНА НА СЦЕНИ КЊАЖЕВСКО-СРПСКОГ ТЕАТРА У 2013. ГОДИНИ

ван памћења”, који су се такмичили за новчани износ од 300.000,00 динара и премијерно извођење у продукцији Књажевско-српског

„АЛНАРИ“ НАГРАЂУЈЕ Након бурног развода

Два најбржа читаоца „Крагујевачких” биће и овог петка у прилици да својој библиотеци додају занимљив наслов издавачке куће „Алнари”. Потребно је да у петак, 30. новембра, позвете 034 333 111, после 10 часова и добијете роман „Седам година касније”, аутора Гијома Мусоа. Добитници ће своје књиге моћи да преузму у књижари „Вулкан” у Рода центру.

Боем и уметница жестоке нарави, Ники ће унети вихор свежине у Себастијанов стабилан и беспрекорно уређен живот. Иако су оличење потпуне супротности, љубав ће планути између њих невероватним интензитетом. Убрзо ће се венчати и добити близанце: Камилу и Церемија. Али брак неминовно креће ка горком крају: оптужбе, афере и презир. Након бурног развода, оба родитеља добиће старатељство над једним дететом – Себастијан ће кћерку врло строго одгајити, док ће се Ники држати попустљивог става према синовљевим несташљуцима. Године неосетно пролазе. Обоје ће поново изградити свој живот, што даље једно од другог. Онда једног дана Цереми нестаје. Да ли је побегао од кћи? Или је киднапован? Ники нема избора, мора да се обрати за помоћ бившем мужу кога скоро да није видела седам година. Како би спасли оно што им је најдрагоценije, Себастијан и Ники морају да уједине снаге и крену у потрагу за сином. Док близина чини своје, они ће поново осетити близост какву су давно искусили и запитати се да ли је заиста све заувек изгубљено.

ОПЕРА У БИОСКОПУ

Моцартова последња опера

„Титово милосрђе”, Моцартова последња опера на репертоару биоскопа „Синеплекс” наћи ће се, уживо, у суботу, 1. децембра, од 18.55 часова.

Хари Бикет, стручњак за барокну музику, диригије опером, испред врло харизматичних извођача. У насловној улози римског цара наступа Ђузепе Филијаноти. Барбара Фритоли тумачи кћерку срвгнутог владара, осветољубиву Вителију, чији план да убије Тита омета романса са младим племићем Сестром, кога игра Елина Гаранча. Кејт Линдси и Луси Кроу тумаче младе лубавнике Анија и Сервилију. Стилизована инсценација Жан-Пјера Понела једно је од најпознатијих остварења овог славног редитеља.

У последњој години живота, Моцарт је добио важну поруџбину, чији је повод била прослава крунисања аустријског императора Леополда II за краља Чешке. За либрето је изабран један од најпознатијих Метас-

тацијевих текстова, написан 1734. године, такође за потребе церемонијала на аустријском двору. Моцарт је тада изјавио да је, заједно са својим сарадником Катерином Мацоловом, овако либрето „свео на праву оперу”, тиме што је искористио само трећину текстуалног предлошка.

Претпоставља се да је Моцарт оперу „Титово милосрђе” компоновао између јула и септембра 1791. године, јер је за септембар била предвиђена церемонија крунисања. Композитор је стигао у Праг 28. августа, и упркос болести, успео да заврши партитуру на само вече премијере. Претпоставља се да је рецитативе у опери написао Зисмајер, а не Моцарт, јер се зна да је због временског теснаца морао да унајми асистента. Пријем дела је испочетка био млак, да би на последњој представи 15. септембра доживело тријумф.

Убрзо су уследиле и поставке изван Аустрије, тако да је до 1830. године била најизвођенија Моцартова опера. После тога ово дело пада у заборав, а критичари га оцењују као „недостојно Моцарта”.

Крагујевачка публика видеће ову оперу у директном преносу из Метрополитена. Цена карте је 950 динара.

НОВЕ КЊИГЕ

Евокација заборавности

„Нешто си заборавио“, песме Дамира Недића у издању СКЦ-а

Пише Радован Шаренац

Ведрина је ретка појава на крагујевачком песничком небу, као да су овдашње поете потомци тумрног Небеског народа (зато ченици патоса). Стиче се заумни утисак да чак и кад се помало разоблачи, сваке пете-шесте године, има да се укаже ћаволак на шапћућим еполетама: „Нешто си заборавио!“ Је ли баш он ишантарао младом песнику (и проповедачу) Дамиру Недићу (1984) такав назив за књигу песама? Не знам. Али због ове његове друге књиге („Угризи“, 2009) – Ведрина је добила шансу да још једном сврати у овај град.

Три тематски прилично одаљена циклуса творе ову збирку: „У пољупцима“, „На точковима“ и „По плочницима“. Уз дозу ироничности, њих смишено обједињује сам наслов дела као подразумевајући префикс и циклуса и, у пре-нешеном смислу, сваке од песама. Зато ми је ова поетска књига више налик интимном песничком часловицу, који у континуитету основних визура изриче сторију заборавности, него блиставо искадрираном поетском штиву од четрдесетак песама/секвенци које појединачно не домашају тоталитет заборавности. Јер, на најдубљем семантичком нивоу, Недићева поетика се, потпомогнута читалачким „Ти“, устремљује ка суштству свеукупног заборава, *Kada se oštač vratiti iz fabrike,/babu sa gedine sahrene, majka iz bollesnickej posstjele,/imaju Šaj poileg, bashi kao Ši sada,/poileg bića koje je nešto zaboravilo, neige...*

ПРОМОЦИЈА НЕДИЋЕВЕ ПОЕЗИЈЕ
Документарац уместо књижевне вечери

У СКЦ-у одржана је промоција друге књиге песама „Нешто си заборавио“ крагујевачког песника Дамира Недића. Како је то ред, Недић је позвао бројне критичаре, уреднике, новинаре, колеге-песнике, да кажу понешто о његовој поезији, а одавала их се скоро тридесетак. Уместо, до-садне говоранције, све о Дамиру је речено путем видео линкова, из готова свих република бивше Југославије, који су уобличени у форми кратког документарног филма.

ЖЕЉКА МОМИРОВ У МОДЕРНОЈ ГАЛЕРИЈИ

Негатив - позитив

У Модерној галерији Народног музеја отворена је изложба објекта Жељке Момиров, академске вајарке из Београда. Ова позната београдска уметница представила се крагујевачкој публици новим радом, просторном инсталацијом коју чине фотографије/принтова постављени у визуелно динамичку игру (негатив-позитив, кроз коју се посматра централна фотографија).

Ауторка је представила серију принтова мањих димензија на којима је дигиталном обрадом интервенисала на истом портрету. Уметница је приказала портрет своје баке сугеришући посетиоцима да га посматрају кроз повећало које виси са плафона. То место посматрања симболизује жељу и немоћ да се изгубљено сачува.

Сугеришући различите међусобне односе прожимања, допуњавања и супротстављања полазног мотива, портрета претка (ауторкине баке), фотографије уводе посматрачу у причу о успоменама, забораву, о противречним процесима сећања која се, нестајући, увек изнова стварају, никада не досежући до коначне форме прошлости.

Жељка Момиров је рођена у Новом Саду 1962. године. Дипломирала је 1987. и магистрирала 1993. вајарство на Факултету примењених уметности у Београду. Члан је УЛУС-а и УЛУПУДС-а.

Излагала је на 45 самосталних изложби у земљи и иностранству, добитник је више награда и признања.

Изложба у Крагујевцу је само мањи део њене веће поставке, коју нисмо могли да видимо због ограничности простора. Поставка је отворена до 25. децембра и практично ће затворити овогодишњи програм у Модерној галерији Народног музеја.

ка метафизичкој материјализацији (поглед) и духовној фасцинацији ка Несећању.

Циклус „У пољупцима“ је меланхолично ирониски споменар младалачким или бившим, или некавим трећим љубавима. Евокацијска мантра је само именовање неодилове:

Мантички нузефект изазива комику

Једно вољено име – једна песма; ако је љубав тазија и чипавија добија иницијале или бива безимено – „Ти“; ако је нешто киксирала, а ипак је „нешто преостало“, постаје – „Она“, „Ове“, „Оне“ и остale показне Л. заменице се користе за љубави назване „плусквам си перфект“. Углавном, љубавни јади Вертера Недића од корице, па до циклуса чије је боље име било „На гумицама“, крећу од Иване П. у „У туђе“ преко Доре, Марине, Маје, две-три „Ти“, „Она“ и „Ове“ – „Оне“, све до „Можда Инге“ (алијас „Инге Барч“, Галчинског).

Да се манем шале - комику.

Љубавна лирика Дамира Недића осваја K2 оцене. Одавно нисам прочитала у једном једином циклусу толико добрих песама (при овој 44. паралели). Казановштина или пробљесци трубадурско-министрелског „разметања“ љубавним моћима су схватљив део провокативног поступка и у функцији су увећања ефеката хуморног, ирониског и не ретко самоирониског. Могу у њој да назрем и неке готово утихнуле призвуке Вијона, Бокача или, с ових простора, Диса,

Тина, Драинца, а од модернијих, Б. Петровића и Радмиле Лазић; или то овој лирици не уманује изузетну поетичку особеност, ни за квант. Она има јојни гео шренерке/у левом ујлу моје собе,/дојни гео шренерке/на мом радном столу./Њене беле шаптике држе на мојим раменима// Признајем,/волим девојке у белим рашкамам./// Батајерски представљена суштина еротског

кроз сам наговештај; чапунска духовитост и сведеност израза. Без патетике гугутања, без гонгористичких каланбура и осталих Ши-ми-га-Ђура. Љубавно и путено, свеже и отмено, искуствено и емпатично са огромним печатом – „Доживљено“!

Уместо духовитог, мангупски враголастог песника у другом циклусу инспирација извлачи турбоног и бунтовног алтер ега. Заменици који не стиже да досања глобротерски сан, а по рефлексу путника намерника принуђен је да путује Европом системе: рада, реда и не-догледа. Из Пеште сам донео лисице,/стављам их друтицима на руке/када ојисујем Европу.///

Све песме овога циклуса су уштављени крици: малене саге о одласцима/одласцима, о глуварењу по ногдини, о растајању, о банзању хорди вагабунда по обешчовеченим, фантомизираним гравдима Европе и старе Југе. Излаз из тог бескрајног стања „На путу“ нуди мазохистичко-победилачки крај песме *Сарајево*.

Идемо даље! Неуморно штетајући између мајдана Великог Зеза и Великог Јада Недић одваљује громаде ироније и безнаћа, сардонског церекања и хорпимције, и са дендијевском ноншаланцијом их поклања ономе ко је научио да чита. Он је хумориста насамрт.

Обавезно прочитајте „Нешто си заборавио“ да бисте сазнали зашто се заборавили.

ДРУГА ПОСТАВКА ИВАНА РАДОВИЋА (1894-1973)

Радови на папиру

Изложба ће бити отворена у петак, а чини је поставка радова на папиру. Биће изложено 30 цртежа оловком, угљеном, тушем, затим акварела и темпера

Прва изложба Ивана Радовића, коју крагујевачка публика има прилике да види од 19. новембра, посвећена је сликама и обухватаје радове настале од раних двадесетих до педесетих година прошлог века, а другу, која ће бити отворена у петак (18 часова), 30. новембра, чини поставка радова на папиру. Биће изложено 30 цртежа оловком, угљеном, тушем, затим акварела и темпера.

Изложба у галерији „Рима“ је прво крагујевачко представљање овог знаменитог српског сликарка. Познато је да је Иван Радовић, био један од наших најбољих цртача и да се само у легату његове супруге Олге Радовић у Галерији САНУ, налази 1.400 његових радова на папиру, а да је укупан број знатно већи. Поставка у галерији „Рима“ обухватаје цртеже настале у најранијем стваралачком периоду, још током студија (1917-1920), али и изванредне радове који су настали током двадесетих и тридесетих година.

Иван Радовић је рођен у Вршцу, а након завршене Учитељске школе

у Сомбору студирао је сликарство на академијама у Будимпешти и Прагу. Након школовања неколико година живи у Сомбору, а затим се 1927. сели у Београд. У престоници постепено стиче све већи друштвени углед и то захваљуји његовим успесима у спорту. Радовић је једини наш сликар који је био државни првак у тенису (1929) као и репрезентативац, учесник „Дејвис купа“. Међутим и поред његовог градског угледа, Радовићево сликарство ће до краја његовог живота остати верно сеоским призорима његове родне Војводине. Предавао је сликарство на академском течaju Уметничке школе у Београду, писао је ликовне критике и често учествовао у жирирању важних изложби. Био је члан Српске академије наука и уметности, добитник најзначајнијих награда попут Златне палете УЛУС-а, Политикине награде и Награде АВНОЈ-а, као и носилац Ордена Св. Саве и Ордена белгијског краља. Сахрањен је у Алеји великана на Новом гробљу у Београду.

Галерија „Рима“ за ову прилику објавила је и обимнији каталог који ће пратити обе изложбе као јединствену целину. Поред стручне студије др Јасе Јованов, публикација на шездесет страни обухвата и репродукције преко педесет Радовићевих дела.

Овим поставкама галерија „Рима“ завршава годишњи изложбени програм за ову годину.

М. ЧЕР

ИЗЛОЖБА ФОТОГРАФИЈА У СКЦ-У

Истраживање идентитета

Фотографија увек сведочи о прошлости, чак и ако представља одређени замрзнути шренушак, она нам јомаже да идућемо кроз време и избор, да би нас својим мајијским моћима поново довела у сјеварност која ћи моћи да буде наш предходни живот. Овом реченицом СКЦ најављује изложбу младе ауторке Бранке Недимовић под називом „Кад сам била“. Заправо, овај пројекат симболише кармичку игру која се игра уз помоћ фототоапарата. Ауторка истиче да су сцене, аутопортрети које је изабрала да фотографише, режирајући и играјући специфичне улоге са жељом да буде неко посебан из њеног ближег окружења, или неко потпуно другачији.

- Личним уплатијем у визуелни садржај, улоге које су за мене биле стране, али стварне, истраживачким нагоном доживљавам фикцију коју сама креирају уз сва начела реалног препреношења и креације једне нове животне слике. Истражујући идентитет на културном, традиционалном, националном и социјалном нивоу, бавим се питањима као шта су: шта бисмо могли бити, шта желимо, шта смо и ко смо ми заправо, објашњава ауторка.

На тај начин жели да преброда кризу идентитета и заправо тим путем и овим пројектом успешно закључи и одагна дилему о себи самој и о сопственом идентитету.

БРАНКА НЕДИМОВИЋ – ИСТРАЖИВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА

Бранка Недимовић рођена је 1985. године у Зрењанину, а дипломирала је 2010. године на Академији уметности у Београду, у класи проф. Милана Алексића. Добитница је Видовданске награде за њабољег студента катедре фотографије у школској 06/07. години. У протеклих годинама дана учествовала је у пројектима са уметницима из Француске који наступају као колектив под називом „Кхут“. Излагала је у Београду, Љубљани, Паризу и Верони.

ШУМАДИЈСКЕ ПРИЧЕ

Владимира Јајличић

Кажњавање света

ИМАМ чудног друга по имену Миликер Сузни. Кезило, потукач, руга. Неуспешан, свети се успешним. Давно је себи и биографску белешку, наопаку, смислио:

„Миликер Сузни, песник са Бозмана, где се, дању, топи у сузама, а у ноћима гори. Објавио је више опела, акатиста, молебана, парастоса и панија, од којих су многи изиграни, и код нас и у свету. Награђен кристочам са златним словцима и мермерном капелом првог реда. Овенчан многим зимзеленим венцима. Опеван, опојан и жив сахрањен. Редовни је члан загробне академије „Дис“. Тренутно, вијори на ветру“.

Каква биографија! Ја бих ту стао. Ни речи више! Шта се још има рећи? Али, њему није доста: одлучио је да казни свет.

- Кажњавам свет необјављивањем дела из свог богатог опуса - вели.

Када дођем у његову кућицу на периферији, покушавам да га одобровојим, правећи се да ме занима то о чему пише. Зашто би ме занимало? И онако не занима никога! Али, покушавам да му дам вољу за живот. Једнапут, кад га нисам затекао код куће, његова мајка ми се, уздишићи, жалила:

- Онај мој несрћеко...

И она га сматра несрћеком. Зато што је остао без посла, што се није оженио, а већ је ступао четрдесет година, зато што поподне, да не би шљемао сам, излази на периферијски трг, где, наслоњен на хаубу каквог паркираног џигита, расправља на разне светске и домаће теме, и шљема са шљамом.

Није да се није женио. Женио се он. Само, жена га оставила. Држко је неко време кафана у коју је уложио новац од отпремнице, онда кад је фабрика у којој је радио отишла у стечај. Сви ми, скривени алкохоличари, покушавамо да отворимо кафанду, како бисмо могли бесплатно да лочимо и на тај начин остваримо све дечачке снове. У тој кафани његова бивша жена је упознала свог будућег мужа с којим се преселила у Холандију, па је мој друг кафанду затворио. Не, није је затворио због жениног издајства. Затворио је јер се проприо због жениног издајства, па је проприо и кафанду. Онда је због стреса почeo да посећује једну психолошкињу. Она има дете, неће да се удаје, али се, ипак, њих двоје испомажу.

Многи мисле да сам у бољем положају од мог друга. Заправо, у много сам горем положају. Мене не издржава мајка, мене издржава жена. Сви мисле да сам ведра духа и готово несаломљив. У ствари, не дам да се види како ме жена муштра. Шта муштра, повремено ме и оклажијом цеја. Кад ћрврши преко ћлаве, свратим код мог друга Миликера: онда се улевчимо, како се то овде каже, само ћако. Жена ми је не једном претила да ће ме напустити, али ја јој увек објасним да то моје и Миликерово, једном месечно, и није алкохолизам. Једном месечно, то је код нас као неко, да кажем, природно спање. Мршти се она. Тера млин на своју воду. Откад смо на секс прешли са једном недељно на једном месечно, она с таквим природним спањем - никако да се сложи. Јасно ми је на-

равоученије: добре навике не треба мењати. Треба мењати рђаве. Али како, кад сам слаб карактер? Да сам женско имао бих на стотине копилади. Мој друг Миликер Сузни склон је необјављењем делима које ствара под дејством алкохола, а ја - неделима у алкохолисаном стану. Он пије, а ја се не трезним. Ми смо - јин и јан!

Али, сви ови детаљи, и у мом животу, и у животу мог друга су узгредни. Он је срећан док може да живи од мајчине пензије, а шта ће бити касније као да га много не шанира, док се ја пред женом правдам тако што нашу малу цурицу (коју она има из првог брака) водим у вртић и чекам после вртића. До данас, а живимо више од три године заједно, ниједанпут нисам окаснио. Што немам стални посао, нико ми није крив. Мени ретко шта одговара, у томе је ствар. Не волим шефа изнад главе. Због тога не кривим свет. Не криви свет ни мој друг Миликер. Он свет кажњава. Кажњава га необјављивањем својих дела.

Да му дам потицаја, кажем, пружајући подебелу књижуру:

- Страшан роман!

Мој друг одговора:

- Изванредан роман!

И онда се слажемо у оценама:

Страшан роман, изванредан роман! Роман над романима!

Кад се тако сложимо и куцнемо се чакчићима три-четири пута, ја му оставим роман, да би он нашао изговор за узвратну посету. Моја же-на кука на њега, јер се запијамо, али то није тачно - он ми само враћа по-јамлену књигу, пакло цигара или француски ћључ.

И ево, два дана касније, враћа књигу, ја отварам флашу.

- Страшан роман - велим! - Невероватан роман!

Али мој друг, уместо уобичајеног одговора, рецитује епиграм из својих необјављених дела:

Час је да се вредноста издвоје и кришти више нема шта да чека: ово срање од књите моје је да најшише само јовно од човека!

- Чекај - велим - ту нешто није у реду. Ово је роман над романима! Како си могао да дођеш до такве једне строфе?

- Просто - вели мој друг. - Зезнух се, прочитах.

Прочитао роман! Мени то није пало на памет. За разлику од мене, који само цидам, мој друг Миликер Сузни и чита. Пише, чак. И кажњава свет необјављивањем својих дела.

Изненадио сам се кад сам га затекао на државном банкету. Брже-боље му приђох, запитах га откуда овде. Он ми, не без поноса, рече:

- Позван сам као највећи не-стварни уметник града!

Мој друг је толико неостварен, да сви знају за њега, чак и власт. Није то мала почаст. Ја сам дошао на банкет као скривени алкохоличар, да срчим што више вотки - повела ме жена која је у овом дивном месту, како ми то кажемо, неки фактор. А ја сам ћрвезак. Не жалим се. Вотка на сличним банкетима тече у потоцима. А онда - колико упицањених жена! Укључујући и моју. Просто ми дође да је повалим.

Погледам уоколо, све се ушициле, скратиле сукње, уцаклиле очима, свака тражи грешника који би јој се удварао; вечерас је, до извесне границе, све дозвољено. Не, није: али, једна вотка, па друга, па трећа и... Све функционерке до функционерке. Све жена године до дододине. Зајахале столице и фотеље, ушициле се као куване ноге и смеше се, надмено: освојиле су врх. Сад, седећи на њему, љуљају ли се, љуљају. Сврха с врха. Што се мене тиче, и ја се љуљам. *Боље да љуља, него да жуља.* Не волим сиротињу, али зато обожавам луксуз. Примећујем и извесне луксузне промене. Рецимо, вештачки упуњене усне - као набуриле, у терапији.

- Видиш ли ти - велим - оно.

И показујем усне једне функционерке. Напумпане, као да су је изуједале осице. Могла би да се кандидује за председниковицу Америке - дидидуз прекречена црникиња.

- То је због болјег пушења - вели, стручно, мој друг Миликер.

- Не претеруј - велим. - За то је важнији језик. А гипки, спретни прсти - такође су од помоћи.

- Мислио сам на пушење цигарете - вели он. - А ти?

- Апсолутно - велим.

- Усне набрекле, али сисе нису - вели он, помало разочарано.

Видим и ја - опустило се, није као некад. Деколте на изволте, али једва држи млечни садржај. Све се, с временом, опусти. Попусти ексер, неће сиса! И тада мој друг изрече, на душак. Очито, из необјављених дела:

Избацила сисице

ко га су у мисице,

мага су што шешине

иомасне сисешине.

Ко их што излутика,

ойусиши до ћујка?

Како се што деси,

ко ли их измеси?

Јесеће била навала,

многима је давала:

шодуја је листа:

брка социјалиста,

један млади јунац,

шаркела комунац,

шef је злужва ѡолу

на радном стулу,

јесте била дација

као радна акција,

ал све се што морало,

и злужа и орално,

многи би је сукли

јер јој беху дужни

найредак у служби,

у сусрећу близском,

што је ћраву ћаршијском.

Што је служба виша -

већа, мекша сиса!

Ешто шта се десило -

иа се оклембесило.

Узло доба хтеде и њој да реције. А она - гуска, радознала као све ћурке. Ко зна, можда би јој се и допало. Срећом, беше велика бука, нико декламовање није ни чуо. И да су га чули, чудна ми чуда - све сом до сома, а пијани ко шарани. Али, шта ако га ипак чују, па се нагло отрезне? Нисам хтео да ризикујем. Сподијем га под мишку па право на излаз. Изађемо са банкета на трг, а на тргу - концерт. Светлости уличне позорнице. На позорници - једна нафракана у минићу, не само са упуњеним усницама, него и са упуњеним сисама. Јуља ли љуља. И нас двојица се љуљамо. *Боље да љуља, него да жуља.*

- Богме, ове се нису оклембесиле - показујем ја на певаљкин млечни садржај.

- Пластика - вели он презриво.

- Да ниси испипао?

- Још не. Живим у нади - рече мој друг.

- Ја му потурим пљоскину под нос, да потегне. Ракија нам се даје без отпора. *Ој ракијо, рако, ја ће волим* како. *А ши мене, рако, у раку, ћолако.* Не, не у раци: после концерта завршилисмо на клупи, испред гимназије. Зловољни смо. Понештало паре, а *ојворила се дизна.* Чим нема паре - закукамо на власт: нећемо, вальда, на себе? Ето, за певаљку златна јајца, а нама *мућак...* На клупи до нас, спава брадати бескућник Комарац. И нама се закуњало: све се љуља. А клупа јуља. У злопоноћи доба, мој друг скочи на ноге лагане и поче да се пење уз Вуков споменик. Нисам се ни пренуо из дремежа, а он - зајашио Вука Стефановића Карадића око врата. И декламује:

Певаљкама ћолишивам

- бар ћо милионче!

Народних си ћара вредан,

духовни ослонче!

Бријане ћод кожу ноге,

тапче, дойчићаџи.

Бајаџи и ћузе свешиле

- ко небески знаци.

Што им краће сукње,

више ћара и ћебане.

По концерту, да бар иду из

ћрада један

САТИРА**БЛИСКОСТ у транзицији**

На почетку ми се уопште није свиђао.

Да будем искрен, чак ми је био антипатичан.

Директор пропале фирме, јако занимање!

Хладно ме је дочекао.

Али то се могло и очекивати.

Ни један директор се баш не радује стечајном управнику!

Међутим, ускоро сам почeo да мењам мишљење.

Иако је фирма изгледала потпуно банкротирана, директор ми је указао на неке потенцијале.

Рецимо, атрактиван пословни простор.

Ту смо лако нашли заједнички језик.

Он је потписао, а ја сам га издао својим пријатељима.

Па је стекао моје симпатије.

Затим је за мале паре омогућио да откупим складиштене залихе.

Он је потписао, али смо поделили по попа јер сам видео да је коректан човек.

А кад је преписао службене

VLADO
НЕДЕЉЕ
КОНОБАРА
ЈАНКА

Триповање

Човек из племена маја клеше у камену плочу са пророчанством које је врач раније изговорио. У једном моменту нестане материјала за кlesање, те он оде да пита врача шта сада да ради.

- А докле си стигао?
- До Србије 2012. године.
- Аууу, како ће да се истрипнуууу!

станове нашој деци, видео сам да је и породичан човек.

Тако да се нисам изненадио кад ми је поклонио службени ауто.

Јер смо постали још ближи.

Ипак, највеће заједничко искушење била је посета финансијске инспекције.

Било је заиста тешко.

Али права искушење само учвршићују близост.

Тако да ме не изненадију што смо сада јако везани.

Једино ми смета што је то баш лисицама...

Слободан СИМИЋ

Министар је од свих капиталних инвестиција завршио једино палату у којој живи!

Александар ЧОТРИЋ

Не бисте толико пали, да нам се нисте толико попели!

Радмило МИЋКОВИЋ

Признајем само суд своје партије.
Само да се присетим у којој се тренутно налазим!

Раде ЂЕРГОВИЋ

Ултиматум смо прихватили достојанство. Све после тога, није за јавност!

Милан Р. СИМИЋ

Рад власти мора да буде транспарентан, па их зато полиција прислушкује!

Александар ЧОТРИЋ

Не треба дозволити да трећи миленијум траје хиљаду година

Не треба дозволити Да трећи миленијум траје Хиљаду година!
По моме суду мораће да траје вишеструко краће!

Јер, показало се да су досадашњи миленијуми Трајали сувише дуго; Болје рећи, у хиљаду година дешавало се свашта, Углавном што није могла да замисли ни најбољеснија машта. Трећи миленијум стога мораће да се скрати, И једино ће тако моћи да мање зла обухвати. Као год што се зна да ко млађи умре Стигне мање да буде грешан,

мање окрутан, мање крволован, мање смешан - Тврдим, ако ми се дозволи, по песничкој слободи, Да је остао безгрешан само онај ко није успео да се роди!

Примерице, колико би мање зла било, Од Ирода и Наполеона до Слободана, Да ови великанни нису живели дуже од једног дана! Од робова, до пролетера и санкилота, Свима су главе дошли деценције живота!

Где би нам крај био, да нас Бог види, Да су све јајне ћелије досад Промашили сперматозоиди! У трећем миленијуму, зато, видим у перспективи Кључну улогу да ће, срећом, Одиграти Презервативи!

Расијко ЗАКИЋ

Горан Миленковић

Разонода

Четвртак, 29. новембар 2012.

КРАГУЈЕВАЧКЕ 25

ЗУМ
Милош Ильатовић

Један гладан хлеба, други љубави

ПРЕФЕРАНС

Резултати градске лиге после девет одиграних кола и распоред за наредно коло које се игра у понедељак 3. децембра од 20 часова у простору ресторана Палићорић

	презиме и име	Бод	Супе	сто
1	Tucaković Branko Tuca	37,0	2726	2
2	Bogdanović Miroslav Krapa	36,5	1326	1
3	Stanić Radovan Raka	35,0	1944	3
4	Danas Ivan Grk	33,0	4682	6
5	Marković Mirko Profesor	31,5	-74	4
6	Đorđević Rade Čerka	31,0	2566	5
7	Milojević Nenad Neca	30,5	730	4
8	Jovanović Dragan Duca	30,0	1962	2
9	Vasiljević Zoran Guki	30,0	1258	5
10	Nikolić Nenad Šone	29,5	3038	6
11	Ivanović Goran Čiča	29,5	2016	2
12	Nikolić Dragan Muša	28,0	486	8
13	Lazarević Slavoljub Laza	27,0	574	3
14	Aleksić Milenko Mika	25,0	-272	9
15	Matijašević Miroslav Mače	24,0	2006	1
16	Vujisić Danilo Dača	24,0	1324	7
17	Nikolić Srbislav Srba	23,5	490	1
18	Nikolić Nebojša Uške	22,5	-2756	7
19	Radenković Nenad Budjoni	22,0	-236	9
20	Živković Stefan	21,5	1018	10
21	Andrić Dejan	21,0	390	6
22	Cvetković Nebojša Cvele	20,5	-22	3
23	Filipović Darko	19,5	-304	9
24	Gajić Marko	18,5	-1940	10
25	Vesović Miodrag Vesa	18,0	-1604	4
26	Martinović Milorad Mića	17,0	-1016	5
27	Jevrić Milan Paki	15,5	-2566	8
28	Milojević Željko	13,5	616	10
29	Petrović Milovan	13,5	-3558	7
30	Majstorović Miloš	9,5	-5518	8
31	Miletić Rade	3,5	-844	11
32	Milojević Aleksandar Lija	2,0	-82	11
33	Milovanović Dragutin	2,0	-768	11

ОДВАЛЕ

ЧЕДОМИР ЈОВАНО-ВИЋ,
председник Либерално
демократске партије:

- Не бавим се приватним
бизнисом ја, него моја жена.

ЗОРАН ЖИВКОВИЋ, некада-
шњи члан и функционер Демо-
кратске странке:

- Најујутујући сајту партije коју ћу
формирати у фебруару неће
бити слика председника
и његови мудри цитати,
већ извод из страначког
текућег рачуна.

**СУЗАНА МА-
НЧИЋ,** водитељка,
написала је роман
„Неукротиво ср-
це”, али најављује
и наставак:

- Многе интересује које ћу још
своје мушкарце споменути. Не
морам да их све хронолошки и так-
сативно наведем, а и није било пуно
мушкараца у мом животу, иако се
мисли другачије.

НИКОЛИНА ПИШЕК, хрватска
водитељка која „ординира” у Ср-
бији:

- Мало сам се убуцила, али
нисам трудна, још увек.

ТВ ПРОГРАМ

од 29. новембра до 5. децембра

ТЕЛЕВИЗИЈА КРАГУЈЕВАЦ

Четвртак 29. новембар

СТАЊЕ СТВАРИ

- 20.00 Стане ствари
- 07.00 Јутарњи програм
- 09.00 Вести
- 09.05 Музички програм
- 10.00 Кухињац р.
- 10.30 Путујуће приче р.
- 11.00 Документарна серија
- 12.00 Вести
- 12.05 Кухињац
- 12.35 Кубица у цвећу р.
- 13.00 Музички програм
- 14.00 Комунални сервис р.
- 15.00 Цртани филм
- 15.30 Раскршића р.
- 16.00 Вести
- 16.05 Обалска стража р.
- 17.00 Мозаик
- 18.00 РТК Путопис
- 18.30 Мобил Е
- 18.50 Хит дана
- 19.00 Хроника 1
- 19.30 Цртани филм
- 20.00 Као и други
- 20.30 Са Крајином у срцу
- Омаж Стеви Обриђу
- Обалска стража
- 21.00 Хроника 2
- 22.30 Megafon Music
- 23.30 Атлас
- 00.00 Вести
- 00.05 Хит дана

Петак 30. новембар

моја ШУМАДИЈА

- 17.00 Моја Шумадија
- 07.00 Јутарњи програм
- 09.00 Вести
- 09.05 Музички програм
- 10.00 Кухињац р.
- 10.30 РТК Путопис р.
- 11.00 Meafon Music r.
- 12.00 Вести
- 12.05 Кухињац
- 12.35 АБС шоу
- 13.00 Музички програм
- 14.00 Стане ствари р.
- 15.00 Цртани филм
- 15.30 Атлас р.
- 16.00 Вести
- 16.05 Обалска стража р.
- 17.00 Моја Шумадија
- 18.00 Fashion Files r.
- 18.30 Мобил Е
- 18.50 Хит дана
- 19.00 Хроника 1
- 19.30 Цртани филм
- 20.00 Као и други
- 20.30 Са Крајином у срцу
- Омаж Стеви Обриђу
- Обалска стража
- 21.00 Хроника 2
- 22.30 Кад какете...
- Галеника
- Илузиониста р.
- 23.30 Илузиониста р.
- 00.00 Вести
- 00.05 Хит дана

Субота 1. децембар

Дивље траве

- 23.00 Дивље траве
- 08.45 Најава програма
- 09.00 Вести
- 09.05 Цртани филм
- 09.35 Серија
- 10.00 Кухињац
- 11.00 Нокаут р.
- 11.30 Улови трофеј р.
- 12.00 Вести
- 12.05 Шумадијски праг р.
- 13.00 Кубица у цвећу
- 13.30 Fashion files
- 14.00 Shopping avantura
- 15.00 Документарни програм
- 16.00 Вести
- 16.05 Опседнутост
- 17.00 Моја Шумадија
- 18.00 Fashion Files r.
- 18.30 Мобил Е
- 18.50 Хит дана
- 19.00 Хроника 1
- 19.30 Цртани филм
- 20.00 Као и други
- 20.30 Са Крајином у срцу
- Омаж Стеви Обриђу
- 21.00 Хроника 2
- 22.00 Концерт
- 22.30 Хроника 2
- 22.30 АБС шоу
- 23.00 Дивље траве
- 00.00 Вести
- 01.00 Хит дана

Недеља 2. децембар

Стаклено звено

- 20.00 Стаклено звено
- 08.45 Најава програма
- 09.00 Вести
- 09.05 Цртани филм
- 09.35 Најсмешније животиње р.
- 10.00 Биографије познатих
- 11.00 Кубица у цвећу
- 11.30 Лек из природе
- 12.00 Вести
- 12.05 Шумадијски праг
- 13.00 АгроДневник
- 14.00 Раднички - Задар
- (снимак кош. утакмице)
- 16.00 Вести
- 16.05 Рат мируочвара
- 1.deo
- 18.00 Нокаут
- 18.30 Улови трофеј
- 19.00 Хроника 1
- 19.30 Цртани филм
- 20.00 Стаклено звено
- 20.30 Најсмешније животиње
- 21.00 Концерт
- 22.00 Хроника 2
- 22.30 Култура
- 23.00 Рат мируочвара
- 2.deo
- 00.00 Вести
- 01.00 Хит дана

Понедељак 3. децембар

ХРОНИКА

- 19.00 Хроника 1
- 07.00 Јутарњи програм
- 09.00 Вести
- 09.05 Музички програм р.
- 10.00 Кухињац р.
- 10.30 Кубица у цвећу р.
- 11.00 Кад какете...
- Галеника р.
- 12.00 Вести
- 12.05 Кухињац
- 12.35 Стаклено звено р.
- 13.00 Музички програм
- 14.00 Shopping avantura р.
- 15.00 Цртани филм р.
- 15.30 Г.Е.Т. Report
- 16.00 Вести
- 16.05 Рат мируочвара
- 1.deo
- 17.00 Нокаут
- 18.30 Улови трофеј
- 19.00 Хроника 1
- 19.30 Стаклено звено
- 20.00 Најсмешније животиње
- 21.00 Концерт
- 22.00 Хроника 2
- 22.30 Економац - Врање
- (мали фудбал, снимак)
- 00.00 Вести
- 00.35 Хит дана

Уторак 4. децембар

Мозаик

- 17.00 Мозаик
- 07.00 Јутарњи програм
- 09.00 Вести
- 09.05 Музички програм р.
- 10.00 Кухињац р.
- 10.30 Србија коју волим р.
- 11.00 Документарна серија р.
- 12.00 Вести
- 12.05 Кухињац
- 12.35 АгроДневник р.
- 13.00 Музички програм
- 14.00 Раднички - Јавор
- (снимак фудбал. утакм.) р.
- 16.00 Вести
- 16.05 G.E.T.
- 16.00 Вести
- 16.05 Илузиониста р.
- 17.00 Мозаик
- 18.00 Ноге на путу
- 18.30 Мобил Е
- 18.50 Хит дана
- 19.00 Хроника 1
- 19.30 Стаклено звено
- 20.00 Најсмешније животиње
- 21.00 Концерт
- 22.00 Хроника 2
- 22.30 Документарна серија
- 23.30 Економац - Врање
- (мали фудбал, снимак)
- 00.00 Вести
- 00.35 Хит дана

Среда 5. децембар

Putujuće priče

- 18.00 Путујуће приче
- 07.00 Јутарњи програм
- 09.00 Вести
- 09.05 Музички програм р.
- 10.00 Кухињац р.
- 10.30 Ноге на путу р.
- 11.00 Документарна серија р.
- 11.55 Хит дана
- 12.00 Вести
- 12.05 Кухињац
- 12.35 АгроДневник р.
- 13.00 Музички програм
- 14.00 Здравље је лек р.
- 14.30 Суграђани р.
- 15.00 Цртани филм р.
- 15.30 Супертехнолгија р.
- 16.00 Вести
- 16.05 Обалска стража р.
- 17.00 Мозаик
- 18.00 Ноге на путу
- 18.30 Мобил Е
- 18.40 Хит дана
- 19.00 Хроника 1
- 19.30 Цртани филм
- 20.00 Здравље је лек
- 20.30 Суграђани
- 21.00 Обалска стража
- 22.00 Хроника 2
- 22.30 Документарна серија
- 23.30 Биографије познатих р.
- 00.00 Вести
- 00.35 Хит дана

НАМА СЕ НАЈВИШЕ ВЕРУЈЕ

Мали огласи

ПРОДАЈЕМ двособан стан, Аеродром. Телефон: 063 77 13 607.

ПРОДАЈЕМ YUGO Koral IN, 1.1, 2007, прешао 54000. Цена по договору. Телефон: 064 618 43 53, Журка.

ОГЛАШАВАМ неважећим чек Raiffeisen banke број: 2424045, издат на име Николић Славице.

ОГЛАШАВАМ неважећим чек Raiffeisen banke број: 3091436, издат на име Ристић Горана.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЕНРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

На основу чл. 10. став 1. и 2., а у вези са чл. 29. став 1. и 3. Закона о процени утицаја на животну средину („Сл. Гласник РС“ 135/04, 36/09), даје следеће

О БАВЕШТЕЊЕ

Носилац пројекта, ГИК „1. МАЈ“ ЛАПОВО из Лапова, Његошева 33, поднео је захтев за одлучивање о потреби процене утицаја на животну средину пројекта експлоатације шљунка и песка бр. 5773 и 5774 К.О. Лапово, на територији општине Лапово.

Заинтересована јавност може да изврши увид у садржину захтева сваког радног дана од 11 – 14 часова у просторијама Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине у Новом Београду, Омладинских бригада 1, канцеларија 653 и достави своје мишљење у року од 10 дана од дана објављивања овог обавештења.

Balkanska 30,
34000 Kragujevac
tel. 034/302-150
office@ribbon.rs
www.ribbon.rs

Raspisuje konkurs za radno mesto**Serviser za reciklažu tonera
(jedan izvršilac na neodređeno vreme)**

Uslovi za prijavu:

- III ili IV stepen (техничке струке)
- познавање рада на рачунару (Microsoft office, internet..)
- обавезно posedovanje vozačke dozvole B kategorije
 - probni rad dva meseca
 - radno iskustvo prednost

**Serviser računara
(jedan izvršilac na neodređeno vreme)**

Uslovi za prijem:

- minimum IV stepen (техничке струке)
- обавезно posedovanje vozačke dozvole B kategorije
 - znanje engleskog jezika
 - probni rad dva meseca
 - radno iskustvo prednost

**Konobar - šanker
(šest izvršioca na neodređeno vreme)**

Uslovi za prijem:

- III ili IV stepen (ugostiteljske stруке)
- znanje engleskog jezika (osnovni nivo)
- probni rad dva meseca
- u obzir dolaze кандидати који нису старији од 35 година,

Rok za slanje prijava је до 10.12.2012 god
(isključivo на e-mail: direkcija@ribbon.rs)
само кандидати који уђу у најузи избор биће контактиранi.

Читуље**IN MEMORIAM****Ђорђевић Љубиша Биша**
војни зубар у пензији

У суботу, првог децембра 2012. године, даваћемо шестомесечни помен, у 11 сати на Варошком гробљу.

Ожалошћене породице
Ђорђевић и Шобот

СЕЋАЊЕ

Јеврем
Жугић

29.11.1998 – 29.11.2012.

Сећање на тебе
вечно ће трајати.

Супруга Милунка,
син Немања и
ћерка Ана

Дана 3. децембра 2012.
године десет је година
како, надам се и желим
да, почиваш у миру

Радивоје
Лазаревић

1950 – 2002

„Много је људи, али
редак је човек“.
Недостајеш нам.
Воли те твоја ћерче

ИН МЕМОРИАМ

прим. др Никола Милојковић
оториноларинголог
1992 – 2012.

Вољени никада не умири.

Његови: Вера и Биљана са породицом

**Матић
Обрада**

У среду, 5. децембра
2012. године, навршава
се четрдесет тужних дана
од смрти нашег драгог

Твоји најмилији: Нада, Милица,
Ненад, Петар и Јован

Дана 24. октобра 2012. године преминуо је наш

**Радојко
Миловановић**
1941 – 2012.

Четрдесетодневни помен даваћемо у недељу, 2.
децембра 2012. године, у 12 сати, на гробљу у
Белошевцу.

Поносно чувамо успомену.

Његова породица

Нашем драгом

Радиши Богићевићу

Даваћемо четрдесетодневни помен, 30. новембра 2012. године, у 12 сати, на Варошком гробљу.

Породица

ТУЖНО СЕЋАЊЕ
5.12.2004 – 5.12.2012.**Васић Горан Ваца**

Никад нећеш бити заборављен.

Породица Васић

ИН МЕМОРИАМ**Војислав
Боја
Бранковић**

1918 – 1999.

Међу бројним спортичким радницима у гружанској крају, добро је познато име Војислава Боја Бранковића, кога од недавно нема међу живима. Остало су пријатна сећања на њега и његову приврженост спорту. Са групом ентузијаста, као тадашњи директор задруге у Губеревцу, 12. августа 1952. године основао је ФК Полет, који се данас такмичи у општинској лиги Кнић. И приликом преласка на посао у „Навип“ у Крагујевац, Воја није заборавио своје Гружане, увек је био уз свој клуб, помагао колико је могао и практио његове утакмице.

Више нема Воје, али он остаје у сећањима, као велики заљубљеник у спорт и клуб из Губеревца.

СКАНДИНАВКА

157	ХЛЕБНЕ БИЉКЕ (БОТ.)	УЛИЧНА ПРОСЛАВА, МАСКЕН-БАЛ	ДЕЛОВИ ХЕКТАРА					
ЛУКА У ИЗРАЕЛУ								
РЕТКОСТ, РАРИТЕТ								
ПРОСТ БРОЈ								
ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА			ТАЛЕН-ТОВАНЕ					
ИМЕ ГЛУМЦА РАСЕЛА								
ИМЕ ГЛУМИЦЕ ГАРДНЕР				ТВ ВОДИТЕЉКА СА СЛИКЕ	СТЕЗАЊЕ СРЧАНОГ МИШИЋА	АНТИЛСКА ОСТРВА КРАБЕ	СВИРАЧ НА ВИОЛИНИ	АЛПСКИ ГОРШТАК
НАРОДНО ЖЕНСКО ИМЕ, РАДА				<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
САСТАВНИЦА РЕКЕ ЧИЛ				<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ИСТОК		ОТОЛИНА ВУЛКАН ПОРЕД НАПУЉА		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	ДЕО ГУМЕ БИЦИКЛА (МН.) СКУП ЛИВЕНИХ СЛОВА			<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ПОЗНАТА ШВЕДСКА ГЛУМЦА				<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ОЗЕБЉО МЕСТО				<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ГРАДСКА УПРАВА (СКР.)		АД АКТА ИСПРАВАН, ТАЧАН (ЛАТ.)		ИНФРА-ЦРВЕНИ ОБЛАСТИ, ПОДРУЧЈА				
ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА				РЕПУБЛИКА СРБИЈА ГЛАВНИ ГРАД КАМБОДЕ			БИЉНЕ МЛАДИЦЕ	
ТЕМПЕРАТУРА		ПРЕЛИВАТИ ПРЕКО ЗИДОВА СУДА ФУДБАЛЕР ФИЛИП						
БОГАТО					ЗАПАД ЊЖЕВНИЦА ЗИГРИЛД			
СТЕПЕН БРИТАНСКОГ ПЛЕМСТВА			У ОНОМ ПРАВЦУ ГРАД У СРЕМУ					
	ОБРЕД ОКО САХРАНЕ (ЛАТ.) И ЈОШ ПОЛОВИНУ							
ИЗГРЕД, ИСПАД				КАЛАЈ СУБОТИЦА				
ПОЛ ЕНКА			ЗЕМЉИН САТЕЛИТ ВАНА-ДИЈУМ					
НАСТАТИ (О.ДАНУ)								

РЕШЕЊА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

СКАНДИНАВКА: маковина, алатура, јарани, у, дуалитет, акница, о, нафтени, п, ии, тои, еол, кант, клипан, а, аћим, кл, пк, литри, чини, виј, е, кћерка, леварден, андреоти.

БЕЛА УКРШТЕНИЦА: геолози, окд, дар, разрада, крволовок, ато, ев, п, накот, изис, љу, лат, кср, учитати, ла, ривс, асигнат.

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА: звонащике, аеротерм, цл, неред, отс, липе, пета, дан, арендар, тампон, м, ишпан, ми, си, сопот, е, масакр, синатра, мар, чкаљ, итас, аге, трнке, оз, рада дара, апатинац.

СУДОКУ: а) 324-851-967, 698-374-512, 715-962-348, 936-425-871, 841-637-259, 572-189-436, 259-713-684, 487-596-123, 163-248-795.

б) 243-659-781, 597-138-426, 816-742-953, 971-384-562, 362-517-894, 485-296-137, 728-961-345, 639-475-218, 154-823-679.

в) 184-372-596, 762-159-348, 953-864-172, 247-691-835, 318-245-769, 695-783-214, 421-938-657, 879-516-423, 536-427-981.

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																

ВОДОРАВНО: 1. Наше мушки име - Динамит (1), 2. Град у Италији - Просторије са бачвама, качаре - Енглеска мера за површину земљишта (2), 3. Симбол ванадијума - Име вајара Августинчића - Округло слово - Опсежан спис (3), 4. Атмосфера (скр.) - Лекар, хећим (тур.) - Воштаница - Саставни везник (3), 5. Британски возач Формуле 1 - Наша ранија денс група (1), 6. Име књижевника Дикића - Италијанска поп певачица - Предлог (2), 7. Централни биро (скр.) - Новински члана, фелтон - Резервни алат и прибор (скр.) (2), 8. Име певача Монтена - Окитити се (1), 9. Ризма (озн.) - Бања у Пиринејима - Обитавати (3), 10. Ритер - Житељ Татаске - Страна негација (2), 11. Ранији енглески фудбалер, Пол - Прастановници Балкана - Руда из Ирана (2).

УСПРАВНО: 1. Лице које даје крв (0), 2. Морски гребен - Место код Травника - Река у Аустрији (2), 3. Један од Диминих мускетара - Име бившег тенисера Виландера (1), 4. Амерички глумац, Чарли - Издавени део ресторана (2), 5. Кило (скр.) - Технолошки стручњаци (1), 6. Оно што се обува на ноге - Динар (скр.) - Литар (озн.) (4), 7. Сликари животиња (1), 8. 7. и 28. слово - Члан владе (1), 9. Латинска упитна заменица - Претерано хвалити (1), 10. Предлог - Број сто, стотка (2), 11. Изазивачи (0), 12. Археолошки локалитет у долини Дунава (0), 13. Обим (скр.) - 7. и 23. слово - Ознака за ампер (озн.) - Језеро у Етиопији (3), 14. Због тога - Мочвара - Симбол азота (2), 15. Летовалиште код Опатије - Убице из заседе (1), 16. Превртљивци - Основна тарифа (скр.) (1).

МАГИЧНИ КВАДРАТ

1	2	3	4	5	6	7
2						
3						
4						
5						
6						
7						

СЛОГОВИ: А, АЈ, АН, БО, ВАН, ДИ, ЖА, КВАР, ЛА, ЛА, МАКС, НАЦ, РА, САН, ТИ, ТОЧ, У, УБ, ФАН, ХО, ХО.

- Име и презиме шпанског прозаисте,
- Историјски роман Волтера Скота,
- Математички појам, квантификатор,
- Град у Индији (Утар Прадеш),
- Атински комедиограф из 4. века пре наше ере,
- Инсект из рода правокрилаца, уљеж,
- Врста народне тканине.

СУДОКУ

НИВО ТЕЖИНЕ: средњи

	7					3
3	6					7
1			7	6	8	9
		9	4	3	2	
3		8			6	
4	2					5
9		3				
6	8	9				
7	2	8	5	1	4	6

НИВО ТЕЖИНЕ: тешки

2			5			
4			8		5	
7	6				2	4
4		9	6			
5					9	
8			6			
6	7	1	9	3	5	2
3						6

АБА ЛИГА

10. КОЛО: Будућност - Раднички 80:78, Задар - МЗТ Скопље 68:76, Солнок - Игокеа 78:82, Партизан - Цедевита 58:55, Крка - Олимпија 79:76, Цибона - Црвена звезда 63:71, Широки - Спартак 101:64.

	Игокеа	10	8	2	756:690	18
Партизан	10	8	2	770:719	18	
Црвена звезда	10	6	4	810:741	16	
Будућност	10	6	4	711:673	16	
Цедевита	10	6	4	730:730	16	
Раднички	10	5	5	786:764	15	
Крка	10	5	5	687:710	15	
МЗТ Скопље	10	5	5	680:711	15	
Олимпија	10	4	6	761:745	14	
Широки	10	4	6	732:719	14	
Цибона	10	4	6	719:725	14	
Сплит	10	4	6	714:774	14	
Задар	10	3	7	724:767	13	
Солнок	10	2	8	730:842	12	

11. КОЛО: Раднички - Задар, Сплит - Будућност, Црвена звезда - Широки, Олимпија - Цибона, Цедевита - Крка, Игокеа - Партизан, МЗТ Скопље - Солнок.

МИРОСЛАВ НИКОЛИЋ:

Не дају нам да победимо

Интересантан је био коментар тренера Радничкој на конференцији за новинаре после утакмице у Подгорици.

- Морам да кажем да нисам задовољан дејствјем правде, судије су све време контролисале резултат. АБА лига не дозвољава Радничком да буде у чејшири најбоља. Чувши ко дели правду, одмах смо знали да не можемо да добијемо. Прешли смо 600 километара, а не дају нам да победимо. Ултре је и даље велики, а што што мноји мисле да ми треба да будемо осми, не занима ме, идемо на финал фор. Правићемо готовине халу за 10 хиљада људи, улажемо у екипу, а не дају нам да идрамо.

Желимо да нас АБА гледа као свима равне, јер од Радничкој и Широкој нема бољих домаћина. Правимо озбиљан клуб - казао је Николић.

НАПОКОН нека лепа вест из табора "црвених". Она гласи - освојен је бод у Новом Саду, против Војводине. Резултат више него скроман - 0:0, али како су нас наши фудбалери навикили на све са ма непријатна изненађења, ипак охрабрујући.

Како се и очекивало, домаћин је имао иницијативу, нападао, а ми смо, као и сваки инфериорни гост, из дебеле дефанзиве покушавали да се преко контри приближимо њиховом голу. Срећом, имали смо и Кнежевића на голу, па покушаји у суботу најопаснијег нападача Војводине, Катаиа, нису успели да нађу пут ка мрежи. Два пута је био непрецизан, а два пута се богами управо голман Крагујевчана истакао одличним интервенцијама.

Све што смо ми успели да урадимо за то време, био је Спалевићев ударац са ивице шеснаестерца преко гола.

И наставак је кренуо приликом домаћих. Наиме, штопер Трајковић, после корнера, главом бива

СРПСКА ЛИГА - ЗАПАД

15. (последње) коло: Победа Белошевац - Раднички (Кл) 1:0, Слобода (Ч) - Бане 3:1, Железничар - Рудар 2:2, Сељак (М) - Полеј (Љ) 1:1, Мачва - Вујић 1:0, Партизан (ББ) - Шумадија (А) 1:2, Млади радник - Јасеница 1911 0:1, Слоја (ПМ) - Крушак 1:0.

Табела: Слоја (ПМ) 30, Млади радник 28, Мачва 27, Полеј (Љ) 24, Рудар 23, Победа Белошевац 23, Шумадија (А) 22, Сељак (М) 21, Јасеница 1911 20, Бане 19, Вујић 17, Крушак 16, Слобода (Ч) 14, Железничар 14, Партизан (ББ) 13, Раднички (Кл) 10 бодова.

Првенство се наставља у мартау 2013. године.

ПОДГОРИЦА - Хала: СЦ „Моравија“. Гледалаца: 1.500. Судије: Дожаја (Хрватска), Обрадовић и Биједић (БиХ). Резултати по чејрванијама: 19:21, 25:24, 20:17, 16:16.

БУДУЋНОСТ: Михаиловић 5, М. Пойловић 6, М. Милошевић 4, С. Милошевић 1, Мутоша, Ли 20, Виткоца 13, Бунић 2, А. Пойловић 14, Ивановић 2, Иванов, Босић 13.

РАДНИЧКИ: Миљеновић, Синовец, Ђајин 17, Марковић 8, Брајан Еменин 14, Варда 2, Бирчевић 3, Борисов 14, Крстовић 5, Мијајловић 8, Вајш, Воршићон 7.

КАДА се све сабере, Раднички није могао да добије ову утакмицу. Разлога је много, објективних и субјективних, но треба дићи главу и кренути даље.

Велики минус донео је здравствени билтен, Драгојловић одавно не игра, Синовец није улазио у игру, ровити су били Вортингтон

КОШАРКА

БУДУЋНОСТ - РАДНИЧКИ 80:78

Ааах, за мало

и Крстовић, а Вајт је у шестом минуту добио ударац у аркаду због кога није могао даље. Судије су такође дали свој допринос, делегирали су од стране комесара баш како треба, па су у неку руку и они били део тежег таса на ваги. И поред тога резултат је могао да буде другачији да су наши момци погодили још неко слободно бацање, да је Марковић боље организовао последњи напад, али пре свега да је

скок одрађен макар мало боље. Статистички приказ тог сегмента говори да је Будућност била надмоћна 41:25, па се тако круг затвара.

Појединачни учинци нису били тако лоши, Крагујевчани су играли солидно, мењали одбране, што је везало руке ривала. Они су ипак успели у једном тренутку да направе 10 поена вишака, па је много снаге потрошено је на јурњаву за резултатом. Ипак, некако се дошло до минус један на 12 секунди пре краја, но прилика није искошћена.

У клубу кажу да нема претераног жала за пропуштеним, већ се окрећу предстојећим изазовима. Следе две везане утакмице у „Језеру“ са далматинским клубовима. Права у суботу, а гост је Задар.

М. М.

ПРВА "А" ЛИГА (Ж)

10. КОЛО: Шумадија - Врбас 84:78, Јагодина - Црвена звезда 79:74, Србобран - Беочин 63:44, Стара Пазова - Челарево 78:63, Шабац - Раднички 45:52. Слободан је био Студент.

Јагодина 9 8 1 690:615 17
Црвена звезда 9 8 1 737:570 17
Шабац 10 6 4 645:629 16
Раднички 9 6 3 529:510 15
Србобран 9 5 4 617:598 14
Врбас 9 4 5 630:654 13
Студент 9 4 5 566:605 13
Стара Пазова 9 3 6 603:628 12
Шумадија 9 3 6 646:674 12
Беочин 9 3 6 583:633 12
Челарево 9 0 9 595:725 9

11. КОЛО: Раднички - Шумадија, Челарево - Студент, Беочин - Стара Пазова, Црвена звезда - Србобран, Врбас - Јагодина. Шабац је слободан.

ПРВА "А" ЛИГА - Ж

А сад - дерби

КОШАРКАШИЦЕ Радничког забележиле су још једну, шесту победу у првенству Прве А лиге, пошто су прошле недеље, и то као гошће, савладале у 10. колу екипу Шапца, директног конкурента за треће место, резултатом 52:45.

Истина, "црвене" и даље касне за Шапчанкама бод, али имају и утакмицу мање. Крагујевчанке су одлично кренуле од старта, не дозволивши домаћим играчицама да се распуцају па отуда и веома добрих 14:6 већ после првих 10 минута игре. У последњем периоду игре екипа Шапца је успела да унесе мало драме у овај сусрет приближивши се Радничком на два коша разлике, али одличном завршницом "црвене" су отеле цео плен.

Најбоља у редовима Радничког била је Јелена Првуловић са 16 постигнутих кошева, а веома добра била је и Николина Милић која је забележила 12 поена и чак 10 скокова.

Екипа Шумадије коначно је крунисала своје добре игре победом. Оне су на свом терену савладале Врбас резултатом 84:78. Више од половину кошева постигле су Христина Марјановић (23 поена), која је уз то имала и девет успешних скокова и Александра Рачић (20).

У суботу, у хали "Парк", са почетком у 20 сати, у оквиру 11. кола Прве А лиге, на програму је сусрет управо ова два крагујевачка састава, па ето прилике да се одмре снаге а, уједно, и љубитељи женских кошарке погледају са чим то Крагујевац располаже што се крагујевачких кошаркашица у овом спорту тиче. Домаћин је Раднички.

С. М. С.

ЖЕСТОКА БОРБА У ПОДГОРИЦИ

Фото: kkradnicki.rs

ФУДБАЛ

ВОЈВОДИНА - РАДНИЧКИ 1923 0:0

Извукосмо бод, једва

НОВИ САД - Стадион: "Карађорђе". Гледалаца: 3.000. Судија: Нинослав Сијасић (Сурдулица). Жути картоноси: Јокић, Каша (Војводина), Ђуричић, Павловић, Зорановић (Раднички 1923).

ВОЈВОДИНА: Сујић, Вулићевић, Трајковић, Јокић, В. Павловић, Мореира, Радоја, Стевановић (ог 69. минута Делетић), Мелеј (ог 59. Бојовић), Каша (ог 87. Аћуру), Оумару.

РАДНИЧКИ 1923: Кнежевић, Павловић, Фејса, Оташевић, Милошевић, Недовић, Петровић, Милошковић (ог 92. Варјачић), Својић (ог 84. Мутавићић), Буричковић, Стјалевић (ог 90. Зорановић).

непрецизан са свега неколико метара. У том ритму се и наставило. Готово виђен погодак, десетак минута касније, осујетио је Недовић, који се испрецио испред усамљеног Стевановића пред нашим голом. Онда се ређају шансе Оумару, Катаија, Бојовића... да би умаљу потпуно изненађење приредио Недовић, који, ипак, није успео да поготком крунише асистенцију Спалевића и чињеницу да се нашао пред голманом ривала. Дозволио је да га сустигне штопер Јокић и отклони опасност.

Последњи сусрет јесенег дела првенства Раднички ће одиграти пред својим присталицима, на "Чика Дачи", ове суботе. Гост никада безазлен, али таман за кавак-такав покушај бега са дна табеле, ивањички Јавор.

В. У. К.

СУПЕР ЛИГА СРБИЈЕ

14. КОЛО: Војводина - Раднички 1923 0:0, Јадрук - Доњи Срем 3:2, Јагодина - БСК 2:0, ОФК Београд - Спартак 1:0, Партизан - Сmederevo 4:0, Слобода - Црвена звезда 1:2, Јавор - Раднички (Н) 2:0, Рад - Нови Пазар 2:0.
Партизан 14 12 0 2 43:10 36
Црвена звезда 14 10 1 3 31:19 31
Јагодина 14 8 2 4 15:10 26
Војводина 14 6 7 1 10:7 25
Рад 14 7 3 4 17:10 24
Спартак 14 6 3 5 19:14 21
Јавор 14 6 2 6 20:13 20
Слобода 14 5 5 4 18:20 20
ОФК Београд 14 5 3 6 17:16 18
Нови Пазар 14 3 6 5 17:18 15
Доњи Срем 14 4 3 7 13:18 15
БСК 14 4 2 8 14:32 14
Раднички (Н) 14 3 4 7 13:26 13
Раднички 1923 14 2 6 6 11:20 12
Јадрук 14 2 4 8 12:20 10
Сmederevo 14 1 5 8 6:23 8

15

ОД ЧЕТВРТКА ДО ЧЕТВРТКА

ПЕТАК

ФУТСАЛ: Економац
- Врање, хала "Језеро" (19.00)
ОДБОЈКА (Ж): Смеч 5
- Паштар (Београд), сала „Артес“ (19.00)

СУБОТА

ФУДБАЛ: Раднички 1923
- Јавор (Ивањица), стадион „Чика Дача“ (13.00)
КОШАРКА: Раднички
- Задар, хала „Језеро“ (17.00)
ОДБОЈКА (Ж): Крајуј
- Футштадијум „Стајићевић“ (19.00)

КОШАРКА (Ж): Раднички
- Шумадија (Крајујевци), хала „Парк“ (20.00)

СРЕДА

ОДБОЈКА: Раднички Креди банка - Орион Дотинхем (Холандија), хала „Језеро“ (17.00)

ЧЕЛЕНЦ КУП

Аустријанци отисани, стижу Холанђани

ИЗУЗЕТНОМ концентрацијом, после готово изгубљеног двомеча са аустријском екипом, играчи Радничког Креди банке су успели да поврате самопоуздање и у „златном“ сету осигурају пролазак у друго коло Челинџ купа.

Крагујевачки састав је на реванши у Амштетен дошао са победом од 3:0, али истим омером изгубио је реванш од екипе Хипо Но. Резултат је био тесан, 25:23, 25:20, 25:23, је домаћин је увек у финишу деоница имао више снаге. У одлучујућем сету најпре су наши момци повели са 5:3, ривал је преокренуо, но следи још једна серија од три поена па се на промену страна одлази са предношћу 8:7. Промену у темпо игре донела је и промена техничара, ушао је Игор Јовановић, па је до краја екипа Дејана Матића издржала напете противника и славила са 15:13.

Наставак такмичења очекује се у децембру, а ривал Радничком је једна од поражених екипа из првог кола ЦЕВ купа, Орион Дотинхем из Холандије. Први меч игра се у „Језеру“ у среду 5. децембра од 17 сати, а реванш недељу дана касније.

М. М.

ВАТЕРПОЛО

РАДНИЧКИ - МАТАРО 14:5

Ајмо, следећи...

КРАГУЈЕВАЦ - Месић: Заштитни базен СЦ „Парк“. Гледалаца: 600. Судије: Лука Ђанко (Италија), Улрих Штицел (Немачка). Итрач више: Раднички 9(7), Матаро 9(1). Пештерци: Раднички 3/2, Матаро 1/1. Резултат по чевршинама: 5:3, 4:1, 1:1, 4:0.

РАДНИЧКИ: Радић, Бурић 1, Ђирковић, Марковић 1, Гак 2, Башић 1, Ђурић 1, Чујић 1, Злоковић 2, Филиповић 2, Удовићић 2, Ђ. Филиповић 1, Лазић.

МАТАРО: Гардоњи, Барбеназ 1, Мерино, Фернандез, Бабаји 2, А. Гарсија, Бах 1, Кодина 1, Ж. Гарсија, Кинчес, Минијес, Муњоз.

НИШТА друго до нове убедљиве победе над шпанским Матаром, није се ни очекивало после виђеног на предграђу Барселоне пре десет дана, када су „првени“ славили са 17:9. Тако су Шпанци и у Крагујевцу, нормално, морали да истрпе „тортуру“ ватерполиста Радничког, који су други четвртфинални дуел Купа Европе добили са 14:5.

ОДБОЈКА

РАДНИЧКИ КРЕДИ БАНКА - МЛАДИ РАДНИК 2:3

Гости се насладили

АКТУЕЛАН КУП СРБИЈЕ

На терену Смеч и Раднички

УТАКМИЦЕ осмине финала националног купа одигране су током ове седмице, а Крагујевац је имао представнике у обе конкуренције. Код девојака Смеч 5 је прексиноћ угостио суперлигаша Јединство из Ужица, док су играчи Радничког Креди банке свој меч одиграли синоћ у Јагодини са истоименом екипом.

Како се игра само један меч, победници ових дуела стичу право да се пласирају у наставак такмичења.

тат на 2:1 у своју корист, све остало је било бледо и неуверљиво.

Матић је већ већ крајем првог и почетком другог сета био примoran да из игре извуче „прочитаног“ Илића и индиспонираног Тировића. То, али и пад концентрације ривала донело је резултат. Разиграо се Чедић, пасивни блок је био солидан, па су поени освајали у серијама. У четвртој деоници гости ризикују и појачавају сервис, док се са друге стране лопата само пребацује у поље. Пријем,

који се дотле некако држао, тотално је „пукao“. Ривал је одиграо веома дисциплиновано, пожртвовано, прецизно, па ниједна лопта практично није пала у поље, што им је и донело предност. С друге стране, непотребан и јако изражен бес због немоћи, нарочито код Немање Радовића, однео је и последњу шансу за освајање макар два бода.

Наредни меч игра се за викенд, а крагујевачки састав гостује Спартаку у Љигу.

М. М.

ШПАНЦИ БИ ИЗГУБИЛИ И СА ДВА ГОЛМАНА У ИГРИ...

Фото: vkradnicki.com

WIENER STÄDTISCHE ЛИГА

7. КОЛО: Раднички Креди банка -	6	6	0	21:6	20
Млади радник 2:3, Војводина - Спартак (С) 2:3, Ђердан - Црвена звезда 1:3, Железничар - Спартак (Љ) 0:3, Рибница - Партизан 1:3.	7	6	1	19:7	18

Црвена звезда	6	6	0	21:6	20
Ђердан	7	6	1	19:7	18
Млади радник	7	4	3	16:10	13
Раднички КБ	7	4	3	17:13	13
Војводина	7	2	5	16:15	11
Спартак (Љ)	7	3	4	10:13	9
Рибница	7	3	4	13:15	8
Спартак (С)	7	3	4	11:17	7
Партизан	7	2	5	8:16	6
Железничар	7	0	7	2:21	0

8. КОЛО: Спартак (Љ) - Раднички Креди банка, Млади радник - Рибница, Спартак (С) - Партизан, Црвена звезда - Железничар, Војводина - Ђердан.

ПРВА ЛИГА - Ж

Београђанкама ни зрно

ПРОШЛОНЕДЕЉНИИ крагујевачко-београдски сусрет у прволигашким обрачунима убедљivo је припао нашем граду. Све три међусобна сусрета два града припадају убедљиво нашим девојкама. На гостовањима Смеч 5 је са 3:1 савладао београдски Раднички, по сетовима 25:10, 20:25, 25:8, 25:20, а истоветним резултатом. Крагуј је био бољи од Поштара. По деоницама било је 25:23, 9:25, 14:25, 19:25. Тријумф је употпуњио Раднички победивши као домаћин Обилић максималним резултатом, по сетовима 25:4, 25:11, 25:20.

После седам кола Смеч је и даље први, док су Крагуј и Раднички пласирани на треће, односно четврто место. Наредног викенда Смеч 5 дочекује Поштар, Крагуј Футог, док Раднички иде у Косјерић другопласираној екипи Црнокосе.

М. М.

ПЛИВАЊЕ

ОДРЖАН ПРВИ МЕЂУНАРОДНИ ПЛИВАЧКИ МИТИНГ У КРАГУЈЕВЦУ

Гужва, к'о на плажи

ПРВИ међународни пливачки митинг икад одржан у нашем граду, „Куп Крагујевца 2012“, окупио је на затвореном базену СЦ „Парка“, прошле суботе, невротатних 938 такмичара. Наиме, у седам узрасних категорија надметао се 41 клуб из Босне и Херцеговине, Македоније, Црне Горе, Румуније и Србије. Наравно, домаћин турнира, Пливачки клуб Раднички имао је највише учесника, чак 159, а одмах за њима био је још један овдашњи клуб, Пират, са 72 такмичара.

Ипак, то није билоовољно да се и на екипној табели избије на сам врх. Тимски победник је београдски „11. април“, а за њим су следили Црвена звезда и Свети Никола из Ниша. Раднички је надметање окончао као шести, Пират је био осми, док су такође крагујевачки клубови, Делфин и Фока, заузели 13, односно 29. место.

Међутим, највише медаља освојио је румунски Питешти - 35, (15 златних, 11 сребрних и девет бронзаних), и то са свега 19 пливача. Од наших, ту је најбоље прошао седмопласиран Пират са 11 медала (пет златних, три сребрне, три бронзане), Радничких је имао 10 (3-1-6), Делфин четири (2-1-1), а Фока три (сребрну и две бронзане).

Најбољим појединцем показао се Јанко Радмановић из Београдског пливачког клуба, а код девојчица то је била Јана Цирић, чланица нишког Светог Николе.

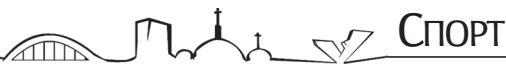
В. У. К.

Ксенија 13. у Словачкој

НАЈБОЉА пливачица Радничког, Ксенија Јовановић, није могла да наступи на крагујевачком митингу, пошто је бранила боје кадетске репрезентације Србије на Првенству централне Европе у Словачкој.

И, у дисциплини 100 метара леђно, заузела је солидно, 13. место.

РУКОМЕТ

РАДНИЧКИ - ПАС АЕРОПОС 38:25

Пут Грчке - туристички

КРАГУЈЕВАЦ - Хала: „Језеро“. Гледалаца: 800. Судије: Зенгали и Риельо (Италија). Седмерици: Раднички 4/2, Пас Аеропос 1/0. Искључења: Раднички 8, Пас Аеропос 8 минута.

РАДНИЧКИ: Петровић, Пралића 6, Раденовић, Јанићијевић, Филић 3, Мандић 1, Лекић, Стевановић, Милинић 2, Симић, Милошевић 1, Николић 10, Томић 3, Гемаљевић, Босић 2, Рајичевић 10.

ПАС АЕРОПОС: Коцифас, П. Цуварас 7, Јозму 4, Пејтиридис, Т. Цуварас, Кралис 2, Кирјаку, Андрејић 5, Вафеидис, Бакирџис, Цайас, Арванишидис 5, Мојсиос 2, Родобитис.

КУГЛАЊЕ

Чекају нову салу

КУГЛАШИ Водовода и Пак Промет, нису одиграли меч 10. кола Прве лиге Србије, групе Центар. Они су Куглашком савезу Србије упутили захтев за одлагање и следећег, последњег кола.

Разлог за то, како сазнајемо, лежи у чињеници да би, како се сви надају, Крагујевац 20. децембра свечано требало да отвори нову куглану у сали Друге крагујевачке гимназије. На тај начин, клубови са ових простора коначно ће добити врхунске услове за бањење овим спортом, после готово више од десеције таворења по разним градовима и туђим кугланама.

У разговору са људима из управе клуба Водовод, сазнали смо да сада поново расту и суперлигашки апетити. Распоред, а и резултати „водовиција“, који су целу ову полу сезону играли као гости, иду на руку, па ето прилике да се поново нађу у друштву најбољих.

Да ли ће нова сала поново реафирмисати и окупити и женски куглашки клуб остаје да се види. У сваком случају, бољи дани за куглашки спорт у Крагујевцу су на помolu.

С. М. С.

РАДНИЧКИ РАФАЛНО ПО ГРЦИМА

„ЦРВЕНЕ“ НА „ЦРВЕНЕ“

Западоше им Рускиње

ЖРЕБ у Бечу одлучио је да се у

НОВУ, шесту узастопну победу на свом терену у Челенџ купу извојевали су рукометаши Радничког прошле суботе. Ривал у трећем колу овога пута био им је грчки Пас Аеропос, који није издржао налете „црвених“ и поражен је убедљивим резултатом - 38:25.

Гости, иако и тренутно у горњем делу табеле грчког првенства, нису деловали као озбиљан ривал

разиграном крагујевачком саставу. У првом полувремену, Грци су некако и држали резултатски пријељукац, изгубили га са „свега“ четири разлике (13:17), али је у

наставку на њихов отпор, најпре почетном убитачном серијом 6:1, стављена тачка изванредним одбранама голмана и капитена Радничког Душана Петровића, те изразитом ефикасношћу пивотмена Зорана Николића и левог крила Ивана Рајичевића. Обојица су на крају постигла по 10 голова, чиме се изостанак десног крила Костића, једног од најубојитијих голгетера „црвених“, практично није ни осетио. У таквом односу снага, наравно, прилику да осете „сласт“ европског окршаја имали су и до сада мање ангажовани и грачи нашег тима.

Реванш је такође у суботу, од 18 часова, у Едеси, градићу близу Солуна. Верујемо, биће то пријатан излет за Раднички, с обзиром на разлику у класи и достигнуту резултатску предност.

В. У. К.

осмини финала ЕХФ купа, на прољеће, рукометашице Радничког намере на руску екипу Астраханочка.

За разлику од нашег тима, Рускиње су до сада морале да прескоче две препреке, чешки Сокол и Шиофок из Мађарске.

Први сусрет предвиђен је 2. фебруара у Астрахану, док је реванш на програму седам дана касније у нашој хали „Језеро“. В. У. К.

ниру правих бразилских асова, „прошетао“ неколико играча смеђеревске екипе и рутински сместио лопту из леђа заиста немоћног голмана домаћина овог сусрета.

Први погодак за Економац, иначе, постигао је Младен Коцић у трећем минути, чиме је најбољи и-

грач Србије и званично отворио „пуцачку“ сезону најбољег српског тима.

Ове недеље на програму је друго коло Прве футсал лиге Србије, а Економац ће већ сутра, у хали „Језеро“, са почетком у 19 сати, дочекати екипу Врања.

С. М. С.

У европској елити

КРАГУЈЕВАЧКИ четворострани шампион у футсалу и учесник Лиге шампиона већ три сезоне за редом, одличним резултатима у овом такмичењу поправио је своју позицију за четири места, тако да се сада Економац уместо на 15. налази на 11. месту европске листе најбољих клубова.

Интересантно је напоменути да се, од клубова из окружења, односно са бивших простора некадашње Југославије, налази још словеначка Литија и то на 26. месту, што доволно говори о томе колики је успех постигао Економац. На деветом месту ове листе, рецимо, налази се једна Барселона (Шпанија), 16. је Спартинг (Португалија) и тако редом. Прво место и да-

ље држи руски Динамо из Москве, други је шпански Интервју, трећа Бенфика из Португалије, четврти каузански Каират...

У клубу су свакако презадовољни оним што су постигли. Председник Управног одбора Верољуб Дугалић каже да се такав успех, с обзиром на околности, услове у којима раде и финансије, овакав пласман може сматрати и правим спортским чудом. Тренер Иван Божовић, као прави стратег, наравно, тај резултат приписује пажљивој селекцији која се у овом клубу врши већ четири године, док капитен „студената“ и репрезентативац Србије Видан Бојовић, обећавају још боље игре у Европи и остварење сна свих у клубу, а то је пласман међу четири најбоље екипе.

С. М. С.

ФУТСАЛ

КРЕНУЛО ПРВЕНСТВО

Економац успешан и на новом фронту

ЕКИПА Економца успешно је стартовала у првенству Прве футсал лиге Србије. У првом колу, „студенти“ су у Смедереву савладали истоимени тим резултатом 3:0.

Сусрет старих познаника игре

FITNESS SHOP
OLYMPIA
SPORTSKA HRANA №1
Kod Vatrogasnog doma (034) 338 338

СТРЕЉАШТВО

Медаља за Милутину и Тим

СТРЕЛАЦ крагујевачке дружине „Чика Мата“, Милутин Стефановић, освојио је бронзану медаљу у Смедереву, у оквиру Другог кога купа Стрелачког савеза Србије у гађању ваздушном пушком.

У изузетно „густом“ финалу, одличивали су „центри“. Стефановић је имао 51 погодак у унутрашњем центру, четири више од Панчевца Дејана Пешића, па је са 595 кругова у крајњем скору ипак био ближи медаљи. Стеван Плетисосић, у истој дисциплини био је пети са два круга слабијим резултатом.

У конкуренцији јуниора Милош Ивановић је освојио седмо место са 579 „убијених“ кругова.

Екипно, мушки састав, у чијој екипи је, поред поменутих, био и Стеван Јовановић, освојио је сребрну медаљу са укупно 1.767 кругова.

Даме су екипно освојиле треће место са 1.170 кругова. Најбољи резултат имала је Јована Мирчески која се пласирала на 16. место, док су са истим скором, али мањим бројем „убијених“ центара, Невена Армуш и Олга Тодоровић биле за једно, односно три места слабије, у конкуренцији 77 такмичарки.

Јована Мирчески и Невена Армуш биле су најбоље пласиране и Крагујевчанке и код јуниорки, освојивши седмо, односно, осмо место са такође 390 кругова.

Треће коло Купа је на програму 22. децембра у Новом Саду.

С. М. С.

БОКС

Актуелни турнири и „Меч шампиона“

ЈЕСЕН је, што се боксерског спорта тиче, углавном резервисана за појединачне турнире. Тако је протеклог викенда у Будви организована ревија „Бисер Јадрана“ на коју је отпутовао представник Радничког Никола Букелица у разреду јуниора, али његов ривал из Берана није изашао на ринг, тако да се млади борац кући вратио без двобоја.

Од данас па до краја викенда на програму је најјача и најстарија ревија у Србији - „Меч шампиона за златну рукавицу“. У крагујевачком клубу очекују да њихов представник на престижном сусрету боксера из Србије и околних земаља буде Ненад Васић.

М. М.

Praznična AKCIJA

Za kupovinu u iznosu od
3.001 - 5.000 din

POKLON
toaletni set u vrednosti od **890** din

Za kupovinu u iznosu od
5.001 - 7.000 din

POKLON
toaletni set u vrednosti od **1.490** din

Za kupovinu preko

7.001 din

POKLON
toaletni set u
vrednosti od **1.990** din

Na kompletan assortiman!

-25%

Do kraja novembra!

H&O
Kragujevac
Kragujevac Plaza,
Bulevar kraljice Marije 56,
tel 064/ 82 137 93

DIJAMANT

Za zdravlje naše dece!

HUMANITARNA AKCIJA

Nabavka opreme neophodne za zdravstvenu zaštitu dece

Kupovinom Dijamantovih margarina i majoneza u objektima partnera akcije pomažete Domu zdravlja u Kragujevcu.

Proizvodi čijom kupovinom pomažete akciju: Classic majonez (100, 200 i 300ml), Classic i Dijavit margarini (250g).

www.dijamant.rs, besplatni info telefon: 0800 050 500

Partneri akcije:

